

แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก
พระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย

โดย

พลตรี ทรงธรรม จันทร์เหยี่ยว
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์ประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสาร
วิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์
ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย”
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา ของ พลตรี ทรงธรรม จันทร์เหี้ยม เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๕ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๕ - ๒๕๖๖

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี ทรงธรรม จันทร์เหี้ยม **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๕

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบพรรณนา ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๒ ข้อ ประกอบด้วย ๑. เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน รวมถึงปัญหาอุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา และ ๒. เพื่อนำไปพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับรูปแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับ และสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้ โดยการวิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบกับแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจนกระทั่งได้แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพไทย จากผลการวิจัย ทำให้พบว่า ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอ นิทรรศการ แต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา รวมถึงข้อจำกัดในเรื่องของบริหารภายใน เช่น บุคลากร สถานที่ และงบประมาณ อีกทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ตามสื่อต่าง ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเยาวชน หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นแนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้หลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ๓ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ ๒ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ ๓ ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อมุ่งเป้าให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย โดยมีข้อเสนอแนะ แบ่งออกเป็น ๓ แนวทาง คือ ๑.เชิงนโยบาย ๒.ระดับปฏิบัติการ และ ๓.เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดนิทรรศการให้ตอบสนองต่อความสนใจของเยาวชนให้มากขึ้น โดยเป็นการเก็บสถิติผู้มาใช้บริการ และวิเคราะห์ความต้องการให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

Abstract

Title Guidelines for the development of awareness of the Sufficiency Economy Philosophy for the youth of the Center for the Coordination of Royal Initiative and Security Projects Royal Thai Armed Forces Headquarters

Field Social – Psychology

Name Major General Songtham Chanhaew **Course** NDC **Class** 65

Research study Guidelines for the development of awareness of the Sufficiency Economy Philosophy for the youth of the Center for the Coordination of Royal Initiative and Security Projects Royal Thai Armed Forces Headquarters It is a qualitative research in a descriptive form. The researcher set two research objectives : 1. to study the creation of awareness of the Sufficiency Economy Philosophy for youth, including problems, obstacles, and obstacles from past operations; continuous development Including adjusting the form of activities in the presentation to be better to lead to acceptance and can be adapted into practice. The research used data analysis together with relevant theoretical concepts until a guideline for developing awareness of the Sufficiency Economy Philosophy for youths of the Royal Thai Armed Forces Headquarters Project Coordination Center for Royal Initiatives and Security was obtained. From the research results, it was found that at present, various technologies have been used to participate in the exhibition presentation. But still not keeping up with the technology that changes rapidly all the time. Including limitations in internal management such as personnel, location and budget. In addition, the lack of public relations in various forms through various media that have not reached the youth group. or general public which should use information technology for maximum benefit Therefore, the way to develop awareness of the Sufficiency Economy Philosophy for the youth of the Royal Development Project Coordination Center and Royal Thai Armed Forces Headquarters Security By using the principles to drive the philosophy of the sufficiency economy into practice in 3 steps : Step 1 : learn the philosophy of the sufficiency economy in order to fully understand it; in order to see the value and to have faith in applying this philosophy to real practice Through lectures and meetings to exchange knowledge together. Step 2 All sectors must work together to drive philosophy into practice. from the household level to the national level There are clear activities together continuously and the third step, the philosophy of sufficiency economy is to be used as a basis for continuous living on a regular basis. in order to instill it as part of the lifestyle and culture of the Thai

people The recommendations are divided into 3 approaches : 1. Policy-oriented, 2. Operational level, and 3. For further research. Research should be encouraged to develop exhibitions to better respond to the interests of youth. by collecting statistics of users who use the service And analyze the needs to be suitable further.

คำนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ประเทศไทยกำหนดขึ้นเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ของประเทศ คือ "ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ยุทธศาสตร์นี้มุ่งเน้นในด้านความมั่นคงทางการเมืองภายในประเทศ และการป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคง

หลักการหนึ่งของยุทธศาสตร์ คือ การน้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม นอกจากนี้ยังเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้แก้ไขปัญหาเดิม และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้น ยุทธศาสตร์ยังมุ่งเน้นเรื่องเด็กและเยาวชนเห็นความสำคัญในอนาคตของชาติ ซึ่งทุกคนต้องตระหนักถึงเรื่องนี้ โลกาวัดทันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทำให้พฤติกรรมของเยาวชนมีความเสี่ยง ต้องมีการน้อมนำหลักพอเพียงเข้าไปเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อม รับมือกับปัญหาข้างหน้า และสะสมความดีในอนาคต

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) จัดให้มีโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเน้นการสอนหลักคิดและปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ตามหลักปรัชญา เช่น หลักพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเสริมความเข้าใจและความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางบวกและต้านแห่งความเป็นเล็ดในทุกภาคส่วนของสังคม ผู้วิจัยมีความหวังให้ข้อมูลจากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นสารสนเทศให้กับหน่วยงานเกี่ยวข้องในการวางแผนให้เกิดการขับเคลื่อนในรูปแบบต่างๆ ให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่า เข้าใจ และสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน อันจะก่อให้เกิดความสุขและประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ โดยเน้นการพัฒนาความรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและปรับเปลี่ยนกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ของเยาวชนในอนาคตต่อไป

พลตรี

(ทรงธรรม จันทร์เหยี่ยว)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย” เพื่อสำเร็จการศึกษาหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) สามารถดำเนินสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จาก พลเอก รามณรงค์ สันติบุตร ที่ปรึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ข้อคิด ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

พลตรี

(ทรงธรรม จันทร์เหยี่ยว)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๕

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๕
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๗
โครงสร้างและเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑๓
ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้	๑๘
ทฤษฎีพฤติกรรมและพัฒนาการของเยาวชน (วัยรุ่น)	๒๗
การดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๓๑
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๘
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๔๒
สรุป	๔๓
บทที่ ๓ การดำเนินงานของ ศปร. และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	๔๕
ความเป็นมา พันธกิจ ของ ศปร.	๔๕
การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร.	๔๙
การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและ	
ความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑	
ห้อง ๙๐๒ และ ห้อง ๙๐๔ และศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ	
พอเพียง ศปร.	๕๗

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ผลการดำเนินการของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคงที่ผ่านมา	๕๘
การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของ ศปร.	๕๙
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของ ศปร.	๖๑
สรุป	๖๖
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนาการรับรู้ของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่อง มาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๖๘
การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการดำเนินโครงการของ ศปร.	๖๘ ๗๑
การวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ	๗๓
การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการ ของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๗๓
แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน ของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย	๗๖
สรุป	๗๙
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๐
สรุป	๘๐
ข้อเสนอแนะ	๘๔
บรรณานุกรม	๘๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๙

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓ - ๑	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis)	๖๒
๓ - ๒	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST)	๖๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑๖
๒ - ๒	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล	๒๐
๒ - ๓	ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	๓๓
๓ - ๑	ผังโครงสร้าง ศปร.	๔๗

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการรักษาความสงบภายในประเทศ และการป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มุ่งเน้นการน้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มาใช้แก้ไขปัญหาค้นคว้าที่มีอยู่อย่างตรงประเด็น และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ^๑

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร

^๑ “เศรษฐกิจพอเพียง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/philosophy/work-tactic/detail.aspx?d=19>, ๒๕๖๕.

มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ คือ ปรัชญา ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข ประกอบด้วย ๑. ความพอประมาณ ๒. ความมีเหตุผล ๓. ภูมิคุ้มกัน ๔. เงื่อนไขความรู้ และ ๕. เงื่อนไขคุณธรรม^๒

ในการนี้จะเห็นได้ว่า “เด็กและเยาวชน” นับเป็นอนาคตของชาติที่สำคัญ ซึ่งทุกคนต่างตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ดี แต่ในปัจจุบันโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แม้โลกาภิวัตน์จะทำให้เกิดการพัฒนาด้านที่ก้าวหน้าในทางกลับกันก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ถูกมองว่าเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคมและชุมชน มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาท ต้มเหล้า เสพสารเสพติด ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีความกล้าในเรื่องทางเพศที่ไม่ถูกต้อง และมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม (เดือนเต็ม โกรทอป, ๒๕๖๐ : ๖๗๔ - ๖๘๓) นอกจากนี้ รศ.คิม ไชยแสนสุข ที่ปรึกษามูลนิธิเยาวชนพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้กล่าวว่า น่าเป็นห่วงที่ขณะนี้เยาวชนต้องตกอยู่ในกระแสโลกาภิวัตน์ มีความเสี่ยงหลายอย่าง หากเขาได้เรียนรู้ชีวิตในทางที่ถูกต้องจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน สู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีความรู้ มีคุณธรรม มีเมตตาในอนาคตข้างหน้าได้ เนื่องจากคนเก่งและดีเป็นสิ่งที่บ้านเมืองต้องการ ดังนั้นการน้อมนำหลักพอเพียงของพระองค์ท่านมาปรับใช้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาข้างหน้า และการสะสมความดีนี้ ในอนาคตสังคมจะนำอยู่ขึ้น ที่สำคัญภาครัฐต้องทำตัวเป็นต้นแบบ ทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่อง^๓

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) มีวิสัยทัศน์คือ เป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทย ในการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนภายในปี ๒๕๗๐ และมุ่งสู่องค์กร Smart Digital ในปี ๒๕๘๐ มีภารกิจหน้าที่หลักในวางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ในการเผยแพร่ความรู้ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคง และโครงการพิเศษอื่น ๆ ของกองทัพไทย และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ให้ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ โดยมีกลุ่มงานในการทำหน้าที่เผยแพร่และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นในการจัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และกำกับดูแลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมาย ที่ผ่านมาได้จัดให้มีโครงการ

^๒ “เศรษฐกิจพอเพียง” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html, ๒๕๖๕.

^๓ “เด็กและเยาวชน” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.hfocus.org/content/2016/12/13159>, ๒๕๖๕.

นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ภายในอาคาร ห้อง ๕๐๑ ห้อง ๕๐๒ และห้อง ๕๐๔ ภายในเป็นการจัดให้ข้อมูล หลักคิด และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานและองค์กรการศึกษา โรงเรียนทั่วประเทศ โดยจัดให้มีการแสดงนิทรรศการตลอดทั้งปี ตามวันและเวลาราชการ แต่จากสถานการณ์โควิด-๑๙ ที่ห้วงที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๖๒ การแสดงนิทรรศการของ ศปร. ได้มีการปิดการให้เยี่ยมชม และมีการปรับปรุงห้องที่ใช้จัดนิทรรศการเพื่อให้เป็นระบบดิจิทัล และมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น และจากสถานการณ์โควิด-๑๙ ส่งผลให้ทุกหน่วยงานและองค์กรต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ทำให้ภาคการศึกษาเกิดการปรับตัวครั้งใหญ่ทั่วโลก และในประเทศไทย โดยเฉพาะการปิดโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ทำให้ทั้งภาคนโยบาย โรงเรียน ครู และนักเรียนนักศึกษา ต้องหันมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน จนทำให้ในปัจจุบันการเรียนรู้ทางไกลและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ของการศึกษาไทย

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. รวมถึงโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะเดียวกัน ในการสร้างการรับรู้ และทัศนคติที่ดีของเยาวชนไทย การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมุมมองพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเยาวชน ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมุ่งหวังให้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นสารสนเทศให้กับหน่วยงานเกี่ยวข้อง ในการวางแผนให้เกิดการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่า เข้าใจ และสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง สามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน อันจะก่อให้เกิดความสุข และประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา
๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับรูปแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมายคือ พื้นที่การจัดโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติของ ศปร.

๒. ขอบเขตด้านประชากรหรือประชากรกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียน กับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ รวมถึงผู้บริหาร กปร. ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

๓. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูล การดำเนินโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ทั้งจากเว็บไซต์ หนังสือมัลติมีเดีย โครงการประกวดสื่อสร้างสรรค์ต่างๆ รวมทั้งการนำเสนอ นิทรรศการ และการบรรยายของ ศปร. ที่ผ่านมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงพรรณนา (Description Analytical Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กปร. ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

๓. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ แนวคิดรูปแบบกลยุทธ์ การจัดการศึกษาจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา

๒. ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับรูปแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้

คำจำกัดความ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	<p>หมายถึง แนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานไว้ให้กับประชาชนชาวไทย โดยยึดหลักทางสายกลางเป็นหัวใจสำคัญของกรอบแนวคิด โดยจะต้องถือปฏิบัติบนพื้นฐานของความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำทุกครั้ง โดยความพอเพียง ประกอบด้วย ๓ ลักษณะ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ความพอประมาณ ได้แก่ พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินอย่างพอประมาณ การออมเงิน การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่มากไปไม่น้อยไป และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ๒. ความมีเหตุผล ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินการทำงาน ใช้ความรู้ในการประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ๓. การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่ พฤติกรรมเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน การวางแผนในการทำงาน การวางแผนการเรียน และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเตรียมความพร้อมในการรับผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้
เยาวชน	<p>หมายถึง บุคคลอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปี บริบูรณ์ และไม่ใช่ผู้บรรลุนิติภาวะแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ในทางกฎหมายก็ถือว่าบุคคลที่มีอายุระหว่างนี้เป็นเยาวชน และหากต้องระวางโทษก็จะพิจารณาโทษแตกต่างจากผู้ใหญ่^๔</p>
ช่องทางการรับรู้ข้อมูล	<p>หมายถึง ช่องทางในการรับทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น หนังสือเรียน หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุอินเทอร์เน็ต นิทรรศการกิจกรรมพิเศษประชาสัมพันธ์ชาวบ้าน เพื่อน และบุคคลในครอบครัวพูดให้ฟัง</p>
New Normal	<p>หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีตอันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติ และ</p>

^๔ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔.

เคยคาดหมายล่วงหน้าได้ ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคยในบริบทสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ นั้น อธิบายได้ว่าเป็น สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่ กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มนุษย์จึงจำเป็นต้อง ป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ โดยมีการ ปรับหาวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่ เพื่อปลอดภัยจากการ ติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟู ศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้าง สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ การปรับแนวคิด ตลอดจนพฤติกรรม ที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็น ความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิด ความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติ ของผู้คนในสังคม โดยประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติ และการจัดการใช้ชีวิตแบบใหม่ เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง และรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง^๕

^๕ มาลี บุญศิริพันธ์. “คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mzky/~edisp/uatucm392772.pdf>, ๒๕๖๕.

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอสาระ ดังนี้

๑. แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. โครงสร้างและเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๓. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
๔. ทฤษฎีพฤติกรรมและพัฒนาการของเยาวชน (วัยรุ่น)
๕. การดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๑ โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล

๕.๒ ค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

- ๕.๓ โครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน
๖. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๗. กรอบแนวคิดของการวิจัย
๘. สรุป

แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐาน มั่นคง พร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”^๑

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๖). หน้า ๖๖.

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้รับการเชิดชูสูงสุดจากสหประชาชาติ (UN) โดย นายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๙ และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองสู่หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ โดยที่องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก ๑๖๖ ประเทศ ยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน^๒

๑. แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานให้ปวงชนชาวไทยมากกว่า ๔๐ ปี ถือเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ภายใต้การใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญา และความเพียรซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่เรื่องเศรษฐกิจแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักคิดและหลักปฏิบัติพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้จำกัดเพียงแต่เรื่องเศรษฐกิจ แต่เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์^๓

หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.๒๕๔๐ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้เศรษฐกิจประเทศหดตัวในปี พ.ศ.๒๕๔๑ ทำให้สังคมไทยเริ่มตระหนักและหันมาศึกษา และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากเป็นแนวคิดพระราชทานที่มุ่งแนวทางการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ โดยมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมไทยอย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งในช่วงเริ่มต้นที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาประเทศนั้น เป็นช่วงที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจในความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยนักวิชาการได้รวมกลุ่มกันในระดับประเทศ เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาจากบทความที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตอย่างละเอียด และนำมาเชื่อมโยงกับแนวความคิดและทฤษฎีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน จนนำมาสู่บทสรุปสาระหลัก และทำให้เข้าใจง่ายซึ่งเกิดเป็นภาพ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขขึ้น และ

^๒“สหประชาชาติ (UN)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sufficiencyeconomy.panyathai.or.th>, ๒๕๖๖.

^๓ ปรียานุช ธรรมปิยา. วิกฤตเศรษฐกิจ ๒๕๕๐ กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕). หน้า ๑๑-๓๐.

ได้มีการนำไปเผยแพร่ควบคู่กับบทความที่ได้รับพระราชทาน เพื่อที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถจดจำ และมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น^๔ โดยมีรายละเอียดของแต่ละหลักการและเงื่อนไขดังนี้^๕ คือ

๑.๑ ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเอง หรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยรักษาระดับของความพอประมาณ ไม่มากเกินไปจนเกินศักยภาพ และก็ต้องไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลนแล้วจึงแสวงหาทรัพยากร จากภายนอกเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายในสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองก่อนแล้วจึงขยายเชื่อมโยงกับภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็น

๑.๒ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ บนพื้นฐานของความถูกต้องความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำทั้งในระยะสั้นและระยะยาวทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และส่วนรวมอย่างรอบคอบ ทั้งนี้การคิดพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของ เหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย

๑.๓ การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุสังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทั้งที่ต้องไม่ประมาท เตรียมตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีภูมิ ต้านทานที่จะคุ้มกันตัวเองได้เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

๑.๔ เงื่อนไขความรอบรู้ คือ การฝึกตนให้มีความรอบรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้ เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและการปฏิบัติ ทั้งนี้ ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการ ตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์

๑.๕ เงื่อนไขคุณธรรม คือ การตระหนักในคุณธรรมรู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต มีความขยันหมั่นเพียร อดทนไม่โลภและ รับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะนำสังคมไทย ให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้ประเทศชาติและประชาชนไทยอยู่ในสภาวะที่สมดุล ยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

^๔ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. จากปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. (กรุงเทพ ฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๕). หน้า ๑๐.

^๕ ปรียานุช ธรรมปิยา. เรื่องเดิม. หน้า ๔๙-๕๒.

๒. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับและทุกภาคส่วนของประเทศ โดยยึดในหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยดำเนินการด้วยความรอบรู้ และมีคุณธรรม ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในรายละเอียดตามภารกิจของแต่ละภาคส่วน ในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ภายหลังจากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ ๒ ปี ประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนและทำแผนปฏิบัติการในทุกระดับและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเข้าใจและนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง^๖

ช่วงเวลาที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมนั้น เป็นช่วงเวลาระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๔๐-๒๕๔๔) ซึ่งมีแนวคิดที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเช่นกัน และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนา มาโดยตลอด ตั้งแต่ฉบับที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๕-๒๕๔๙) เป็นต้นมา^๗

นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงอยู่ของบุคคล องค์กร และประเทศชาติที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกระดับ และทุกสาขา ซึ่งมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม โดยการดำเนินงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งรายละเอียดของวิธีการ ขั้นตอน และการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสาขาภารกิจสำหรับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐนั้น ดำเนินการได้ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่าง ๆ โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุล มุ่งเน้น การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า โดยในส่วนของการบริหารงานบุคคล ควรมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึก ค่านิยมที่สอดคล้องตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

^๖ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ตามรอยพระราชดำริสู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๕). หน้า ๑.

^๗ อาคม เตมพิทยาไพสิฐ. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ”, วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ๔๘ (๑), ๒๕๕๔. หน้า ๒-๓.

เกษม วัฒนชัย^๘ กล่าวถึงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติว่ามีบันได ๓ ขั้น ดังนี้ คือ

ขั้นที่ ๑ ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ ๒ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ ๓ ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อบ่มเพาะให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย

๓. เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

เศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียร และความอดทน สติ และปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่ โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการ และแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการเกษตรอย่างเป็นขั้นต่อนั้นเป็นตัวอย่งการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ ๒ แบบ คือแบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้าได้ดังนี้ความพอเพียงในระดับบุคคล และครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานเทียบได้กับทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๑ ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝน และประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่ามีที่ดินพอเพียงในการชุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำจะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่ง และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม แม้กระทั่งในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสมความพอเพียงในระดับชุมชน และระดับองค์กรเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่

^๘ เกษม วัฒนชัย. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหาร พัฒนาองค์กร”. (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕). หน้า ๕-๖.

ขั้นที่ ๒ เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัว หรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่ม และส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวม หรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริงความพอเพียงในระดับประเทศเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่

ขั้นที่ ๓ ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชน หรือเครือข่ายวิสาหกิจ สร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือ ร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่อันประกอบด้วยชุมชน องค์กร และธุรกิจต่าง ๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงกลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียงที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ที่สุดในที่สุด

การผลิตตามทฤษฎีใหม่สามารถเป็นต้นแบบการคิดในการผลิตที่ดีได้ ดังนี้

๑. การผลิตนั้นมุ่งใช้เป็นอาหารประจำวันของครอบครัว เพื่อให้มีพอเพียงในการบริโภคตลอดปี เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันและเพื่อจำหน่าย

๒. การผลิตต้องอาศัยปัจจัยในการผลิต ซึ่งจะต้องเตรียมให้พร้อม เช่น การเกษตรต้องมีน้ำการจัดให้มีและดูแลน้ำ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งการผลิต และประโยชน์ใช้สอยอื่น ๆ

๓. ปัจจัยประกอบอื่น ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้การผลิตดำเนินไปด้วยดี และเกิดประโยชน์เชื่อมโยง (Linkage) ที่จะไปเสริมให้เกิดความยั่งยืนในการผลิต จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายทั้งเกษตรกร ธุรกิจ ภาครัฐ ภาคเอกชน เพื่อเชื่อมโยงเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเศรษฐกิจการค้า และให้ดำเนินกิจการควบคู่ไปด้วยกันได้

การผลิตจะต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่าง **บุคคล** กับ **ระบบ** การผลิตนั้นต้องยึดมั่นในเรื่องของ **คุณค่า** ให้มากกว่า **มูลค่า** ดังพระราชดำรัส ซึ่งได้นำเสนอมาก่อนหน้านี้ที่ว่า

“...บารมีนั้น คือ ทำความดี เปรียบเทียบกับธนาคาร...ถ้าเราสะสมเงินให้มากเราก็สามารถที่จะใช้ดอกเบี้ย ใช้เงินที่เป็นดอกเบี้ย โดยไม่ต้องลงทุนแต่ถ้าเราใช้มากเกิดไป หรือเราไม่ระวัง เรากิน เข้าไปในทุน ทุนมันก็น้อยลง ๆ จนหมด...ไปเบิกเกินบัญชีเขาก็ต้องเอาเรื่อง ฟ้องเราให้ล้มละลาย เราอย่าไปเบิกเกินบารมีที่บ้านเมือง ที่ประเทศได้สร้างสมเอาไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษของเราให้เกินไป เราต้องทำบ้าง หรือเพิ่มพูนให้ประเทศของเราปกติมีอนาคตที่มั่นคง บรรพบุรุษของเราแต่โบราณกาล ได้สร้างบ้านเมืองมาจนถึงเราแล้ว ในสมัยนี้ที่เรากำลังเสียขวัญ กลัว จะได้ไม่ต้องกลัว ถ้าเราไม่รักษาไว้...”

การจัดสรรทรัพยากรมาใช้ในการผลิตที่คำนึงถึง **คุณค่า** มากกว่า **มูลค่า** จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่าง **บุคคล** กับ **ระบบ** เป็นไปอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายทั้งทุนสังคมและทุนเศรษฐกิจ นอกจากนี้จะต้องไม่ติดตำรา สร้างความรู้ รัก สามัคคี และความร่วมมือร่วมใจมองกาลไกลและมีระบบสนับสนุนที่เป็นไปได้

๔. ประการที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๑ **พอมีพอกิน** ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเองบ้าง ปลูกไม้ผลไว้หลังบ้าน ๒ - ๓ ต้น พอที่จะมีไว้กินเองในครัวเรือนเหลือจึงขายไป

๔.๒ **พออยู่พอใช้** ทำให้บ้านน่าอยู่ ปราศจากสารเคมี กลิ่นเหม็น ใช้แต่ของที่ เป็นธรรมชาติ (ใช้จุลินทรีย์ผสมน้ำถุพื้นบ้าน จะสะอาดกว่าใช้น้ำยาเคมี) รายจ่ายลดลง สุขภาพจะดีขึ้น (ประหยัดค่ารักษาพยาบาล)

๔.๓ **พอออกพอใจ** เราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน ไม่ใคร่อยากใคร่มีเช่นผู้อื่น เพราะเราจะหลงติดกับวัตถุ ปัญญาจะไม่เกิด

"การจะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการ เป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อิ่มชอุ่มตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง"

จากที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ กับสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี เมื่อเศรษฐกิจพอเพียงเป็น ที่ยอมรับในระบบเศรษฐกิจเปิด ยอมรับบริบทของสังคม เศรษฐกิจและผันแปรด้วยประการทั้งปวง กระแสพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงไม่ใช่สูตรสำเร็จตายตัว ทุกคนจะสามารถเข้าถึงได้ด้วย "ปัญญา" จึงเป็นจุดเน้นที่สำคัญซึ่งตรงข้ามกับ "สูตรสำเร็จ" ที่ไม่ต้องการหรือไม่อาศัย "ปัญญา"

โครงสร้างและเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐพงศ์ ทองภักดี^๙ ได้กล่าวถึงโครงสร้างและเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลังจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๙ เริ่มดำเนินการความเข้าใจในปรัชญา ก็มีทิศทางตรงกันมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็มีความต้องการที่จะให้มีความชัดเจน กระชับมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการประยุกต์และการสื่อสารในวงกว้าง จึงได้มีคณะทำงานทำการศึกษาวิเคราะห์ ต่อไป เพื่อแยกแยะโครงสร้างและเนื้อหาตามที่ได้พระราชทานมา คณะทำงานได้แยกองค์ประกอบ ของปรัชญาตามข้อความที่ได้รับพระราชทานมาเป็น กรอบความคิด คุณลักษณะ ค่านิยม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติผลที่คาดว่าจะได้รับ

คณะทำงานนี้สรุปว่ากรอบความคิดของปรัชญาเป็นการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และ ปฏิบัติตนทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการประยุกต์ที่เกิดขึ้น โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน และประเทศ ในที่นี้ มองในแง่การบริหารเศรษฐกิจ (ระดับประเทศ) เป็นการมอง โลกในลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่นอนและมีความเชื่อมโยงกับกระแสโลก มุ่งผลทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่าง ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงกรอบ แนวคิดในการพัฒนา สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ

^๙ ณัฐพงศ์ ทองภักดี. "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย", วารสารพัฒนบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๗ ฉบับที่/๒๕๕๐. หน้า ๑๑ - ๑๕.

คุณลักษณะคือ เป็นแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนตามแนวทางที่ควรจะเป็น ใช้ได้กับประชาชนทุกระดับ ทุกหน้าที่ เป็นการดำเนินตามทางสายกลาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมิใช่เป็นเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติตนซึ่งมีหลายมิติ นอกจากนี้ ยังให้มีความเท่าทันโลกคือกระแสโลกาภิวัตน์ คือ ไม่ใช่ปิดประเทศ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่เปิดเสรีเต็มที่ อย่างไม่มีการควบคุมดูแล ไม่ใช่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรืออยู่โดยพึ่งพิงภายนอกทั้งหมด

ความหมายของความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง หากขาดองค์ประกอบใดก็ไม่เป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

ความพอประมาณ (Moderation) มีสองนัย คือ ความพอดีไม่สุดโต่ง และการยืนได้บนขาของตนเอง (Self-reliant) เป็นการดำเนินชีวิตอย่างทางสายกลาง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไปในมิติต่าง ๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่าย การออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง เป็นสิ่งที่ทำให้เราทำอะไรเต็มตามศักยภาพ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เพื่อเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเอง

ความมีเหตุผล (Reasonableness) หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีความพอประมาณ ในมิติต่าง ๆ จะต้องมีการไตร่ตรองคิดถึงระยะยาว ต้องมีเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม มีความรู้ในการดำเนินการ มีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นการมองระยะยาว ตลอดจนถึงผลกระทบของการกระทำ และความเสี่ยง จะทำให้มีความพอประมาณทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความสำคัญของการมีเหตุผลอาจพิจารณาจากพระราชดำรัสนี้

“...ทุกคนจำเป็นต้องหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาการกระทำของตนให้รอบคอบ อยู่เสมอ ระวังระวังทำการทุกอย่างด้วยเหตุผล ด้วยความมีสติ และด้วยความรู้ตัวเพื่อเอาชนะความชั่วร้ายทั้งหมดให้ได้โดยตลอด และสามารถก้าวไปถึงสำเร็จที่แท้จริง ทั้งใน การงานและการครองชีวิต...”

พระราชโฆษาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๑๖

การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร (Self-immunity) พลวัตมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสถานะต่าง ๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ การกระทำที่เรียกว่าได้ว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการมีภูมิคุ้มกันจะทำให้มีความพอเพียงแม้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ถึงจะมีเหตุการณ์ที่แย่มากที่สุดก็รับมือได้

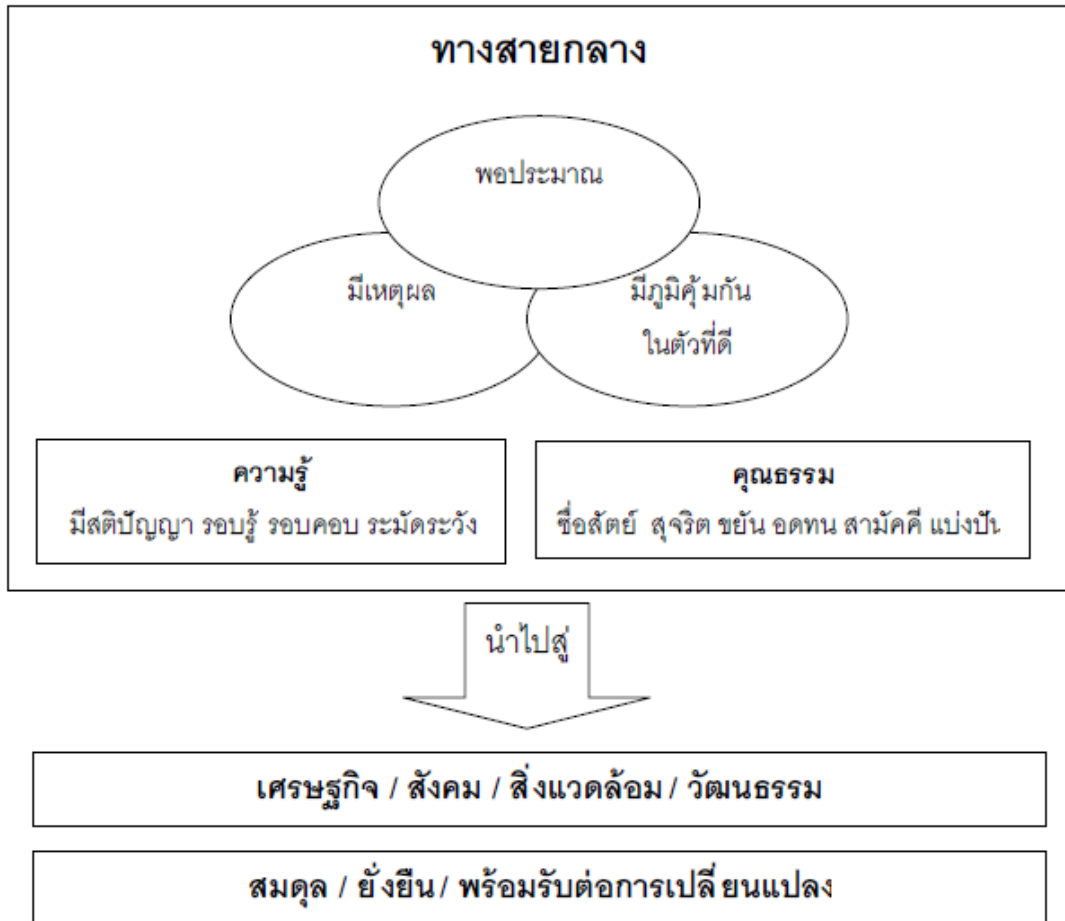
ทั้งนี้หากจะมีความพอเพียงเงื่อนไขการปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระวังระวัง และเงื่อนไขคุณธรรม

ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นประโยชน์พื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้รวมถึง ความรอบคอบ ความระมัดระวัง คือ มีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาการต่าง ๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และความมีสติ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาการต่าง ๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมด้วย

ในส่วนของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติรวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้าน คือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้ ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม เพราะการมีความโลภจะทำให้ทำอะไรสุดโต่ง ไม่นึกถึงความเสี่ยง ไม่รู้จักพอ มีโอกาสที่จะกระทำการทุจริต

ปรัชญากล่าวถึงผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยความพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและผล (End and Mean) จากการกระทำ โดยจะทำให้เกิดวิถีการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ความสมดุลและความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน ความสมดุลของการกระทำ ทั้งเหตุและผลจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาภายใต้พลวัตทั้งภายในและภายนอกประเทศ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (๒๕๔๗) ได้สรุปโครงสร้างเศรษฐกิจพอเพียงดังแผนภาพที่ ๒ - ๑ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ธีรพงศ์ ทองภักดี, ๒๕๕๐ : ๑๔

จากแผนภาพนี้ สามารถสรุปสั้น ๆ ได้ว่าปรัชญานี้ เป็นสามห่วง สองเงื่อนไขคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความพอเพียง และ ความรู้ คุณธรรม เป็นเงื่อนไขสองประการ

นอกจากจะยึดหลักสามห่วงสองเงื่อนไขแล้ว ผู้ที่สนใจในทางปฏิบัติ อาจตีความหมาย ที่ถ่ายทอดนในการประยุกต์โดยมีในแนวทางเดียวกันได้ เช่น UNDP (2007) ระบุว่า การปฏิบัติตาม ปรัชญาคือ รู้ตัวว่าทำอะไร (Know what you are doing) ซื่อสัตย์และพากเพียร (Be honest and Persevere) ปฏิบัติตามทางสายกลางไม่สุดโต่ง (Take a middle path, avoid extremes) ตัดสินใจ อย่างไตร่ตรองรอบคอบ มีเหตุมีผล (Be sensible and insightful in taking decision) มีการ ปกป้องจากการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรง (Build protection against shocks) หรือผู้ที่คุ้นเคยในทาง ศาสนาก็อาจจะปฏิบัติตนตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ และ มรรค ๘ ก็จะมีส่วนในการสร้างความพอเพียง เช่นกัน

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับพื้นฐานสังคมไทย เพื่อการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล เจริญมั่นคง และมีความยั่งยืนในระยะยาวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ มีความมั่นคงในการเจริญเติบโต ไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยพิจารณาในหลายมิติเป็นองค์รวมมิใช่เฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจ มีลักษณะองค์รวมที่มีความครอบคลุม ทั้งมิติจิตใจซึ่งกำหนดพฤติกรรม มิติสถาบันทางเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน และกฎระเบียบที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของความพอเพียง

การกระทำตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือการประยุกต์ คือ การตัดสินใจที่เหมาะสม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัดสินใจตามหลัก คือ สามห่วง สองเงื่อนไข จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ลดความผันผวน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาทำได้ในทุกระดับ เพราะคนเรามีหลายฐานะ เราจึงสามารถใช้หลักปรัชญาในการตัดสินใจได้ทั้งของตัวเองและครอบครัว หากอยู่ในฐานะที่เป็นการบริหารพัฒนาชุมชน องค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและเอกชน ก็ใช้หลักปรัชญาในการตัดสินใจได้ ซึ่งก็คือ การใช้ในระดับที่กว้างกว่าระดับตนเองและครอบครัว หากอยู่ในฐานะที่จะเป็นผู้กำหนดนโยบายหรือมาตรการระดับชาติก็สามารถใช้เป็นหลักได้เช่นกัน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเกิดได้ในหลายระดับ หลายมิติ และหลายรูปแบบ ไม่มีสูตรสำเร็จแม้ว่าจะเป็นกรอบแนวคิดเดียวกัน แต่ละคนจะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมในแต่ละกรณีให้สอดคล้องกับเงื่อนไข และสภาวะที่เผชิญอยู่ การยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยในการให้ “ฉุกละหุก” ว่าการตัดสินใจการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีความเหมาะสมหรือไม่ จะมีความสมดุลยั่งยืนหรือไม่ มีความเสี่ยงและการเตรียมรับความเสี่ยงอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกษม วัฒนชัย^{๑๐} ได้กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง มีดังนี้

๑. ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (กฎของไตรลักษณ์ : อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา)

๒. การเปลี่ยนแปลงเกิดจากเหตุ – ปัจจัย ซึ่งมีทั้งเหตุปัจจัยภายนอก เหตุปัจจัยภายใน เหตุปัจจัยที่ควบคุมได้และเหตุปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ สามารถนำไปใช้ได้กับทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับบริษัท ระดับองค์กร ระดับชุมชน และระดับประเทศ เมื่อนำไปใช้ที่ระดับใด ก็ให้เอาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเหตุปัจจัยทั้งภายนอกและภายในไปไว้ที่ระดับนั้น หากเราสามารถเปลี่ยนแปลงเหตุปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ ให้เป็นเหตุปัจจัยที่ควบคุมได้ให้มากที่สุด ก็จะสามารถควบคุมสถานการณ์ได้มากเท่านั้น

๓. การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นวงจร มีทั้งขาขึ้น– ขาลง ขาขึ้นต้องไม่ประมาท ขาลงต้องรีบยับยั้ง

^{๑๐} เกשמ วัฒนชัย. “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”, วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา. ปีที่ ๕ (ฉบับที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๙ – มีนาคม ๒๕๕๐). หน้า ๑๕๓ - ๑๕๖.

๔. ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง (Impact of changes) มี ๔ ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ซึ่งผลกระทบอาจเกิดเร็ว รุนแรง และกว้างขวางได้

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทั้ง ๔ ด้าน สามารถเกิดขึ้นได้ทุกระดับ เช่น

๑. ระดับครอบครัว หากเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วส่งผลกระทบต่อครอบครัวอย่างไร เช่น พ่อถูกรถชนเสียชีวิตกะทันหัน จะส่งผลกระทบในเรื่องเงินทอง ความอยู่รอดทางเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างไรบ้าง โดยพิจารณาถึงผลกระทบด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

๒. ระดับองค์กร

๒.๑ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุประสงค์ เช่น งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ เมื่อเปลี่ยนรัฐบาล หน่วยงานจะได้รับผลกระทบเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านวัตถุประสงค์อย่างไรบ้าง

๒.๒ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านสังคม มีหรือไม่ เช่น หน่วยงานนี้ทะเลาะเบาะแว้งกันหรือรักใคร่สามัคคีกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ ความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอทางสังคม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงมากระทบจะยิ่งส่งผลให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นหรืออ่อนแอลง

๒.๓ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานเป็นอย่างไร เช่น สะอาด เป็นระเบียบ ทุกคนเห็นแก่ส่วนร่วม

๒.๔ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม สามารถดูได้จากการที่ทุกคนจงรักภักดีต่อองค์กร ยึดมั่นต่อปณิธานขององค์กร ยินดีเสียสละเพื่องานส่วนรวมหรือไม่

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหากทุกคนสามารถควบคุมตัวเองจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ก็จะทำให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเอง ครอบครัว องค์กร และสังคมต่อไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

การรับรู้ (Perception) หมายถึง กระบวนการจัดการหรือตีความหมายของสิ่งที่บุคคลคนนั้นได้สัมผัสจากประสาทสัมผัสของตนเอง โดยการตีความจะอาศัยประสบการณ์ การเรียนรู้ทัศนคติ และค่านิยมของตน และเมื่อรับรู้เรื่องนั้นในลักษณะใดก็จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกไปในลักษณะนั้นด้วย

กัญยา สุวรรณแสง^{๑๑} (๒๕๔๒) กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ในหนังสือจิตวิทยาทั่วไปว่า “การรับรู้มีความสำคัญต่อเจตคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม เมื่อรับรู้แล้วย่อมเกิดความรู้สึกและมีอารมณ์พัฒนาเป็นเจตคติ แล้วพฤติกรรมจะตามมาในที่สุด ดังนั้นมนุษย์เมื่อเกิดการรับรู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วจะตีความหมายและส่งผลกระทบต่อไปยังอารมณ์ ความรู้สึกก่อให้เกิดพฤติกรรมขึ้นในแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไป ซึ่งการรับรู้ดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งก็มีผลต่อการรับรู้ครั้งต่อไปเสมอ”

^{๑๑} กัญยา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. (กรุงเทพฯ : บำรุงสารสน. ๒๕๔๘). หน้า ๔๒-๕๐.

ทฤษฎีการรับรู้ หรือ Perception Theory เป็นทฤษฎีที่ถูกกล่าวถึงมายาวนาน นักวิชาการด้านประสาทวิทยาและจิตวิทยาหลายท่านให้ทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการรับรู้ไว้หลากหลาย โดยสรุปอาจจำแนกได้ เป็น ๒ ประเภทที่แตกต่างกัน คือ การประมวลผลจากล่างขึ้นบน และการประมวลผลจากบนลงล่าง จากทัศนะดังกล่าวพัฒนาไปสู่ทฤษฎีหนึ่งที่เสนอโดย Utric Neisser นักจิตวิทยาชาวเยอรมัน อธิบายว่ากระบวนการประมวลผลจากบนลงล่างและจากล่างขึ้นบน มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการตีความสิ่งเร้าที่ดีที่สุด เรียกว่า “วงจรการรับรู้” หรือ "Perceptual Cycle" (Neisser, 1976 as cited in McLeod, 2018)

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการของการรับรู้ เป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กัน ระหว่างความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ การตัดสินใจ กระบวนการรับรู้เกิดขึ้นได้ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ ๔ ประการ ดังนี้

๑. สิ่งเร้า (Stimulus) ที่จะทำให้เกิดการรับรู้ เช่น สถานการณ์ เหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบกายที่เป็น คน สัตว์ และสิ่งของ

๒. ประสาทสัมผัส (Sense Organs) ที่จะทำให้เกิดความรู้สึก เช่น ตามองเห็น หูได้ยิน จมูกได้ กลิ่น ลิ้นรับรส และผิวหนังรู้สึกร้อนหนาว

๓. ประสบการณ์ หรือความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าที่สัมผัส

๔. การแปลความหมายของสิ่งเร้าที่สัมผัส โดยสมองจะทำหน้าที่ทบทวนประสบการณ์ หรือความรู้เดิมว่าสิ่งเร้านั้นคืออะไร นอกจากนี้แล้วสิ่งที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมนอกจากกระบวนการรับรู้ ที่นำไปสู่การแปลความหมายแล้ว ยังต้องพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ ซึ่งได้แก่ ผู้รับรู้ เป้าหมายที่จะรับรู้ และบริบทหรือสถานการณ์ของการรับรู้

วิเชียร วิทยอดม^{๑๒} (๒๕๔๗) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับ (Factors Influencing Perception) โดยอธิบายว่าการรับรู้ของบุคคลมีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะเห็นสิ่งเดียวกันแต่มีการรับรู้ที่แตกต่างกันได้ ขึ้นกับปัจจัยและสิ่งทีก่อให้เกิดภาพการรับรู้ที่ส่งผลให้การรับรู้ นั้นบิดเบือนและไม่ตรงกับความเป็นจริง ปัจจัยเหล่านี้สามารถเกิดจากภายในผู้รับรู้ เป้าหมายของการรับรู้ และเนื้อหารายละเอียดของสถานการณ์ที่มีต่อนับรู้ อธิบายได้ดังนี้

๑. ผู้รับรู้ (Perceiver) เมื่อบุคคลมองดูเป้าหมายและพยายามแปลความหมายของสิ่งที่เห็น การแปลความหมายนั้นได้รับอิทธิพลอย่างมากจากอุปนิสัยส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้รับรู้ รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ แรงจูงใจ ความสนใจ ประสบการณ์ที่ผ่านมา และความคาดหวัง

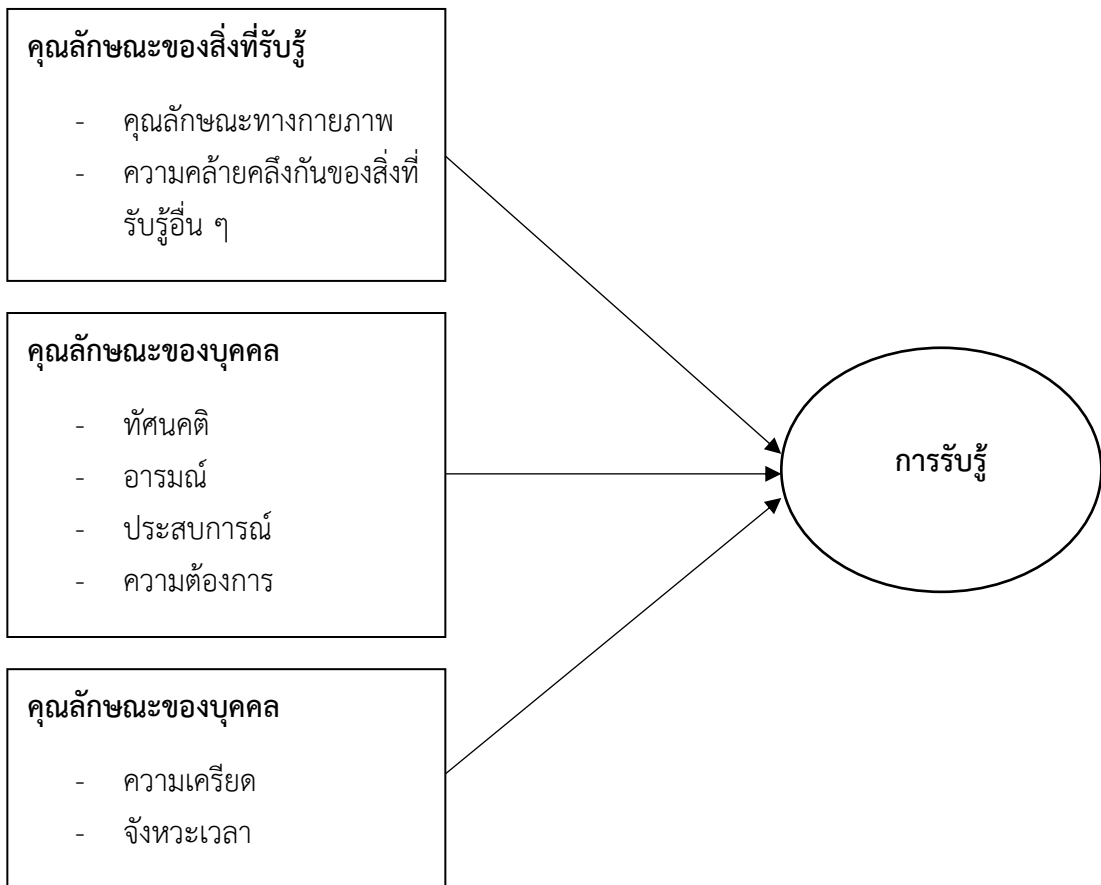
๒. เป้าหมายของการรับรู้ (Target) ลักษณะของเป้าหมายที่ถูกมองดูจะกระทบกับการรับรู้ของเรา เช่น คนที่ส่งเสียงดังจะได้รับการสังเกตเห็นในหมู่คนมากกว่าคนที่เงียบขรึม คนที่จะได้รับความสนใจอย่างมากหรือคนที่ไม่ได้รับความสนใจเลย ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางอารมณ์ เสียง ขนาด และองค์ประกอบอื่น ๆ ของเป้าหมายที่สามารถกระทบต่อการรับรู้ได้ เพราะว่าเป้าหมายไม่ได้ถูกมองในสภาพที่แยกออกมาจากสิ่งอื่น ๆ สัมพันธภาพของเป้าหมายกับปัจจัยที่อยู่เบื้องหลังหรือภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของเรา เช่นเดียวกับที่เรามีแนวโน้มที่จะจัดกลุ่มของสิ่งที่คล้ายกันเข้าไว้ด้วยกัน

^{๑๒} วิเชียร วิทยอดม. พฤติกรรมองค์การ. (กรุงเทพฯ : ธีระเพลมและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๗). หน้า ๕๖ - ๖๐.

๓. สถานการณ์ของการรับรู้ (Situation) คือ สิ่งแวดล้อมในขณะที่เรามองเห็นภาพ และเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ทั้งที่ผู้รับรู้หรือเป้าหมายจะเป็นสิ่งเดิมที่ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง หากแต่ สถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไป ก็จะมีอิทธิพลต่อการรับรู้ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย นอกจากสถานที่แล้ว เวลา แสง เสียง อุณหภูมิ หรือสภาวะการณ์อีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้อกับ สถานการณ์ล้วนเป็นองค์ประกอบในสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคุณ

การทำความเข้าใจถึงการรับรู้อาจกลายเป็นความคลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นจึงต้อง พิจารณา องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคุณ ซึ่งอธิบายดังแผนภาพที่ ๒ - ๒ แสดง ให้เห็นกรอบของ ๓ กลุ่ม องค์ประกอบหลักที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้บางสิ่งบางอย่างของคุณ ไม่ว่า สิ่งที่รับรู้จะเป็นทางกายภาพหรือนามธรรม

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคุณ

ที่มา : Hugh J. Arnold & Daniel C. Feldman, Organization Behavior, Copyright by McGraw-Hill Inc., 1996 P.35.

แสงเดือน ทวีสิน^{๑๓} (๒๕๔๕) อธิบายว่า การรับรู้ (Perception) หมายถึง การที่มนุษย์นำข้อมูลที่ได้ จากความรู้สึกรับสัมผัส (Sensation) ซึ่งเป็นข้อมูลดิบ (Raw Data) จากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ อันประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัส มาจำแนก แยกแยะ คัดเลือก วิเคราะห์ด้วยกระบวนการทำงานของสมอง แล้วแปล สิ่งที่ได้ออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายเพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้ต่อไป

ลักษณะที่สำคัญของการรับรู้มี ๖ ประการ คือ

๑. ต้องมีพื้นฐานข้อมูลหรือความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน (Knowledge Based) หรือถ้าไม่มีความรู้อย่างน้อยก็ต้องมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นอยู่บ้าง

๒. จะต้องประกอบด้วยข้อวินิจฉัย (Inferential) ในขั้นตอนของกระบวนการรับรู้ ทั้งนี้เพราะในการรับรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง มนุษย์ไม่สามารถรับข้อมูลทุกชนิดในเรื่องนั้นพร้อมกันได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยวิธีการวินิจฉัย โดยการตั้งสมมติฐานหรือปะติดปะต่อเรื่องต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้การรับรู้ในสิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

๓. จะต้องมีความสามารถในการแยกแยะ (Categorical) ลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญของข้อมูลนั้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งในลักษณะนี้จะต้องอาศัยความจากประสบการณ์เดิมมาใช้

๔. ลักษณะของการรับรู้จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Relational) ของข้อมูลต่าง ๆ หลายประเภท

๕. กระบวนการของการรับรู้จะต้องอาศัยของการดัดแปลง (Adaptive) ข้อมูลจากประสบการณ์เดิมมาใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละเรื่องที่กำลังรับรู้อยู่ในขณะนั้น

๖. กระบวนการของการรับรู้มักจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ ซึ่งเป็นการทำงานของสมองในการรับรู้ข้อมูลต่าง ๆ มีการแปลความหมายจากสิ่งที่ได้สัมผัส และเกิดการรับรู้สิ่งเร้านั้นในลักษณะของส่วนรวมที่มีความหมาย

การรับรู้ขึ้นอยู่กับระบบประสาทสัมผัสและสภาวะจิตใจของแต่ละบุคคล โดยองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านตัวบุคคล องค์ประกอบของสิ่งเร้า การรับรู้ผิดพลาดหรือภาพ ลวงตา และการรับรู้ความคงที่ของวัตถุ

๑. องค์ประกอบทางด้านตัวบุคคล ได้แก่

๑.๑ ความสมบูรณ์ของประสาทหรืออวัยวะรับสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะรับสัมผัสอื่น ปกติหรือไม่ มีความรู้สึกรับสัมผัสเพียงใด สุขภาพของร่างกาย เช่น ความเหนื่อยล้า ความเจ็บป่วย ทำให้การรับรู้ผิดพลาดได้ ความชราทำให้สมรรถภาพการรับสัมผัสน้อยลง เช่น หูตึง ตาฝ้า ตามัว ก็มีผลทำให้การรับรู้ผิดพลาดได้ อิทธิพลของสารเคมีที่เข้าสู่ร่างกาย เช่น แอลกอฮอล์ ยาเสพติดบางชนิด ทำให้การรับรู้ผิดพลาดได้

๑.๒ ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิม ทำให้การรับรู้ของบุคคลกว้างแคบหรือถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ คนที่มีประสบการณ์กว้างได้พบได้เห็น ได้ยินสิ่งต่าง ๆ มาก การรับรู้ย่อมกว้างกว่าบุคคลที่มีประสบการณ์อยู่ในวงแคบ นอกจากนี้ประสบการณ์ยังทำให้รับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ หรือภาพแตกต่างกันออกไปได้

^{๑๓} แสงเดือน ทวีสิน. จิตวิทยาการศึกษา. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเส็ง, ๒๕๔๕).

๑.๓ ความใส่ใจหรือความสนใจ เป็นพื้นฐานการรับรู้เพราะโดยธรรมชาติอวัยวะรับความรู้สึกของเราก็ได้รับสัมผัสจากสิ่งเร้าในเวลาเดียวกันมากมาย แต่เราจะเลือกรับรู้เฉพาะสิ่งที่กำลังสนใจ หรือ ตั้งใจที่รับรู้ในขณะนั้น ถ้าหากเรามีความตั้งใจหรือมีความสนใจที่จะรับรู้ เรามักจะเห็นหรือได้ยินสิ่งนั้นก่อน

๑.๔ ความต้องการหรือแรงขับ กล่าวคือ การที่คนจะรับรู้สิ่งใดก็ตามขึ้นอยู่กับความต้องการของเขาในขณะนั้น เช่น คน ๒ คนเดินไปซื้อของด้วยกัน คนที่กำลังหิวมาก ๆ ก็สนใจภาพสนทนาเกี่ยวกับอาหาร มองหาร้านอาหารมากกว่าคนที่อิ่มแล้ว หรืออาจจะมองเห็นภาพที่คลุมเครือเป็นภาพอาหารก็ได้ ขณะที่คนที่ต้องการจะซื้อหนังสือก็จะมองเห็นแต่ร้านขายหนังสือ

๑.๕ อารมณ์ คนที่กำลังมีอารมณ์ดีก็จะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในแง่ดี และมักจะมองเห็นรับรู้ในสิ่งที่เป็นจริง ในทางตรงกันข้ามคนที่อารมณ์ไม่ดีมักจะมองอะไรไม่ชอบใจไปหมด อาจไม่รับรู้อะไรเลยหรือรับรู้ผิดพลาดไปจากความหมายที่เป็นจริง

๑.๖ ความพร้อมที่กระทำมีผลต่อการรับรู้ เช่น นักกีฬาที่กำลังเตรียมพร้อมวิ่งแข่งจะรับรู้สัญญาณนั้นได้ดี เมื่อกรรมการปล่อยตัวบอกว่า “ระวัง” ก่อนที่จะให้สัญญาณ หรือ คนที่ยืนคอยรถเมล์ก็พร้อม ที่จะขึ้นรถได้ทันทีที่รถจอด

๑.๗ การคาดหวังหรือการถูกวางเงื่อนไขให้รับรู้สิ่งใดทำให้คนเรามีความพร้อมที่รับรู้สิ่งนั้น

๑.๘ วัฒนธรรม อาชีพ และบุคลิกภาพที่ต่างกัน จะทำให้คนรับรู้ต่างกัน เช่น คนบางวัฒนธรรม เวลาพบกันจะแลบลิ้นให้กัน หรือเอามุมชนกันเป็นการทักทาย แต่ถ้านำไปปฏิบัติต่อคนต่างวัฒนธรรมกัน เขาเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นการล้อเลียนหรือดูถูกได้ สำหรับความแตกต่างในด้านอาชีพนั้นจะพบว่านายพรานจะมีความสามารถในการเดินและเข้าใจความหมายของเสียงต่าง ๆ ในป่าได้ดีกว่าคนอาชีพอื่น คนที่มีบุคลิกภาพเป็นคนมองโลกในแง่ดีก็จะรับรู้ส่วนดีของคนอื่นมากกว่า ส่วนเสียแต่คนที่มองโลกในแง่ร้ายมักจะมองเห็นส่วนไม่ดีของผู้อื่นมากกว่าส่วนดี

๑.๙ สุขภาพของร่างกาย คนที่สุขภาพร่างกายแข็งแรงการรับรู้จะมีความหมายมากกว่าคนที่สุขภาพร่างกายอ่อนแอ

๒. องค์ประกอบของสิ่งเร้า

คุณสมบัติของสิ่งเร้าเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้คนเราเกิดความสนใจที่จะรับรู้ และทำให้การรับรู้ของคนเรากลาดเคลื่อนหรือตรงต่อความจริงได้ ดังนี้

๒.๑ ความเข้มหรือขนาดของสิ่งเร้า (Intensity and Magnitude) สิ่งเร้าที่มีความเข้มมาก หรือมีขนาดใหญ่ ทำให้เกิดการรับรู้ได้มากกว่าสิ่งเร้าที่มีขนาดเล็ก

๒.๒ การทำซ้ำ ๆ ของสิ่งเร้า (Repetition) สิ่งใดก็ตามที่ทำซ้ำอยู่บ่อยๆ จะเรียกถึงความสนใจได้

๒.๓ ลักษณะตัดกันของสิ่งเร้า (Contrast) เช่น ภาพและพื้น (Figure and Ground) ในการรับรู้เราจะใส่ใจต่อสิ่งต่าง ๆ ทีละสิ่ง สิ่งที่ได้รับการเอาใจใส่ก็จะปรากฏเด่นออกมาเป็นภาพ (Figure) สิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการใส่ใจก็จะเป็นพื้น (Ground)

๒.๔ การคลาดเคลื่อนหรือเปลี่ยนแปลงระดับ (Movement) ตามธรรมดาคนเราจะรับรู้สิ่งที่มีการเคลื่อนไหวไปมาได้เร็วกว่าสิ่งที่อยู่นิ่ง ๆ สังเกตได้จากป้ายโฆษณาสินค้ามักจะมีแสงไฟกระพริบ ๆ เป็นระยะ หรืออาจทำเป็นรูปที่มีการเคลื่อนไหวได้ เพื่อเป็นการเรียกร้องความสนใจ

๒.๕ การจัดหมวดหมู่ของสิ่งเร้า

Nearness or proximity คือ คนเรามีแนวโน้มที่จะรับรู้ในสิ่งที่ใกล้กัน ให้เป็นภาพเดียวกันหรือเป็นหมวดหมู่เดียวกันตามหลักของ Nearness เรามีแนวโน้มที่จะรับภาพนี้โดยแยกกลุ่มที่เป็นเส้นขนานและจุดออกเป็นสองกลุ่ม

Similarity คือ ภาพของเส้นหรือจุดที่เหมือน ๆ กันเราจะรับรู้เข้าเป็นภาพเดียวกัน หรือกลุ่มเดียวกันตามหลักของ Similarity เราจะรับรู้ภาพนี้โดยเห็นวงกลมเป็นรูปกากบาท และมีภาพสี่เหลี่ยมประกอบอยู่สี่มุม

Continuity คือ การรวมกลุ่มเกิดจากสิ่งเร้ามีทิศทางไปทางเดียวกัน

Closure คือ ภาพที่ใกล้จะสมบูรณ์หรือขาดความสมบูรณ์ไปเพียงเล็กน้อย เราจะมีแนวโน้มที่จะต่อเติมในส่วนที่ขาดหายไปของภาพ ให้เกิดเป็นภาพที่สมบูรณ์ได้ เช่น รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือวงกลม ที่ส่วนหนึ่งส่วนใดขาดหายไป ตามหลักของ Closure เราจะรับรู้ภาพนี้ในรูปของสมบูรณ์ (Completed figure)

Figure and ground คือ การที่เรามองเห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นรูปได้ เพราะเส้นต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นรูปนั้นมาติดกับพื้น การจัดหาหมวดหมู่ของภาพและพื้น (Figure and ground) ไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดจากเส้นเสมอไป แต่อาจเกิดจากการตัดกันของสีก็ได้ ส่วนที่รับรู้ว่าเป็นภาพจะลอยเด่นอยู่ข้างหน้า ส่วนที่เป็นพื้นทั้ง ๆ ที่เราเห็นอยู่แล้วว่ามันอยู่บนแผ่นกระดาษแผ่นเดียวกัน แต่ในบางครั้งเราอาจมองเห็นภาพ และพื้นสลับกันได้ เช่น ภาพที่มองเห็นมีคนสองหน้า

๓. การรับรู้ผิดพลาดหรือภาพลวงตา (Perceptual Illusions)

การรับรู้ของคนเราบางครั้งอาจจะเกิดความผิดพลาดได้ ซึ่งมีสาเหตุจาก

๓.๑ เกิดจากตัวผู้รับรู้เอง เช่น ความบกพร่องของอวัยวะรับสัมผัส มีประสบการณ์เดิมที่ผิด มีสารเคมีบางอย่างในร่างกาย เช่น รับประทานยาบางชนิด ต้มสุรา สูบบุหรี่ อาจทำให้เห็นภาพหลอนได้

๓.๒ เกิดจากองค์ประกอบของสิ่งเร้า เช่น การเกิดภาพลวงตา (Illusion) ภาพลวงตา หมายถึง การรับรู้สิ่งผิดความจริง ซึ่งเป็นความแตกต่างระหว่างการรับรู้และของจริง เช่น เอาดินสอจุ่มลงในแก้วน้ำ จะเห็นว่า ดินสอหัก ทั้งที่ความจริงดินสอก็ยังเป็นแท่งตรงตามปกติ หรือ การมองดวงจันทร์ขึ้นจากขอบฟ้า มีขนาดใหญ่กว่าเมื่อดวงจันทร์อยู่ตรงศีรษะ สาเหตุของการเกิดภาพลวงตา อาจสรุปได้ คือ เกิดจากความเคยชิน เช่น การได้พบเห็นบ่อย ๆ เกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น ระบบลายเส้น การแรเงา และการสะท้อนแสง เกิดจากความประทับใจ เช่น ความซาบซึ้ง เกิดจากการรับรู้เพียงเบน เช่น เห็นเส้นตรงที่เท่ากันนั้นว่าเส้นหนึ่งยาวกว่าอีกเส้นหนึ่ง

๓.๔ การรับรู้ความคงที่ของวัตถุ (Object Constancy) ตามปกติเราจะรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ในลักษณะที่คงที่ ไม่ว่าวัตถุนั้นจะอยู่ในตำแหน่งใด เราจะมีความรู้สึกว่าวัตถุนั้นมีขนาดสี รูปร่าง คงที่อยู่เสมอ ทั้งที่รูปร่าง ขนาด สี ของวัตถุนั้นจะเปลี่ยนไป ความคงที่ของวัตถุได้แก่

๓.๔.๑ ความคงที่ของรูปร่างและขนาด (Size Constancy) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ขนาดของวัตถุ ไม่ว่าวัตถุนั้นจะอยู่ใกล้ไกลเพียงใด เช่น รูปร่างของวัตถุนั้นถ้าเรามองในแง่มุมที่ต่างกันจะมองเห็นภาพต่างกันไป แต่เราจะมีกฎธรรมชาติที่รับรู้ในสภาพเดิมอยู่เสมอ เช่น เวลาเราขึ้นไปยืนบนภูเขาสูงมาก ๆ มองลงมาจะเห็นคนที่ยืนอยู่ข้างล่างเล็กนิดเดียว แต่เรารู้ความจริงแล้วว่าคนไม่ได้มีขนาดเล็กตามภาพที่เราเห็นในขณะนั้น

๓.๔.๒ ความคงที่ของสี (Color Constancy) หมายความว่า วัตถุที่เรามองเห็นไม่ว่าจะมีสีเปลี่ยนไปเพราะอยู่ในที่มีมืดหรือสว่างก็ตาม เราก็จะรับรู้ว่าเป็นสีเดิมอยู่ เช่น เสื้อสีขาว ถ้าอยู่ในที่มีแสงน้อย สีของมันจะกลายเป็นสีเทา แต่เราก็มองรับรู้ว่าเป็นสีขาวอยู่

๓.๔.๓ ความคงที่ของขนาด (Size Constancy) เป็นการรับรู้ขนาดของสิ่งเร้าในลักษณะคงที่ แม้ว่าจะมองด้านใดก็ตาม เช่น เหรียญไม่ว่าจะมองด้านใดเราก็รับรู้ขนาดเท่าเดิม

๓.๔.๔ ความคงที่ของตำแหน่งของวัตถุ (Location Constancy) คนเราจะรับรู้ตามตำแหน่ง และที่ตั้งของวัตถุว่าด้านไหนเป็นหัวและท้าย ด้านซ้ายหรือด้านขวาได้ถูกต้อง ถ้ามีประสบการณ์กับสิ่งนั้นมาก่อน

ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หลัก ๆ ประกอบด้วย ค่านิยมและทัศนคติ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง ประสบการณ์ การจูงใจ และ ความสนใจ การรับรู้เป็นกระบวนการประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ ความสนใจและการเลือกข้อมูล การจัดการข้อมูล การตีความข้อมูล และการดึงข้อมูลกลับมา โดยกระบวนการของการรับรู้อาจพบว่ามีผลผลิตของการรับรู้ได้ซึ่งสาเหตุมีหลายประการ เช่น ความผิดพลาดจากความเหมือน ความผิดพลาดจากการเปรียบเทียบอคติของบุคคล เป็นต้น ทฤษฎีของการรับรู้จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้มากขึ้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรู้ในองค์การได้

๒. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเข้าใจ

นักจิตวิทยาให้ความหมายของความเข้าใจ (Understanding) ว่าเป็น กระบวนการทางจิตวิทยาที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถครุ่นคิดถึงสิ่งนั้น และสามารถใช้มันทัศน (concept) เพื่อ จัดการกับสิ่งนั้นได้อย่างเพียงพอ สิ่งที่กำลังกล่าวถึงนี้อาจจะมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ หรือเป็นนามธรรมได้ ความเข้าใจเป็นระดับของพฤติกรรมที่จัดอยู่ในกลุ่มของความรู้ ซึ่งแยกได้ ๓ ลักษณะ คือ ๑. การแปลความ เป็นการจับใจความให้ถูกต้อง เกี่ยวกับสิ่งที่สื่อความหมาย หรือจากภาษาหนึ่งของการสื่อสารไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง ๒. การตีความหมาย เป็นการอธิบายความหมายหรือสรุปเรื่องโดยการจัดระเบียบใหม่รวบรวมเรียบเรียง เนื้อหาใหม่ ๓. การขยายความเป็นการขยายเนื้อหาที่เหนือไปกว่าขอบเขตที่รู้ เป็นการขยายขีดความอ้างอิง หรือแนวโน้มที่เกินเลยจากข้อมูล

การจัดลำดับขั้นความรู้ความเข้าใจนั้น อุทุมพร ทองอุไทย^{๑๔} จำแนกและจัดอันดับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ในด้านความรู้ ความคิด และการนำความรู้ไปประยุกต์ภายใต้กรอบของพุทธิพิสัย แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ส่วนที่สอง ได้แก่ ทักษะความสามารถ ทางเชาว์ปัญญา (Intellectual Skills and Abilities) โดยมีรายละเอียดดังนี้

^{๑๔} อุทุมพร ทองอุไทย. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. (กรุงเทพฯ : รวมสาสน, ๒๕๕๓).

๒.๑ ความรู้ (Knowledge) แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ความรู้เฉพาะสิ่ง ความรู้เรื่องวิธีการจัด กระทำกับสิ่งเฉพาะ และความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑.๑ ความรู้เฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specifics) เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเรื่องที่เป็นแก่นของความจริงหรือของสาระในสาขามุ่งเน้นสัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงรูปธรรมซึ่งอยู่ที่ระดับต่ำที่สุดของความเป็นนามธรรม ความรู้ในระดับนี้เป็นพื้นฐานให้ผู้เรียนสามารถรับความรู้ที่ซับซ้อนต่อไป ความรู้เฉพาะสิ่งยังแบ่งออกได้อีก ๒ ประเภทย่อย ๆ ได้แก่ ความรู้ศัพท์เฉพาะ (Knowledge of Terminology) เป็นความรู้เกี่ยวกับสิ่งอ้างอิงที่เป็นสัญลักษณ์ทั้งภาษาและไม่ใช้ภาษาทั้งในด้านความรู้เรื่องสัญลักษณ์แบบต่าง ๆ ที่ใช้อ้างอิงแต่เพียงอย่างเดียว หรือความรู้ในสิ่งอ้างอิงที่เหมาะสมที่สุดในสัญลักษณ์ที่กำหนดให้ เช่น คำศัพท์ในสาขาวิชาต่าง ๆ สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น และความรู้ข้อเท็จจริงเฉพาะสิ่ง (Knowledge of Specific Facts) เป็นความรู้ในเรื่องวัน เวลา สถานที่ เหตุการณ์ บุคคล แหล่งความรู้ ข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง เช่น วันที่แน่นอนในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ลำดับความมากน้อยของปรากฏการณ์ เป็นต้น

๒.๑.๒ ความรู้เรื่องวิถีและวิธีการจัดกระทำกับสิ่งเฉพาะ (Knowledge of Ways and Means of Dealing with Specifics) เป็นความรู้เกี่ยวกับวิถีทางในการจัดระเบียบการศึกษา การตัดสินใจ และการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดและปรากฏการณ์ รวมทั้งวิธีการค้นหาความรู้ การลำดับผลที่ได้ตามเวลาในปฏิทิน และมาตรฐานของการตัดสินใจแต่ละสาขา และรูปแบบของจัดระเบียบตามที่สาขากำหนดสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๒.๑.๒.๑ ความรู้เรื่องแบบแผนนิยม (Knowledge of Conventions) เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะของวิถีทางในการจัดกระทำและการนำเสนอความคิดและปรากฏการณ์อย่างมีรูปแบบ เพื่อให้การสื่อความหมายมีความสอดคล้องกับแบบแผนหรือประเพณีนิยม เช่น กฎเกณฑ์ของพฤติกรรมสังคม

๒.๑.๒.๒ ความรู้เรื่องแนวโน้มและลำดับเหตุการณ์ (Knowledge of Trends and Sequence) เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ทิศทาง และการเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา รวมทั้งแนวโน้มในลักษณะที่เป็นความพยายามที่จะชี้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์เฉพาะอย่างหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาต่างกัน หรือสาเหตุของความสัมพันธ์ของชุดเหตุการณ์เฉพาะอย่างจากเหตุการณ์จำนวนมาก

๒.๑.๒.๓ ความรู้เรื่องการจัดจำพวกและประเภท (Knowledge of Classification and Categories) เป็นความรู้เกี่ยวกับชั้น ชุด แผนก และการเรียงเรียง ซึ่งเป็นพื้นฐานหรือเป็นประโยชน์สำหรับการจัดจำพวกและประเภทของเนื้อหา จุดมุ่งหมาย ข้อโต้แย้ง หรือปัญหา ให้มีโครงสร้างของระบบ

๒.๑.๒.๔ ความรู้เรื่องเกณฑ์ (Knowledge of Criteria) เป็นความรู้เรื่องเกณฑ์ซึ่งเป็นความจริง หลักการ ความคิดเห็น และกระบวนการกระทำที่ใช้สำหรับการทดสอบหรือตัดสิน

๒.๒.๒.๕ ความรู้เรื่องระเบียบวิธี (Knowledge of Methodology) เป็นความรู้เรื่องวิธีการหา ความรู้ เทคนิค และขบวนการที่ใช้ในสาขาบางอย่าง และที่ใช้ในการสืบสวนปัญหา และปรากฏการณ์บางอย่าง และมุ่งเน้นความรู้ของแต่ละบุคคลในเรื่องวิธีการมากกว่าความสามารถในการใช้วิธีการ

๒.๑.๓ ความรู้เรื่องสากลและเรื่องนามธรรมในสาขาต่าง ๆ (Knowledge of the Universals and Abstractions) เป็นความรู้ในเรื่องหลักการและข้อสรุปทั่วไป รวมทั้งความสัมพันธ์ของหลักการและข้อสรุปทั่วไป ซึ่งแสดงให้เห็นภาพพจน์ของปรากฏการณ์ ปัญหา หรือสาขาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจน

๒.๒ ทักษะความสามารถทางเชาว์ปัญญา (Intellectual Skills and Abilities) หมายถึง ระดับสติปัญญาของผู้เรียนในการรวบรวมข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ เพื่อที่จะจำมาแก้ปัญหาหรือกระทำการใด ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ข้อมูลหรือปัจจัยเหล่านี้อาจมีความรู้ที่มีอยู่แล้ว หรือที่มีคนจัดหามาเพิ่มเติม สิ่งที่น่าสนใจที่สติปัญญาแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ จากง่ายไปสู่ยาก คือ ความเข้าใจ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๒.๑ ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถทางสมองและทักษะในการเข้าใจของเนื้อหาที่ได้เรียนมา โดยสามารถอธิบายด้วยคำพูด ข้อเขียน หรือสัญลักษณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจด้วย ดังนี้

๒.๒.๑.๑ การแปล (Translation) เป็นความสามารถในการให้ความหมายสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รู้มาก่อน เช่น เนื้อหา ศัพท์ สัญลักษณ์

๒.๒.๑.๒ การตีความ (Interpretation) เป็นความสามารถในการตีความในสิ่งที่สำคัญที่มีใช้เฉพาะคำหรือวลีเท่านั้น เพื่อให้ได้ความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ อย่างกลมกลืน

๒.๒.๑.๓ การสรุปอ้างอิง (Extrapolation) เป็นความสามารถในการดึงข้อสรุปออกจากข้อความ หรือเนื้อหาที่อยู่ในรูปทั่วไป การสรุปอ้างอิงที่ถูกต้องนั้นต้องการให้ผู้อ่านสามารถแปลความและตีความเอกสารได้อย่างถูกต้อง

๒.๒.๒ การประยุกต์ (Application) พื้นฐานของการประยุกต์ คือ ความเข้าใจในวิธีการทฤษฎี หลักการ หรือนามธรรม เป็นความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่มาปรับใช้กับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

๒.๒.๓ การวิเคราะห์ (Analysis) การแยกแยะทางความคิด หรือทางวัตถุของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้เห็นองค์ประกอบ เพื่อศึกษาแต่ละองค์ประกอบหรือว่าแยกแยะเพื่อให้เห็นเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดสิ่งนั้นหรือเรื่องนั้น

๒.๒.๔ การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการรวบรวมส่วนประกอบย่อย ๆ หรือ ส่วนใหญ่ ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นเรื่องราวอันหนึ่งอันเดียวกัน การสังเคราะห์จะมีลักษณะของการเป็น กระบวนการรวบรวมเนื้อหาสาระของเรื่องต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อสร้างรูปแบบหรือโครงสร้างที่ยังไม่ชัดเจน ขึ้นมาก่อน อันเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ภายในขอบเขตของสิ่งที่กำหนดให้

๒.๒.๕ การประเมิน (Evaluation) เป็นความสามารถในการตัดสินเกี่ยวกับความคิด ค่านิยม ผลงาน คำตอบ วิธีการและเนื้อหาสาระเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง โดยมีการกำหนดเกณฑ์ (criteria) เป็นฐาน ในการพิจารณาตัดสิน การประเมินผล จัดได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สูงสุดของพุทธลักษณะ (Characteristics of Cognitive Domain) ที่ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เข้ามา พิจารณาประกอบกันเพื่อทำการประเมินผลสิ่งหนึ่งสิ่งใด

จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลำดับชั้นความรู้ความเข้าใจ สามารถสรุปลำดับชั้นของความรู้ความเข้าใจได้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมพื้นฐานที่มีความสำคัญ และจำเป็นสำหรับพฤติกรรมมนุษย์และนำไปสู่ทักษะความสามารถทางเชาว์ปัญญาของมนุษย์ต่อไป

การวัดความรู้ความเข้าใจเป็นการวัดพฤติกรรมทางจิตวิทยา ๒ ประการ คือ สามารถจดจำเรื่องนั้นได้ และสามารถระลึกเรื่องนั้นได้ กล่าวคือ ความสามารถจดจำจะเป็นฝ่ายเก็บเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ในตัว ส่วนความสามารถระลึกได้จะเป็นฝ่ายเรื่องราวต่าง ๆ เราต้องอาศัยพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงมาเป็นเครื่องชี้วัดว่า บุคคลนั้นมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นจริงหรือไม่ ฉะนั้น การวัดความรู้ความเข้าใจก็คือการวัดสมรรถภาพ สมองด้านความสามารถระลึกได้ของความจำนั่นเอง ดังนั้น การวัดความรู้ความเข้าใจจึงเป็นความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราว ข้อเท็จจริงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือเป็นการวัดความสามารถระลึกได้ถึง ประสบการณ์ในอดีตที่บุคคลได้รับการสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนอบรมของผู้สอนรวมทั้งจากตำรา จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วย ซึ่ง ไพศาล หวังพานิช (๒๕๔๓) เสนอแนะว่าการตั้งคำถามเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของบุคคลควรประกอบด้วยคำถามในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. คำถามความรู้ในเรื่องเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เช่น ศัพท์ นิยาม กฎ และความจริงในเนื้อหาต่าง ๆ

๒. คำถามความรู้ในวิธีการดำเนินการเป็นการถามวิธีปฏิบัติแบบแผนขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น ถามเกี่ยวกับระเบียบแบบแผน แนวโน้มและลำดับขั้นตอน การจัดและแบ่งประเภทหลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ

จากแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวัดความรู้ความเข้าใจของบุคคลเป็นกระบวนการที่สำคัญในทางจิตวิทยา และเป็นขั้นตอนที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเข้าใจ การนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ

ทฤษฎีพฤติกรรมและพัฒนาการของเยาวชน (วัยรุ่น)

มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่น^{๑๕} ดังนี้

ลัวัน สายยศ และอังคณา สายยศ ได้กล่าวถึงทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ทฤษฎีปรากฏการณ์ (Phenomenological Theories) และทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเพียเจต์ ไว้ดังนี้

^{๑๕} ลัวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. การวัดด้านจิตพิสัย. (กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓). หน้า ๑๗๐ - ๑๗๓.

๑. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

องค์ประกอบที่สำคัญในทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) คือ อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) id เป็นแหล่งพลังงานทางจิตเบื้องต้น และเป็นที่ตั้งแห่งสัญชาตญาณ เป็นความต้องการแสวงหาเพื่อตนเอง ต่อมาก็มี Ego (อีโก้) เป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของ Id (อิด) Ego อาศัยหลักแห่งความจริง คือ สิ่งปรากฏอยู่อย่างแท้จริง จากนั้นจะมีการเรียนรู้พัฒนาขึ้นมา การเรียนรู้ ทำให้ฉลาด สามารถเป็นนายเหนือความอยากอันเกิดแต่ Id การเรียนรู้อาศัยการรับรู้ ความจำ ความคิด และส่งเสริมให้ Ego แข็งแรง ซูเปอร์อีโก้เป็นลักษณะที่สาม เป็นหลักแห่งอุดมคติและศีลธรรมจรรยา ซูเปอร์อีโก้ แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑.๑ Ego-ideal คือ อุดมคติ เป็นแนวคิดของผู้ใหญ่ สังคมที่สอนไว้ว่าอะไรเป็นสิ่ง ที่ควร อะไรเป็นสิ่งไม่ควร และเมื่อประพฤติตามแล้ว จะเป็นที่ยอมรับชมชอบของผู้ใหญ่ในสังคม

๑.๒ Conscience คือ มโนธรรม ได้แก่ ความรู้สึก ว่า อะไรดีควรทำ อะไรชั่วควร ละเว้น ในขั้นนี้ เด็กจะพัฒนาจากการที่เด็กเคยกระทำผิดอยู่ในใจ เช่น ผู้ใหญ่สอนให้เกลียดชังความ สกปรก ถ้าเราไปนิยมก็จะได้รับโทษเราจึงเว้นเสีย บุคคลในระดับนี้จะเคร่งต่อหลักศีลธรรมเป็นอันมาก เป็นส่วนสำคัญที่ป้องกันการกระทำผิด

๒. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่ากฎเกณฑ์ของสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญให้เกิด การพัฒนาจริยธรรม ทฤษฎีนี้พยายามอธิบายกระบวนการเรียนรู้ โดยหลักการเสริมแรงและหลักการ เชื่อมโยงความสัมพันธ์จากปรากฏการณ์ของสังคม

สกินเนอร์ (Skinner) มีความเชื่อว่าแรงจูงใจที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสังคมมีรากฐาน มาจากความต้องการรางวัลและหลีกเลี่ยงการลงโทษจากสังคม

บันดูรา (Bandura) ได้ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมอย่างลึกซึ้ง เขามีความคิดว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการเรียนรู้โดย การสังเกต การเลียนแบบ และการเอาอย่างแบบ บันดูรา เชื่อว่าความสำคัญของการเรียนรู้ คือ กระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำ ของผู้อื่นแล้วสังเกตผลกรรมที่ตามมา การตัดสินใจนี้ เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและตัวแบบเป็นสำคัญ

๓. ทฤษฎีปรากฏการณ์ (Phenomenological Theories)

ลิวิน สายยศ และอังคณา สายยศ^{๑๖} ได้สรุปทฤษฎีปรากฏการณ์ของมาสโลว์ ไว้ดังนี้
 มาสโลว์ (Abraham Maslow) ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในแนวคิดกลุ่มมนุษยนิยม เขาไม่เห็นด้วยกับการมองว่าพฤติกรรมของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้การผลักดันจากสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึก ตามแนวคิดของฟรอยด์ หรือการถูกกำหนดจากผลกรรมจากสิ่งแวดล้อมภายนอกของสกินเนอร์ มาสโลว์มองว่ามนุษย์นั้น มีศักดิ์ศรีพร้อมจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นหากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อ อำนวยให้ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการซึ่งถือเป็นแรงจูงใจให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ดังนั้นการที่มนุษย์จะดีไม่ดีก็อยู่ที่ว่าเขาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้ อย่างเหมาะสมหรือไม่มาสโลว์จัดความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์เป็น ๕ ลำดับประเภท และ

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๓๐ - ๒๓๔.

ความต้องการในลำดับแรก ๆ จะต้องได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจก่อน ความต้องการในลำดับสูงขึ้น จึงจะกลายเป็นแรงจูงใจสำหรับการกระทำของเรา ความต้องการตามลำดับประเภทเรียงจากต่ำไปหาสูง ได้แก่

๓.๑ ความต้องการทางร่างกาย เป็นความต้องการสิ่งที่จำเป็นต่อการทำให้ร่างกายอยู่ในสภาวะสมดุล เช่น ต้องการปัจจัยสี่ ต้องการพักผ่อน ต้องการอยู่ในสภาวะอุณหภูมิไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป หรือความต้องการทางเพศ เป็นต้น

๓.๒ ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย หมายถึง ความต้องการให้ตนเองมีความปลอดภัย และมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต อันหมายรวมทั้งความมั่นคงปลอดภัยทางร่างกายและจิตใจ

๓.๓ ความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของหมู่เหล่า มนุษย์ถือเป็นสัตว์สังคม ต้องการมีกลุ่ม มีสังกัด มีพรรคพวกเพื่อนพ้อง ทุกคนอยากได้รับความรัก ความห่วงใยจากผู้อื่น ขณะเดียวกันก็อยากให้ความรักความห่วงใยต่อบุคคลที่เรารักเช่นกัน แต่ความรักเป็นสิ่งแปลกต่องได้รับก่อนจึงจะเรียนรู้ที่จะให้คนที่ไม่ได้รับความรักจึงเรียกร้องไขว่คว้าโดยไม่รู้จักการให้

๓.๔ ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า เป็นความต้องการที่จะรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ มีความสำเร็จ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้อื่น

๓.๕ ความต้องการที่จะพัฒนาตนให้เป็นคนเต็มสมบูรณ์ (Self - actualization) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จักตนเอง ยอมรับและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง พยายามพัฒนาตนเองไปให้ถึงขีดสูงสุดตามทิศทางและศักยภาพแห่งตน พร้อมทั้งอยากช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลอื่นและสังคม

ตามแนวคิดของมาสโลว์คนที่ได้รับการตอบสนองในความต้องการขั้นนี้ จะเป็นคนที่ถือว่าเป็นคนเต็มสมบูรณ์ เพราะเขาจะเป็นผู้ปราศจากความเห็นแก่ตัว มีความสุขความพอใจกับชีวิตของตนและนำพาก่อเกิดแต่สิ่งที่ดี ๆ ต่อตนเอง คนอื่น และสังคม

จากแนวคิดของมาสโลว์ อาจกล่าวได้ว่าหากผู้ใหญ่ต้องการที่จะเห็นวัยรุ่นมีพฤติกรรมและพัฒนาไปในทางที่ดี ก็ควรช่วยให้วัยรุ่นได้รับการตอบสนองความต้องการในลำดับขั้นทั้ง ๔ ลำดับก่อน บุคคลจึงจะเรียนรู้และใฝ่หาการพัฒนาตนให้เป็นคน เก่ง ดี และมีสุข (เก่งในที่นี้หมายถึง การมีความสามารถตามขีดสุดและความถนัดของแต่ละบุคคล)

๔. ทฤษฎีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจของเพียเจต์

เพียเจต์ (Jean Piaget) เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ศึกษาว่าคนเรามีการพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจเป็นไปอย่างไร ซึ่งทำให้เราได้ว่าความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ของเด็กและผู้ใหญ่นั้นแตกต่างกัน แนวความคิดที่สำคัญต่อการเข้าใจพฤติกรรมและพัฒนาการของบุคคลประกอบด้วย ๒ เรื่องหลัก คือ กระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจ และขั้นพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ

๔.๑ กระบวนการพัฒนาโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจ ตามแนวคิดของเพียเจต์นั้นโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคลมีการเพิ่มขึ้นหรือพัฒนาไป โดยใช้กระบวนการทางสมอง ๓ อย่าง คือ

๔.๑.๑ การรับเข้ามาสู่โครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจ (Assimilation)

กระบวนการนี้เป็นการรับข้อมูลจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นหรือเข้ามาสู่โครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจ เช่น เมื่อเด็กเห็นสัตว์ชนิดหนึ่งและผู้ใหญ่ชี้บอกว่าสุนัข เด็กก็จะรับภาพและคำว่าสุนัขเข้าเป็นโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนัข และเมื่อเด็กไปพบเห็นสัตว์ที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับสุนัขที่เคยมา ก็จะรับข้อมูลเหล่านั้นเข้ามาสู่โครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนัขเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ

๔.๑.๒ การปรับโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจ (Accomodation)

กระบวนการนี้เป็นการปรับเปลี่ยนหรือขยายโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ให้เข้ากับประสบการณ์ที่ได้รับ เช่น จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเด็กเคยเห็นสุนัขที่มีลักษณะใกล้เคียง คล้ายคลึงกัน ต่อมาเมื่อเด็กไปพบสัตว์ที่มีลักษณะไม่เหมือนกับสุนัขที่เคยเห็นมา แต่สัตว์ชนิดนี้เรียกว่าสุนัขเช่นกัน แสดงว่าเด็กได้พบประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างจากโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจเดิม ดังนั้นเด็กจึงต้องปรับโครงสร้างทางความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนัขใหม่ เพื่อให้สามารถบรรจุข้อมูลใหม่เกี่ยวกับสุนัขนี้ได้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุนัขของเด็กจึงมีหลากหลายขึ้นนั่นเอง

๔.๑.๓ การจัดระบบ (Organization)

เป็นกระบวนการจัดความรู้/ความเข้าใจที่บุคคลมีให้มีความเป็นประเภท เป็นระบบระเบียบ และมีความเกี่ยวเนื่องต่อกัน ทั้งนี้เพื่อที่จะช่วยให้บุคคลรับรู้หรือเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่ประสบนั้นได้ดีขึ้น

๔.๒ ชั้นพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ

เพียเจต์เชื่อว่าคนเรามีการพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ เป็น ๔ ชั้น โดยชั้นที่สูงขึ้นหมายถึงการเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นในแง่มุมที่แตกต่างหลากหลายขึ้น ฉะนั้นปริมาณการรับข้อมูลที่มากกว่า อาจจะไม่ทำให้การคิดการเข้าใจของบุคคลพัฒนาไปสู่ชั้นที่สูงกว่าก็ได้ ถ้าไม่ทำให้บุคคลมีคุณภาพทางความคิด ความเข้าใจที่แตกต่างไป ดังนั้นการพัฒนาการทางความรู้สึกความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลจะต้องกระทำกิจกรรมหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และสามารถสร้างโครงสร้างของความรู้ความเข้าใจที่มีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น และลึกซึ้งขึ้น โดยเพียเจต์มองว่า การเริ่มเข้าสู่ในแต่ละชั้น และการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ในชั้นนั้น ๆ ของแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกันอยู่ที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละชั้นจึงเป็นตัวเลขประมาณเท่านั้น บางคนอาจพัฒนาการเร็วกว่า หรือช้ากว่าที่กำหนดไว้ ชั้นพัฒนาการทั้ง ๔ ชั้นได้แก่

๔.๒.๑ ชั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor stage) อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง ๒ ปี การทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ของเด็กวัยนี้ จะอาศัยประสาทสัมผัสรับรู้และการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัสและต้อง การดู การกัด การคว่ำ จับ หรือขว้างปา การถือการเตะ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าในช่วงแรก ๆ ของวัยนี้ทารกจะใช้พฤติกรรมลักษณะดังกล่าวในการเรียนรู้หรือทำความเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งในระยะปลายของชั้นนี้ เด็กจึงเริ่มที่จะเข้าใจและเมื่อใช้สัญลักษณ์ง่าย ๆ ได้ เริ่มมีการคิดในใจได้เลียนแบบ โดยที่ไม่ต้องมีตัวแบบอยู่ต่อหน้าได้รวมทั้งเริ่มอนุมานความสัมพันธ์ของเหตุ และผลง่าย ๆ ได้

๔.๒.๒ ขั้นก่อนปฏิบัติการทางการคิด (Preoperational Stage) อายุประมาณ ๒ - ๗ ปี ในขั้นนี้เด็กจะเข้าใจและเรียนรู้การใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ ได้ จึงเรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็วสามารถสร้างภาพแทนสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาในใจได้ นั่นคือ เด็กเริ่มมีการคิดจินตนาการได้ แต่อย่างไรก็ตาม การคิดการเข้าใจของเด็กวัยนี้ก็มีลักษณะที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และมีข้อจำกัดหลายประการที่เด็กไม่อาจเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้หลากหลายมิติไปพร้อม ๆ กัน ทำให้การคิดมีลักษณะที่ยังไม่สมบูรณ์ตามความเป็นเหตุและผลที่ถูกต้องได้จึงเรียกขั้นนี้ว่า เป็นขั้นก่อนปฏิบัติการทางการคิด

๔.๒.๓ ขั้นปฏิบัติการทางการคิดด้วยรูปธรรม (Concrete Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุประมาณ ๗ - ๑๑ ปี เด็กมีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ถูกต้องสมเหตุสมผล สามารถคิดย้อนกลับได้ เข้าใจกฎเกณฑ์ในหลายมิติพร้อมกันได้จึงทำให้สามารถคิดหาเหตุและผลได้ แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบได้ แต่มีข้อจำกัดว่า ความรู้ความเข้าใจและความสามารถทางการคิดเหล่านี้จะต้องสามารถแทนด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมได้

๔.๒.๔ ขั้นปฏิบัติการทางการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) ขั้นนี้อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ ๑๑ ปี ขึ้นไป บุคคลสามารถคิดและเข้าใจในสิ่งที่เป็นามธรรมได้ จึงสามารถคิดอนุมานหาเหตุผลที่นอกเหนือไปจากที่ข้อมูลมีอยู่ได้นั้น คือเข้าใจการตั้งสมมติฐาน และหาข้อมูลหาเหตุผลมาพิสูจน์ หาข้อสรุปได้ วัยรุ่นส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจอยู่ในขั้นนี้ผู้ใหญ่เองก็มีพัฒนาการทางการคิดอยู่ในขั้นนี้เช่นเดียวกัน เราจึงมักจะพบว่าเวลาที่พ่อแม่ ครู หรือผู้ใหญ่บอกสั่งสอนอะไร วัยรุ่นจะไม่เชื่ออย่างง่าย ๆ เหมือนในวัยเด็กนั้นเป็นเพราะวัยรุ่นมองว่าตนสามารถคิด และหาเหตุผลเองได้ เข้าใจความเป็นจริงในสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่แพ้ผู้ใหญ่จึงไม่ยอมให้ผู้ใหญ่มายบงการในความคิดของตน

จากที่กล่าวมาได้นั้นสรุปได้ว่า จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเรียนรู้ตามสัญชาตญาณ จิตใต้สำนึก และเกิดจากความต้องการทางร่างกายของมนุษย์ความต้องการทางจิตใจ ซึ่งมนุษย์จะมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจนั้น จะเริ่มต้นที่ประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว การคิดและใช้เหตุผล ซึ่งเป็นขั้นที่วัยรุ่นจะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองในขั้นนี้

การดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑. โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล^{๑๗}

สนับสนุนให้ผู้บริหารและครู น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ สติปัญญาและคุณธรรม โดยมีเป้าหมายให้เกิด “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ด้วยตระหนักถึงความสำคัญใน “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ว่าเป็น “เครื่องมือ” ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรของประเทศ มูลนิธิสยามกัมมาจลจึงได้จัดตั้ง “โครงการพัฒนาเยาวชน

^{๑๗} โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล (ออนไลน์) , เข้าถึงได้จาก : <https://www.scbfoundation.com/project>, ๒๕๖๕.

โดยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และร่วมมือกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยมีบทบาทเป็นผู้จุดประกาย สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลให้นักเรียนเกิดอุปนิสัยพอเพียง ตลอดจนสร้างความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนต่าง ๆ

ปี ๒๕๕๑ เป็นช่วงเรียนรู้ ค้นหา และสร้างเครือข่าย โครงการ ได้เปิดรับสมัครสถานศึกษาพอเพียงปี ๒๕๕๐ และโรงเรียนเครือข่ายเดิม มีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการ ๖๘ โรงเรียนจากทั่วประเทศ มูลนิธิได้สนับสนุนให้สถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) เป็นผู้ดำเนินโครงการ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดตลาดนัดความรู้ให้กับครู ผู้บริหาร และจัดกิจกรรมกับโรงเรียนเด่นที่ค้นพบในเวที จัดกระบวนการเพื่อกระตุ้นให้ครู และผู้บริหารมีความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น และนำไปใช้ในชีวิต รวมถึงการทำงาน

ปี ๒๕๕๒ - ๒๕๕๓ สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียน ได้มีการคัดเลือก ๒๐ โรงเรียนที่มีความพร้อมในบริบทที่แตกต่างในแต่ละภูมิภาคมาจัดกระบวนการอย่างเข้มข้น มีการเสริมกระบวนการวิจัยเพื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง และชวนโรงเรียนร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาตนเองเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ตลอดจนเป็นแกนนำในการขยายผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ

จากการดำเนินการดังกล่าว มีโรงเรียนที่พัฒนาศักยภาพตนเอง และเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” จำนวน ๑๓ แห่ง

ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๕ ขยายผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ ๘๔ ศูนย์การเรียนรู้ โดยมีแนวร่วมขับเคลื่อนเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ๑๓ แห่งที่จะเป็นสถานที่ดูงานและเป็นแกนนำเครือข่ายขับเคลื่อนในภูมิภาค และมีมหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นคณะทำงานเสริมศักยภาพโรงเรียนพร้อมทั้งทำงานวิชาการเพื่อเป็นแหล่งความรู้ในพื้นที่ที่ยั่งยืนในอนาคต เพื่อช่วยกันพัฒนาเครือข่ายเรียนรู้สู่ความพอเพียงให้กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ

แผนภาพที่ ๒ - ๓ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล (ออนไลน์), ๒๕๖๕

มูลนิธิสยามกัมมาจล ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการจุดประกายและสร้างความต่อเนื่องของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ดังนี้

๑. จัดกระบวนการเสริมศักยภาพโรงเรียนโดยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยง และเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธีการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน กระบวนการวิจัย ฯลฯ ที่เหมาะสมกับการเสริมศักยภาพของครูเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๒. สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายผู้บริหาร และครูใน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เข้าร่วมเรียนรู้ในสถานต้นแบบความรู้ภูมิภาค และสถานต้นแบบความรู้ประเทศ (ที่มูลนิธิสยามกัมมาจลจัดขึ้น)

๓. สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมงานวิชาการต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมงานมหกรรมจัดการความรู้แห่งชาติ

๔. สนับสนุนสื่อ และการผลิตสื่อในการขยายผลของโรงเรียน

๕. จัดกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เช่น

๕.๑ โครงการเรื่องเล่า “บทเรียนความสำเร็จในการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการการเรียนรู้”

๕.๒ โครงการปลูกความคิด

๕.๓ การผลิตสื่อเศรษฐกิจพอเพียง เช่น เกมเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือ พพ. ๘๐๙ พพ.๘๑๙ พพ.๘๒๙ พพ.๘๓๙ หนังสือประสบการณ์จริงบนเส้นทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : จากหลักคิดสู่วิถีปฏิบัติ

๒. โครงการค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)^{๑๘} เดิมเป็นหน่วยงานหนึ่งในกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรียกว่า สำนักงานเลขานุการ กปร. ยกฐานะขึ้นเป็นสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในเวลาต่อมา แต่ยังคงสังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ต่อมาวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๕ คณะรัฐมนตรี โดยนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติในหลักการให้สำนักงาน กปร. แยกออกจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยยกฐานะเป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๓๖ พระบาทสมเด็จพระ

^{๑๘} “สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dgr.go.th/skr/th/about/386>, ๒๕๖๖.

พระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๓๖ ตั้งให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีเลขธิการเป็นผู้บังคับบัญชา มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๓๖ เป็นต้น จากนั้นเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ในหมวด ๒๑ มาตรา ๔๖ (๔) ให้สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือ ทบวง มีฐานะเป็นกรม อยู่ในสายการบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

สำนักงาน กปร. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. รับเสด็จเพื่อรับและประมวลพระราชดำริ สํารวจ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำ แผนงาน หรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งพิจารณาและเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรร เงินงบประมาณเพื่อดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๒. ประสานงานกับส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๓. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๔. ปฏิบัติงานเลขานุการของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๕. ปฏิบัติงานด้านวิชาการ การจัดระบบสารสนเทศและการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ที่เกี่ยวข้องกับการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับพระราชกระแส หรือตามที่คณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบหมาย หรือตามที่ระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกำหนดให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๗. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือตามที่นายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ตั้งแต่รัชสมัย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ทรงเยี่ยมราษฎรที่ประสบความทุกข์ยากในถิ่นทุรกันดารทั่วทุกแห่งหน พร้อมกับการทรงงานพัฒนาด้านต่าง ๆ ในทุกคราจะมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จด้วย จวบจนระยะเวลาล่วงเลยมายาวนาน และก่อให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๘๐๐ โครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้ราษฎรได้ สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานของสมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชชนนี ในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ บรรเทาความเดือดร้อนของราษฎรอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม ทุกด้าน ด้วยพระราชหฤทัยที่มุ่งมั่น “เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาจักรราษฎร์ตลอดไป”

โครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB CAMP)^{๑๙}

สำนักงาน กปร. จึงเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานสนองพระราชดำริที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และมีภารกิจที่สำคัญอีกด้านคือ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ พระราชกรณียกิจ แนวพระราชดำริ และผลสำเร็จโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้ขยายผลไปสู่ราษฎรในวงกว้างขึ้น แม้ยามเกิดวิกฤตการณ์ของบ้านเมือง แนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ยังคงนำมาแก้ไขปัญหาได้เสมอ ดังนั้น สำนักงาน กปร. จึงเล็งเห็นความสำคัญของการสืบสานและเผยแพร่พระราชปณิธานไปสู่กลุ่มเด็กและเยาวชน อันเป็นอนาคตของชาติ จึงได้ดำเนินการจัดโครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp) โดยมีการดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ จนถึงปี ๒๕๖๓ นับเป็นรุ่นที่ ๑๐ เพื่อเป็นการขยายผลการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ผ่านโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่แก่เยาวชนจากสถาบัน การศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งจะได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ เป็นการได้รับความรู้เชิงบูรณาการผสมผสานกับการเรียนรู้จากพื้นที่จริง ทำให้การถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นไปอย่างถูกต้อง อีกทั้งจะเป็นการจุดประกายความคิดที่สามารถนำผลสำเร็จของโครงการฯ ไปประยุกต์ปฏิบัติได้จริง ทั้งต่อการศึกษาและการดำรงชีวิตให้บังเกิดความมั่นคงและยั่งยืนในสังคมสืบต่อไป

ในปี ๒๕๖๓ มีการดำเนินโครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp) มาเป็นปีที่ ๑๐ จึงได้มีการติดตามประเมินผลสำเร็จของเยาวชนที่เคยผ่านการเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp) รุ่นที่ ๑ - ๙ และได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใน ๒ รูปแบบ คือ

๑. การจัดทำวีดิทัศน์

๒. การจัดทำหนังสือ สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน เพื่อบันทึกรอยทางของเหล่าต้นกล้า จาก RDPB Camp สู่วิถีตามรอยเท้าพ่อ โดยหนังสือ “สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน” ชุด “บันทึกแห่งความภูมิใจ กล้าเติบโตใหญ่ ตามรอยเท้าพ่อ” เล่มนี้ สำนักงาน กปร. จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามความสำเร็จของเยาวชนที่ผ่านการเข้าร่วม โครงการค่ายเยาวชนรู่้งานสืบสานพระราชดำริ หรือ RDPB Camp รุ่นที่ ๑ - ๙ ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) โดยการสำรวจ ประสาน หาข้อมูลประวัติ การประกอบอาชีพ เป็นต้น ของเยาวชนที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนฯ ในรุ่นที่ ๑ - ๙ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ รวมจำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน จากนั้นได้มีการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและถ่ายภาพ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก คือ การน้อมนำแนวพระราชดำริ หรือองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริจากการเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนฯ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพในปัจจุบัน ก่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว ตำบลบ้านการศึกษาชุมชน สิ่งแวดล้อม และสังคม เป็นต้น รวมทั้งสามารถสื่อสะท้อนถึงหลักคิดและวิถีชีวิตที่อาจจุดประกายสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อ่านทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเติบโตกลายเป็นกล้าไม้

^{๑๙} สำนักงาน กปร., “สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน” ชุดบันทึกแห่งความภูมิใจ กล้าเติบโตใหญ่ตามรอยเท้าพ่อ. ๒๕๖๓. หน้า ๕ - ๗.

สำคัญรุ่นต่อ ๆ ไปของประเทศชาติ สมกับปณิธานของโครงการและหนังสือที่มุ่ง “สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน” นั้นเอง

สำนักงาน กปร. เชื่อมมั่นอย่างยั้งว่า เรื่องราวจากคำบอกเล่าและประสบการณ์จริงของเยาวชนตัวอย่างทั้ง ๖ คนที่ผ่านการคัดกรองเลือกเฟ้นให้ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะสะท้อนถึงเส้นทางเดินในชีวิตของพวกเขา ย้อนหลังไปนับแต่วันที่ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ RDPB Camp ในแต่ละรุ่น ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย ได้มิตรภาพที่ทั้งเหนียวแน่นและยืนยาว จากเพื่อนร่วมรุ่นหลากหลายสถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จนกระทั่งแยกย้ายเติบโตไปตามเส้นทางชีวิตของตนเอง นื่อง ๆ เยาวชนตัวอย่างทั้ง ๖ คน ต่างได้น้อมนำทฤษฎีความรู้แนวพระราชดำริ พระราชดำรัส และหลักคิด-หลักทำที่ได้จากการเข้าค่ายฯ มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน และการดำเนินชีวิตของทั้งตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ตนสังกัดอยู่อย่าง ต่อเนื่องจริงจัง ผ่านการลองผิดลองถูก ศึกษาเพิ่มเติม ล้มแล้วก็ลุก ผ่านพบและก้าวข้ามอุปสรรคนานาประการ ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นเข้มแข็งเปี่ยมแรงบันดาลใจที่ได้ซึมซับจากพระราชจริยาวัตรอันงดงามและทรงคุณอันประเสริฐของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร อย่างมีรู้เลื่อมคลาย กว่าจะเดินทางมาถึงจุดที่น่าชื่นใจในทุกวันนี้ได้ ถือเป็นผลสำเร็จที่น่าประทับใจและควรค่าแก่การบันทึกไว้ เพื่อส่งต่อเป็นประกายความคิดและพลังใจสู่สังคมในวงกว้างต่อไป

๓. โครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน^{๒๐}

โครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน คือโครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน เกิดขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทั้งด้านการพัฒนาดิน น้ำ ป่าไม้ และการพัฒนาอาชีพ เป็นจุดเริ่มต้น ของโครงการพัฒนาในหลากหลายรูปแบบ รวมถึงโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และศูนย์สาขาที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

ซึ่งเป็นความร่วมมือของ ๔ องค์กร ได้แก่ ๑) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ๒) สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ๓) สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และ ๔) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) ในการจัดทำโครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชนขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลได้มีความรู้ ความเข้าใจในแนวพระราชดำริ ด้วยการเชื่อมโยงองค์ความรู้การพัฒนา จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มาสังเคราะห์ให้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยจัดทำสื่อองค์ความรู้ เป็นสื่อและอุปกรณ์ที่เข้าใจง่าย ทันสมัย เหมาะสมกับเยาวชนในช่วงระดับชั้น เผยแพร่ขยายผลองค์ความรู้ไปสู่เยาวชนในพื้นที่โรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง

^{๒๐} “ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.edunewssiam.com/th/articles/269130-4-องค์กรจับมือขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน, ๒๕๖๖>.

ศูนย์สาขา โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ให้ได้รับความรู้ในรูปแบบเพย์แอนด์เลิร์น

โดยสำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา สนับสนุนแนะนำการจัดทำองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ ประสานงานเครือข่ายในการจัดทำองค์ความรู้และขยายผลไปยังกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่โครงการ สำนักงาน กปร. กำหนดและกำกับการนำเสนอองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริเพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอน พร้อมทั้งสนับสนุนข้อมูลให้คำแนะนำในการจัดทำสื่อองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ สพฐ. ทำหน้าที่ในการเผยแพร่สาระความรู้ตามแนวพระราชดำริไปสู่โรงเรียนในสังกัด รวมถึงให้การสนับสนุนขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปยังโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทั้ง ๖ แห่ง ศูนย์สาขา โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล และ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รวมถึงกำกับดูแลการจัดการเรียนการสอน พัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและนักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ และบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนการจัดทำสื่อองค์ความรู้ ผลิตสื่อ อุปกรณ์ในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมถึงสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อ อุปกรณ์สำหรับครูและนักเรียน พร้อมกับสนับสนุนการขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันกับบริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยผลิตสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเรียนรู้ได้ตามยุคสมัย บรรจุในรถยนต์ (Mobile Unit) ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลในพื้นที่ยากลำบากต่อการเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ โครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชนไม่เป็นเพียงการพัฒนาด้านการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพและคุณภาพชีวิตแก่เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะก้าวสู่การเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ รวมถึงการสืบสานรักษา ต่อยอดแนวพระราชดำริการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อพิจารณาการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีผู้ทำการศึกษาไว้ดังนี้

๑. ไพรง เลิศพิริยกุล^{๒๑} ได้ทำการศึกษาการน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ พบว่าแนวพระราชดำริ พัฒนาการจาก “ความพอเพียง” ในความหมายพออยู่พอกิน พอควร มีความสุขไปสู่ “พอมีพอกินเป็นขั้นที่หนึ่ง ขั้นต่อไป ให้มีเกียรติยศขึ้นด้วยของตนเอง ขั้นที่สาม ให้นึกถึงผู้อื่น” ปรากฏเป็นรูปธรรมในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ ๑ ขั้นที่ ๒ และขั้น ๓ ตามลำดับ จนบรรลุสัมฤทธิ์ผลเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน และเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าโดยใช้หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในการปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ บนความสามัคคี ความร่วมมือ ความขยัน อดทน

^{๒๑} ไพรง เลิศพิริยกุล. “การน้อมนำพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ”. (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๔).

และความปรารถนาดีต่อกัน การปฏิบัติตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง จะช่วยให้ประเทศเจริญได้ นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้เสนอการประยุกต์แนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียงไว้ ๙ ด้าน ได้แก่ ด้านความคิด ด้านการเมือง ด้านการบริหารและการปกครอง ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการวางผังภาคและผังเมือง ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้และน้ำ ที่เสียสมดุล ด้านการเกษตรและการอารักขาพืช ด้านการดำเนินชีวิตด้านจริยธรรม และด้านการ เรียนรู้และการศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ได้น้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กระทรวง ศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และทบวงมหาวิทยาลัย ก่อน พ.ศ. ๒๕๓๕ สถาบันราชภัฏได้ดำเนินการกิจในการพัฒนาชนบทสอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงโดยธรรมชาติ ผ่านการฝึกหัดครู โครงการฝึกหัดครูชนบท และ ศูนย์ปฏิบัติการอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในวิทยาลัยครูทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค หลังได้รับ พระราชทานนามว่า “สถาบันราชภัฏ” สถาบันราชภัฏทุกแห่งได้น้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ และเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการดำเนินการกิจ ทั้งในส่วนที่เป็นพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา การบริหารจัดการ และในส่วนสนองแนวพระราชดำริโดยตรง ได้แก่ การนำปรัชญาการพัฒนาท้องถิ่น มาเป็นปรัชญาหลักประจำสถาบัน การพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง การก่อตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนท้องถิ่น ตามแนวพระราชดำริเพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดเทคโนโลยี และการอนุรักษ์พัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น แนวทางการน้อมนำแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิด ประประโยชน์ต่อตนเอง สถาบัน และชุมชน ควรใช้กลยุทธ์ในการสร้างอุดมการณ์ร่วมในการทำงาน และใช้ชุมชนที่แต่ละสถาบันรับผิดชอบ เป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงเป็น เครือข่ายทั่วประเทศเป็นการพัฒนาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมทั้งระบบอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่าง ยั่งยืนต่อไป

๒. เรียร์ธิดา เหมพิพัฒน์^{๒๒} ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

๒.๑ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษากลุ่มวิทยาศาสตร์ ได้แก่ คณะสถิติ ประยุกต์โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โครงการบัณฑิตศึกษาเทคโนโลยี การบริหารและสำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษาหลักสูตรการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ ๒ มีผลการศึกษาเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๒๑ ถึง ๓.๔๙ จบปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์เกษตร ยังไม่ได้ประกอบ อาชีพ และได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อโทรทัศน์

^{๒๒} เรียร์ธิดา เหมพิพัฒน์. “ความคิดเห็นของนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. (ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖).

๒.๒ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทั้ง ๖ ด้าน พบว่า ในระดับความคิดเห็นค่อนข้างสูง คือ ด้านการนำไปประยุกต์ ในระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ ด้านการนำมาใช้ประโยชน์ ด้านอธิบายปรากฏการณ์ ด้านการขยายขององค์ความรู้ ด้านความเข้าใจเนื้อหาสาระ และด้านการรับรู้ในเนื้อหาสาระ

๒.๓ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ คณะที่ศึกษา และสาขาที่จบปริญญาตรี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลกับความคิดเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการศึกษา อาชีพ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๓. อรสุดา เจริญรัตน์^{๒๓} ได้ทำการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย พบว่า เงื่อนไขสำคัญที่สุดของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงมีอำนาจในการควบคุมดูแลจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของตนเอง อำนาจดังกล่าวนับเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ในรูประบบบรรทัดฐานของหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือพิธีกรรม ซึ่งเป็นผลเชื่อมโยงจากอิทธิพลของโลกทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชน ปัจจัยดังกล่าวนี้ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลจากการศึกษาพบว่า เมื่อหมู่บ้านต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยต่าง ๆ เช่น การที่มีถนนตัดผ่านเข้ามา การมีสาธารณูปโภคที่สะดวกสบาย หรือการเข้ามาแทรกแซงของอำนาจรัฐ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้า ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหลายด้าน ทำให้อำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนต้องถูกกระทบกระเทือน ผลที่เกิดขึ้นก็คือ บรรทัดฐานที่เคยมีบทบาทในการกำหนดและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไว้จำเป็นต้องปรับตัวไปภายใต้การจัดการระเบียบสังคมใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม เป็นต้นว่า การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน (Norms of Reciprocal) และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน (Networks of Civic Engagement) ขึ้นมา เพื่อสนับสนุนและทดแทนความสัมพันธ์แบบพึ่งพาในระบบเครือญาติที่มีบทบาทน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต

ดังนั้น จึงพบว่าภายในหมู่บ้านได้เกิดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งคณะกรรมการป่าชุมชนกลุ่มเกษตรนิเวศ กลุ่มทอผ้า กลุ่มธนาคารข้าว รวมทั้งกลุ่มออมทรัพย์ ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือทั้งกับหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชน หรือแม้กระทั่งองค์กรระหว่างประเทศเพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวโดยระดมหลากหลายทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทุน เทคโนโลยี ฯลฯ จากแหล่งต่าง ๆ นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนที่ได้ตัดตอนจาก ภูมิปัญญาเดิม แต่กลับได้นำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการกันได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนตลอดมา อย่างไรก็ตาม แม้ว่า

^{๒๓} อรสุดา เจริญรัตน์. “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงสังคมไทย”. ชุดโครงการเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้าน. ๒๕๔๖.

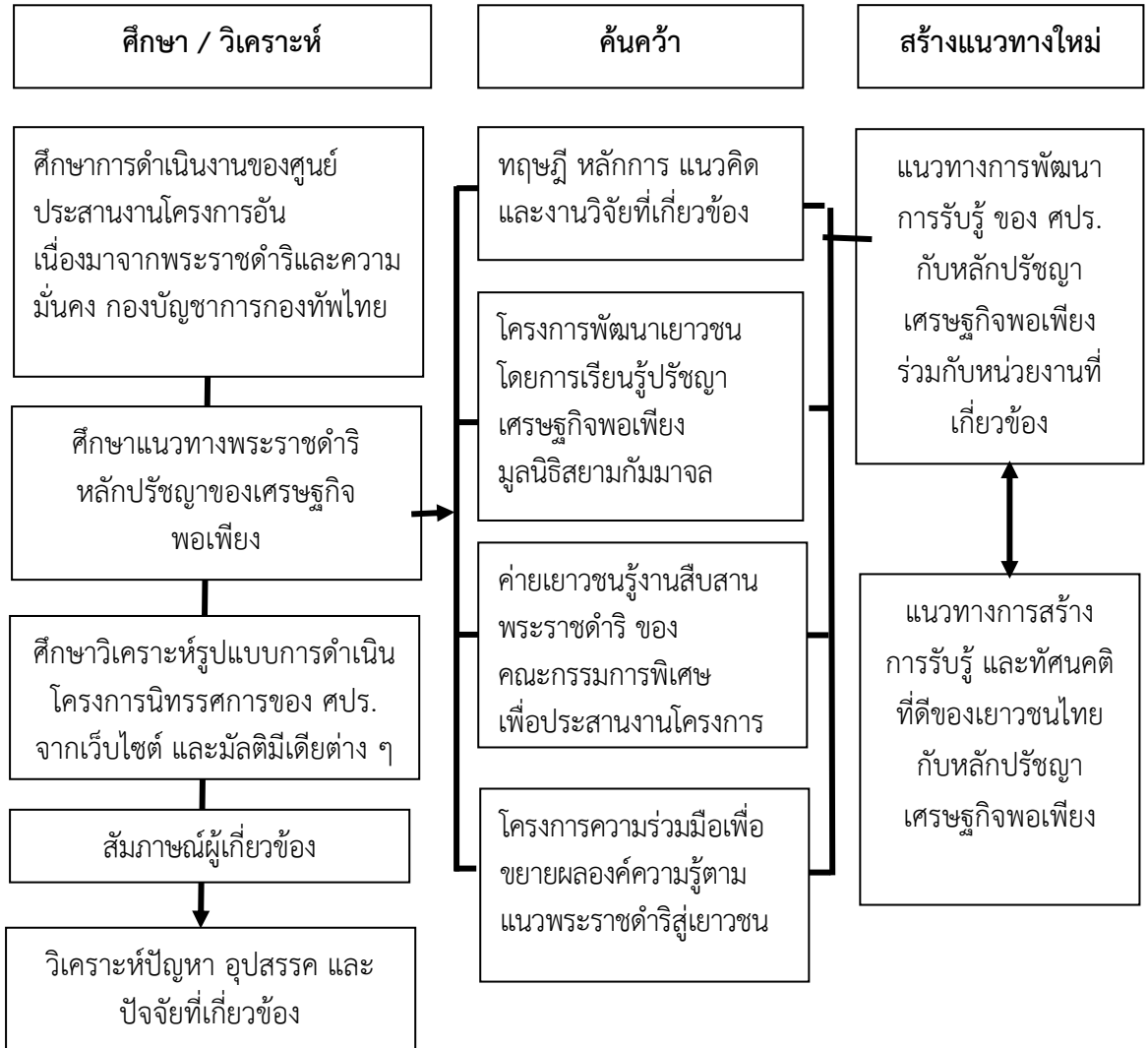
กระบวนการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีได้อยู่บนเส้นทางที่ราบรื่นปราศจากอุปสรรคและปัญหาใด ๆ ตรงกันข้ามกลับพบว่ายังมีอุปสรรคและปัญหานั้นประการที่ชาวบ้านจะต้องร่วมกันเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการต่อสู้และเอาชนะปัญหาเหล่านี้ ต่อไปรัฐในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเหล่านี้ สามารถส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพดังกล่าวได้โดยการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มากขึ้นพร้อม ๆ กับการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพัฒนาความเข้มแข็งของตนเองด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกัน ตามแต่สภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของทุนทางสังคม (Social Capital) ของชุมชนนั่นเอง

๔. สัญญา จารุจินดา^{๒๔} วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาครูในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา ในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๓๐ คน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๓๐ คน รวม ๖๐ คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แนวทางการพัฒนาครูในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของโรงเรียนประถม ศึกษาอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ด้านบริหารงานวิชาการ คือ จัดประชุมทางวิชาการทุกเดือนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารงบประมาณ คือ ส่งเสริมให้ครูมีการวางแผนในการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบริหารงานบุคคล คือ จัดอบรม ให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียน ด้านบริหารทั่วไป คือ ส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกับชุมชน และหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง

^{๒๔} สัญญา จารุจินดา. “แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. (การศึกษาอิสระ. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. ๒๕๕๑).

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่า การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรอบแนวคิดซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนาคุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้บูรณาการเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมเอกลักษณ์ และความเป็นไทย

จากการศึกษาทฤษฎีการรับรู้ทำให้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หลัก ๆ ประกอบด้วย ค่านิยมและทัศนคติ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง ประสบการณ์ การตั้งใจ และความสนใจการรับรู้ เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ ความสนใจและการเลือกข้อมูล การจัดการข้อมูล การตีความข้อมูล และการดึงข้อมูลกลับมา โดยกระบวนการของการรับรู้อาจพบที่มีความผิดพลาดของการรับรู้ได้ ซึ่งสาเหตุมีหลายประการ โดยทฤษฎีของการรับรู้จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้มากขึ้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรู้ในองค์การได้

ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมและพัฒนาการของเยาวชน (วัยรุ่น) ทำให้พบว่าการเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกต การเลียนแบบ และการเอาอย่าง โดยความสำคัญของการเรียนรู้ คือ กระบวนการเลียนแบบพฤติกรรมผู้อื่น หรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นแล้วสังเกตผลกรรมที่ตามมา การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น พฤติกรรมของเยาวชนอาจเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเรียนรู้ตามสันชาตญาณ จิตใต้สำนึก และเกิดจากความต้องการทางร่างกาย ความต้องการทางจิตใจ ซึ่งเยาวชนจะมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจนั้น จะเริ่มต้นที่ประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว การคิดและใช้เหตุผล ซึ่งเป็นขั้นที่เยาวชน (วัยรุ่น) จะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองในขั้นนี้ต่อไป

และจากการศึกษาข้อมูลของการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้พบว่า มีองค์กรและหน่วยงานของภาครัฐให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อเยาวชนเป็นจำนวนมาก โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งร่วมมือกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีบทบาทเป็นผู้จุดประกาย สนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผล

ให้นักเรียนเกิดอุปนิสัยพอเพียง ตลอดจนสร้างความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนต่าง ๆ เรื่อยมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดกระบวนการเสริมศักยภาพโรงเรียน โดยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยง และเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธีการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน กระบวนการวิจัย ฯลฯ ที่เหมาะสมกับการเสริมศักยภาพของครู เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และอีกหนึ่งโครงการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูล คือ โครงการค่ายเยาวชนรูก่านสืบสานพระราชดำริ (RDPB CAMP) ของ โครงการค่ายเยาวชนรูก่านสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ซึ่งร่วมมือจากสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ เป็นการได้รับความรู้เชิงบูรณาการผสมผสานกับการเรียนรู้จากพื้นที่จริง ทำให้การถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นไปอย่างถูกต้อง อีกทั้งจะเป็นการจุดประกายความคิดที่จะสามารถนำผลสำเร็จของโครงการฯ ไปประยุกต์ปฏิบัติได้จริง ทั้งต่อการศึกษาและการดำรงชีวิตให้บังเกิดความมั่นคงและยั่งยืนในสังคมสืบต่อไป

บทที่ ๓

การดำเนินงานของ ศปร. และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในบทที่ ๓ จะศึกษาเนื้อหาอยู่ในบริบทของวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยมีลำดับการศึกษาดังนี้คือ

๑. ความเป็นมา พันธกิจ ของ ศปร.
๒. การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร.
 - ๒.๑ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ ห้อง ๙๐๒ และ ห้อง ๙๐๔
 - ๒.๒ ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร.
๓. การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ ห้อง ๙๐๒ และ ห้อง ๙๐๔ และ ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร.
๔. ผลการดำเนินการของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงที่ผ่านมา
๕. การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของ ศปร.
๖. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของ ศปร.

ความเป็นมา พันธกิจ ของ ศปร.

๑. ความเป็นมา^๑

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบรมวงศานุวงศ์ ที่ทรงเสียสละพระวรกาย เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ชนบทห่างไกล โดยเฉพาะพื้นที่ทุรกันดาร และพื้นที่ตามแนวชายแดนทั่วประเทศ ทรงรับทราบปัญหาความเดือดร้อนความทุกข์ของราษฎร ทรงพระราชทานพระราชดำริเป็นแนวทางในการพัฒนาความเป็นอยู่เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข ให้ราษฎรให้มีความพออยู่พอกิน และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้มากกว่า ๔,๘๗๗ โครงการ จึงได้ถือกำเนิดขึ้น เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ ทำให้คุณภาพชีวิตราษฎรของพระองค์ดีขึ้น

^๑ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. เข้าถึงได้จาก <https://rdpscc.rtarf.mi.th/vision.html> , สืบค้นวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖.

กองทัพไทย ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่ามานานกว่า ๗๐ ปี ในห้วงเวลาที่ผ่านมากองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) ได้สนองงานโครงการอันเนื่อง มาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง

๒. การจัดตั้งหน่วย

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (เสนาธิการทหาร รับคำสั่ง) ได้กรุณาลงนามให้แก่ไข่อตรา กองบัญชาการกองทัพไทย (บก.ทท.) เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ให้จัดตั้ง ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง ศูนย์บัญชาการ ทหาร ทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย มีชื่อว่า ศปร.ศบท.บก.ทท. เพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานระหว่าง บก.ทท. เหล่าทัพ และ บช.ตชด. กับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนา เพื่อความมั่นคงของกองทัพไทย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และต่อมาเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ศปร.ศบท.บก.ทท. ได้รับการจัดตั้งให้เป็นหน่วยราชการขึ้นตรง สำนักผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีชื่อย่อว่า ศปร. โดยถือว่าวันที่ ๒๕ สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันสถาปนาของ ศปร. นับแต่นั้น

๓. ภารกิจ

วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อบูรณาการแผนงาน งานโครงการ ของ บก.ทท. เหล่าทัพ และ บช.ตชด.

๔. วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทย ในการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนภายในปี ๒๕๗๐ และมุ่งสู่องค์กรดิจิทัลในปี ๒๕๘๐

๕. พันธกิจ

๕.๑ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคง และโครงการพิเศษอื่น ๆ ของ กองบัญชาการกองทัพไทย เหล่าทัพ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ และยุทธศาสตร์ความมั่นคง

๕.๒ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง ในลักษณะการบูรณาการให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ และยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ

๕.๓ วางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคง และโครงการพิเศษอื่น ๆ ของกองทัพไทย และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนให้ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

๕.๔ วางแผน รวบรวมข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบ

๕.๕ ประสานงาน และดำเนินการวิจัย การพัฒนา ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๕.๖ วางแผน ประสานงาน และดำเนินการจัดแสดงผลงานโครงการต่าง ๆ เผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๖. โครงการการจัด

แผนภาพที่ ๓ - ๑ ผังโครงสร้าง ศปร.

ที่มา : ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง, ๒๕๖๖

๗. ประเด็นยุทธศาสตร์

๗.๑ การน้อมนำและส่งเสริมแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน

๗.๒ เสริมสร้างความมั่นคง เพื่องานบูรณาการและเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่ประเทศเพื่อนบ้าน

๗.๓ การขยายผลแนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืน และการช่วยเหลือประชาชน

๘. ค่านิยมของ ศปร. : R D P S C C

R Royal	พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
D Development	มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
P Project	ดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

S Security	ดำเนินการเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน
C Coordinator	เป็นผู้ประสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ กองทัพไทย
C Center	เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ความรู้

๙. แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ของ ศปร. จำนวน
๓ แผน ดังนี้^๒

- ๙.๑ เผยแพร่และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ๙.๒ พัฒนาระบบและสมรรถนะในการประสานความร่วมมือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งในและต่างประเทศ
- ๙.๓ พัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง

๑๐. นโยบาย ผอ.ศปร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕^๓ (ในส่วนที่
เกี่ยวข้อง)

๑๐.๑ นโยบายทั่วไป ด้านการพัฒนาประเทศและการช่วยเหลือประชาชน (“รู้นำ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”)

ศปร. เป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการ แผนงานโครงการอันเนื่อง
มาจากพระราชดำริโครงการเพื่อความมั่นคงและโครงการพิเศษอื่น ๆ ของกองบัญชาการกองทัพไทย
เหล่าทัพ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หลักการทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนับสนุน
การพัฒนาประเทศตามแนวทางพระราชดำริ ให้เป็นที่พึงของประชาชน

๑๐.๒ นโยบายเฉพาะ ด้านกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ (“รู้นำหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง”)

๑๐.๒.๑ การดำเนินการเชิงรุก เพื่อเผยแพร่และสืบสานการพัฒนาแนวทาง
พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

๑๐.๒.๒ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยอย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา
โดยประสานกรมกิจการพลเรือนทหารอย่างใกล้ชิด

๑๐.๒.๓ เสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับวิทยากร ในการบรรยายในส่วนจัดแสดง
นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ และบ้านพอเพียง จัดทำเอกสารเผยแพร่ให้ทันสมัยพร้อมรับ
คณะเข้าเยี่ยมชม

๑๐.๒.๔ ขับเคลื่อนบูรณาการโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในความ
รับผิดชอบของ บก.ทท. เหล่าทัพ และ บข.ต.ชด. รวมทั้งขยายผลโครงการจิตอาสาพระราชทาน
โดยการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

^๒ กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. แผนปฏิบัติราชการ ศูนย์ประสานงานโครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕. หน้า ๔.

^๓ เรื่องเดียวกัน. หน้า ๑๓ - ๑๖.

การดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร.

๑. นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑^๔

“๑๕ โชนเทิดพระเกียรติยศ ร.๙ นานาชาติแซ่ซ้องสรรเสริญ”

นิทรรศการเพื่อเทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทางหน่วยงานต่าง ๆ ได้พัฒนาและปรับปรุงนิทรรศการ ให้ปวงชนชาวไทยและชาวต่างชาติ ที่สนใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้เข้าชมและรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงได้รวบรวมผลงานของนิทรรศการในส่วนต่าง ๆ ทั้งหมด ๑๕ โชน ดังนี้

โชน ๑ : ปฐมบทองค์ราชา แสดงถึงพระราชประวัติตั้งแต่ทรงพระราชสมภพ สถานที่ พระราชบิดา พระราชมารดา พระราชประวัติด้านการศึกษา ซึ่งเป็นการจัดแสดงในรูปแบบห้องฉายภาพยนตร์ทรงโค้งมีที่นั่ง ฉายเครื่องฉายภาพความละเอียดสูง

โชนที่ ๒ : พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส นำเสนอเนื้อหา ช่วงเวลาทรงประกอบพิธีราชาภิเษกสมรส กับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ที่วังสระปทุม โดยสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า พระราชทานหลังน้ำพระมหาสังข์ ทรงจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายเช่นเดียวกับประชาชน

โชน ๓ : ครองแผ่นดินธรรมนำสยาม นำเสนอเนื้อหาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามโบราณขัตติยราชประเพณี ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระมหาราชวัง เฉลิมพระปรมาภิไธยตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร” โดยนำเสนอภาพพระราชพิธีบรมราชาภิเษกผ่านชุดอุปกรณ์แสดงภาพฮาโลแกรม

โชน ๔ : ขัตติยวงศ์ องค์ภูมิพล แสดงถึง พระราชประวัติของพระราชโอรส พระราชธิดา โดยใช้รูปแบบการจัดแสดงเป็นภาพถ่ายสลับบนกระจก และบอร์ดรูปภาพ

โชนที่ ๕ : ธรรมราชา (ทรงพระผนวช) นำเสนอเนื้อหา พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงผนวช ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเสด็จฯ ไปประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวรวิหาร ระหว่างวันที่ ๒๒ ตุลาคม-๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๙๙ รวม เป็นเวลา ๑๕ วัน ก่อนที่จะถึงวันพระราชพิธีทรงผนวช สำหรับพระราชพิธีทรงผนวชในครั้งนี้ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นพระราชอุปัชฌาจารย์ เมื่อเสร็จพิธีแล้ว พระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงได้รับสมญานามว่า “ภูมิพล”

^๔ กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. (เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยาย นิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๑).

โซน ๖ : พระอัจฉริยภาพเกริกไกร นำเสนอพระอัจฉริยภาพด้านต่าง ๆ ทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ๑. ด้านศิลปะ ๒. ด้านการช่าง ๓. ด้านการถ่ายภาพ ๔. ด้านการกีฬา ๕. ด้านดนตรี และ ๖. ด้านภาษาและวรรณกรรม

โซน ๗ : จุดเริ่มสายธารพระเมตตา (สร้างถนนห้วยมงคล) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรกคือ ถนนสายห้วยมงคล เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๕ ที่บ้านห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

โซน ๘ : พระบารมีเกริกไกร เป็นการนำเสนอเนื้อหา เสด็จฯ เยือนประเทศในโลกตะวันตก เพื่อเจริญสัมพันธไมตรี ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่สร้างประโยชน์ยิ่งต่อประเทศไทย

โซน ๙ : เย็นศิระพระบริบาล เป็นการนำเสนอเนื้อหา โครงการด้านต่าง ๆ ดิน น้ำ ป่า อาชีพ คมนาคม

โซน ๑๐ : มรดกแต่ปวงประชา แสดงถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ภาษิตทฤษฎีใหม่ นำเสนอการพระราชทานแนวทางดำรงชีพแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ทฤษฎีใหม่” ให้ราษฎรได้พึ่งตนเอง ใช้ผืนแผ่นดินให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบอาชีพ

โซนที่ ๑๑ : สยามินทราธิราช (ครองราชย์ ๖๐ ปี) นำเสนอพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี จัดแสดงผ่านห้องโถงมีการจำลองพระที่นั่งอนันตสมาคม เป็นโมเดลจำลองประติมากรรมลอยตัวจากกำแพง กลางห้องฉายภาพบรรยากาศประชาชนที่ร่วมเข้าเฝ้ารับเสด็จสีหบัญชร ที่พระที่นั่งฯ ในฉากด้านข้างจำลองเสมือนอยู่ในเหตุการณ์

โซน ๑๒ : ราชาแห่งราชัน รูปแบบการจัดแสดงเป็นรางวัลจำลองในด้านต่าง ๆ

โซน ๑๓ : สถิตในดวงใจไทยนิรันดร์ นำเสนอเหตุการณ์สวรรคต การถวายพระเกียรติ และพระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ จนถึงภาพเหตุการณ์ความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทย จัดแสดงภาพพระราชพิธีสำคัญผ่านจอแอลอีดี

๒. นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๒^๕

ห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนี้ ได้แบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๒ ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกจะเป็นการจัดแสดงแบบจำลองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และส่วนที่ ๒ เป็นการจัดแสดงผลิตภัณฑ์จากศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ในส่วนของแบบจำลองโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นเป็นการจำลองโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำในพื้นที่ทางภาคเหนือเป็นส่วนใหญ่นั้นก็คือ แถบ จ.แม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพื่อสนองพระราชดำริของพระองค์ท่านในด้านการอนุรักษ์น้ำ ดิน ป่า ซึ่งแบบจำลองนี้ได้จำลองไว้ ๓ โครงการคือ โครงการป่ารักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และโครงการธนาคารอาหารชุมชน

โครงการป่ารักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินนั้น มีที่มาจากพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ ความว่า “ พระเจ้าอยู่เป็นน้ำ ฉันทจะเป็นป่า ป่าที่ถวายความจงรักภักดีต่อน้ำ พระเจ้าอยู่หัวสร้างอ่างเก็บน้ำ ฉันทจะสร้างป่า” จึงทำให้เกิดเป็นโครงการป่ารักษน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดินขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งนี้ ได้ทรงส่งเสริม

^๕ กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. (เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยาย นิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๒).

ให้ปลูกป่า ๓ อย่าง เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง ด้วยป่า ๓ อย่างคือ ป่าไม้เศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้เต็ง ไม้รัง ป่าไม้พืชน เช่น ฝั และป่าไม้ผลไม้อื่นที่ให้ผลทั่วไป ส่วนประโยชน์ ๔ อย่างนั้นคือ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ประโยชน์ด้านการอุปโภค ประโยชน์ด้านการบริโภค และสุดท้ายประโยชน์ด้านการให้ความชุ่มชื้นแก่ผืนดิน รวมถึงยังได้ทรงส่งเสริมให้ทำฝายชะลอความชุ่มชื้น ทั้งนี้ฝายที่ทำเป็นฝายแบบธรรมชาติ โดยการนำก้อนหิน ท่อนไม้มาวางทับถมเรียงกันเพื่อขวางกัน ลำน้ำชะลอการไหลของน้ำ และยังช่วยกักเก็บความชุ่มชื้นให้กับผืนดินบริเวณนั้น ๆ การทำประปาภูเขา เพื่อใช้ทำเกษตรตามเชิงเขา เช่น การทำนาแบบขั้นบันได และโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ มีวัตถุประสงค์ให้คนกับป่าสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันในป่า เป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยที่คนไม่เข้าไปบุกรุกทำลายป่า ช่วยกันอนุรักษ์และหวงแหนป่าและสัตว์ป่า และโครงการสุดท้ายคือ โครงการธนาคารอาหารชุมชน หรือ FOOD BANK ถือได้ว่าเป็นองค์รวมของทั้ง ๓ โครงการ หรือจะเรียกได้ว่าเป็นป่าชุมชนก็ได้ เป็นการแสดงให้เห็นว่าถ้าหากคนในชุมชนช่วยกันดูแลรักษาน้ำ ดิน และป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์แล้วนั้น ป่าก็จะเป็นแหล่งอาหารให้กับคนและสัตว์ในชุมชนอย่างยั่งยืนนั่นเอง โดยได้ส่งเสริมในเรื่องของการทำการเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัว พืชสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยารักษาโรครภายในชุมชน ทั้งนี้ยังช่วยลดการอพยพย้ายถิ่นฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงอยากให้ราษฎรของพระองค์มีความเป็นอยู่ อย่างพอเพียงนั่นเอง

ในส่วนที่ ๒ ส่วนของการจัดแสดงผลภัณฑ์จากศูนย์ศิลปาชีพบางไทรและผลิตภัณฑ์จากศูนย์ศิลปาชีพบ้านกุดนาขาม สืบเนื่องมาจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเยี่ยมเยียนราษฎรในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศ จึงทำให้ทรงเห็นสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของราษฎรว่ายังขาดอาชีพและรายได้ จึงได้ทรงมีพระประสงค์ จะจัดหาอาชีพให้กับราษฎรเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้พอเพียงกับภาวะปัจจุบัน โดยได้ทรงส่งครูออกไปฝึกอาชีพให้กับราษฎรในพื้นที่ และเมื่อวันที่ ๒๑ ก.ค.๒๓ ได้ทรงจัดตั้งโรงฝึกอบรมศิลปาชีพขึ้นแห่งแรกที่พระตำหนักสวนจิตรลดา ต่อมาก็จัดตั้งเป็นศูนย์ศิลปาชีพขึ้นที่บางไทร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ราษฎรที่ที่ว่างเว้นจากฤดูกาลทำนา ผู้พิการ ได้สามารถเข้ามาฝึกอาชีพกับทางศูนย์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อที่จะได้มีอาชีพเสริมและมีรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัวได้อย่างพอมี พอกิน ทั้งนี้กลุ่มงานที่จัดฝึกอบรมมีทั้งหมด ๓๑ กลุ่มงานด้วยกัน แต่ที่จัดแสดงที่ ศปร.นั้นมีเพียง ๙ กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานภาพวาด, สีนํ้ามัน, กลุ่มงานจักสานไม้ไผ่ลายขีด, กลุ่มงานเป่าแก้ว, กลุ่มงานหัวโขน, กลุ่มงานช่างเครื่องเรือนหวาย, กลุ่มงานเครื่องเคลือบดินเผา, กลุ่มงานทอผ้าไหม, กลุ่มงานช่างปั้นตุ๊กตา ขาววัง, กลุ่มงานช่างสอดย่านลิเภา

๓. นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๔^๖

การจัดแสดงนิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๔ ประกอบด้วย

โซนที่ ๑ พระราชประวัติ : ประกอบด้วย พระราชสมภพ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันจันทร์

^๖ กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. (เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยาย นิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๔).

ที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เป็นพระราชโอรส ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

โซนที่ ๒ ๘ ทรงเป็นจอมทัพไทย : ประกอบด้วย

วितทัศน์ (กองทัพบก)

วีรกษัตริย์แห่งสมรภูมิต่างบ้านหมากแข้ง พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งร้อยเอกสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินโดยเฮลิคอปเตอร์พระที่นั่งไปยังฐานปฏิบัติการบ้านห้วยมุ่น ทรงเยี่ยมทหาร ตำรวจ และราษฎร ในพื้นที่ฐานปฏิบัติการของตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษที่ถูกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ลอบเข้าโจมตี ณ บ้านหมากแข้ง จังหวัดเลย และพระราชทานคำแนะนำ ยุทธวิธีต่าง ๆ รวมทั้งทรงเป็นหัวหน้า ชุดออกลาดตระเวนด้วยพระองค์เอง เมื่อวันศุกร์ที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๙

วิตทัศน์ (กองทัพเรือ)

เรือหลวงมกุฎราชกุมาร เรือรบติดจรวดนำวิถีลำแรกของราชนาวีไทย ใช้ชื่อว่า เรือหลวงเจ้าพระยา ต่อมากองทัพเรือได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเปลี่ยนชื่อ จาก “เรือหลวงเจ้าพระยา” เป็น “เรือหลวงมกุฎราชกุมาร” เพื่อถวายพระเกียรติแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณเมื่อครั้งดำรงพระราชอิสริยยศในสมัยนั้น เนื่องในศุภวาระมหามงคล สมัยที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชพิธีสถาปนาเฉลิมพระนามาภิไธย ดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕

เสด็จฯ เฝ้ามองเรือหลวงภูมิพลอดุลยเดช พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีเสด็จพระราชดำเนินทรงเฝ้ามองเรือหลวงภูมิพลอดุลยเดช ณ ท่าเรือจุกเสม็ด การท่าเรือสัตหีบ ฐานทัพเรือสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

วิตทัศน์ (กองทัพอากาศ)

กษัตริย์เจ้าเวหา – เจ้าฟ้านักบิน

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระปรีชาชาญในวิทยาการด้านการบินพระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในด้านอากาศยานและด้านการบินมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ทรงรอบรู้เทคนิคสมัยใหม่ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ประกอบกับทรงวิริยะอุตสาหะในการเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ในด้านการบินอยู่ตลอดเวลา ทรงมีความชำนาญในการบังคับอากาศยานชนิดต่าง ๆ ทั้งอากาศยานทหารและอากาศยานพาณิชย์ จึงทรงได้รับการถวายพระสมัญญานามเมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ว่า “เจ้าฟ้านักบิน” เพิ่มเติม

โซนที่ ๓ อัครศาสนูปถัมภก : ประกอบด้วยจอร์จวิตีโวลจำนวน ๓ จอ

จอที่ ๑ ทรงผนวช

วันที่ ๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๑ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงผนวชเพื่อบำเพ็ญพระราชกุศลในพระศาสนา และสนอง

พระเดชพระคุณ สมเด็จพระบรมราชบุพการีตามจารีตนิยม ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระบรมมหาราชวังโดยมีสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน) วัดราชบพิธ เป็นพระราชอุปัธยาจารย์ และสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ ได้รับถวายสมณนาม ว่า “วชิราลงกรโณ” ประทับ ณ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร เมื่อครบ ๑๕ วัน ทรงลาสิกขา

จกที่ ๒ พระราชกรณียกิจ รัชกาลที่ ๑๐ ด้านศาสนา ประกอบด้วย

๑. ทรงเปลี่ยนเครื่องพุทธรูปหามณเฑียรต้น ปฏิมากร พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์จะทรงประกอบพระราชพิธีเปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทธรูปหามณเฑียรต้นปฏิมากรในวันเริ่มฤดูเป็นประจำทุกปี กรณีที่ทรงติดพระราชภารกิจอื่นไม่อาจเสด็จฯได้ จะโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เสด็จแทนพระองค์ พระราชพิธีเปลี่ยนเครื่องทรงพระพุทธรูปหามณเฑียรต้นปฏิมากรในแต่ละปีมีกำหนดเวลา ดังนี้ วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๔ เปลี่ยนเครื่องทรงฤดูหนาวเป็นเครื่องทรงฤดูร้อน, วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เปลี่ยนเครื่องทรงฤดูร้อนเป็นเครื่องทรงฤดูฝน และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ เปลี่ยนเครื่องทรงฤดูฝนเป็นเครื่องทรงฤดูหนาว

๒. ทรงออกรับสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส ประมุขแห่งนครรัฐวาติกัน วันนี้ (๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๒) เวลา ๑๗.๐๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี เสด็จลง ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ทรงออกรับสมเด็จพระสันตะปาปาฟรานซิส ประมุขแห่งนครรัฐวาติกัน ในโอกาสเสด็จเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะแขกของรัฐบาล ระหว่างวันที่ ๒๐-๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

๓. ทรงเสด็จเป็นประธานในพิธีเปิดงานเมอลิตกลาง พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชกรณียกิจด้านศาสนาอิสลามอย่างต่อเนื่อง และทรงมีความผูกพันกับพสกนิกรชาวมุสลิมหลายพระราชกรณียกิจได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ดำรงพระอิสริยยศสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานเมอลิตกลางแห่งประเทศไทย โดยที่ทรงถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๒๑

จกที่ ๓ พิธีทางศาสนาหมงค ๕ ศาสนา

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชานุญาต ให้รัฐบาลจัดพิธีทางศาสนาหมงค ๕ ศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ เนื่องในโอกาสพิธีหมงคบำเพ็ญพระราชกุศลอุทิศถวายสมเด็จพระบูรพมหากษัตริย์ราชพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และเจริญพระพุทธรูปและสวดถวายพระพรชัยมงคลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกพุทธศักราช ๒๕๖๒ ในวันพุธที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๒) เวลา ๑๘.๐๐ น. ณ พระลานพระราชวังดุสิต

โซนที่ ๔ ทรงราชย์ : ประกอบด้วย

จกที่ ๑ ใวอลประกอบวดีทศน์จกที่ ๑

พิธีพลีกรรมตักน้ำและพิธีเสกทำน้ำศักดิ์สิทธิ์ พิธีพลีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ คือพิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เพื่อขออนุญาตเทวดาที่ปกปักรักษาแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ เพื่อนำมาทำน้ำอภิเษก และน้ำสรงมูรธาภิเษก ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก การตักน้ำอภิเษก มาจาก

แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ ๑๐๗ แหล่งน้ำทั้ง ๗๖ จังหวัด และน้ำศักดิ์สิทธิ์จากหอศาสตราคมในพระบรมมหาราชวัง จำนวน ๑ แหล่งน้ำ หลังจากพิธีพลีกรรมตักน้ำอภิเชกใส่ลงในคนโทน้ำอภิเชกแล้ว จะมีพิธีทำน้ำอภิเชก พิธีเวียนเทียนสมโภชน้ำอภิเชก ก่อนจะเชิญคนโทน้ำอภิเชกของจังหวัดมาเก็บรักษาไว้ที่กระทรวงมหาดไทย และต่อไปยังวัดสุทัศนเทพวราราม เพื่อประกอบพิธีเสกน้ำพระพุทธมนต์รวม และสุดท้ายนำไปไว้ยังพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ขั้นตอนการเตรียมน้ำสำหรับพระราชพิธีบรมราชาภิเชก พุทธศักราช ๒๕๖๒

จรวัดโหวอลประกอบวีดิทัศน์จ้อที่ ๒

การจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระราชสมภพ และพระราชลัญจกร สำหรับการจารึกพระสุพรรณบัฏ ดวงพระบรมราชสมภพ และพระราชลัญจกร ในพระราชพิธีบรมราชาภิเชก สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีขึ้นระหว่างวันที่ ๒๒-๒๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๖๒ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในแง่ความหมายและความสำคัญของการพระราชพิธีพระราชพิธีเฉลิมพระปรมาภิไธย หนังสือประมวลองค์ความรู้พระราชพิธีบรมราชาภิเชกอธิบายความว่า เป็นพระราชพิธีถวายพระนามแด่พระมหากษัตริย์ในการเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติตามโบราณราชประเพณีการเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินไทยนั้นถือว่าเป็นพระมหากษัตริย์โดยสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเชกแล้ว โดยบรรดาสถาปนิกและเหล่าเสนาพศุมาตย์ที่เป็นผู้ใหญ่ในบ้านเมืองประชุมถวายพระนามพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใหม่และจารึกพระปรมาภิไธยลงในพระสุพรรณบัฏ และพระราชลัญจกร คือตราสำหรับพระมหากษัตริย์ใช้ประทับในเอกสารสำคัญอันแสดงถึงพระราชอำนาจในการปกครองบริหารราชการแผ่นดิน หรือเป็นสัญลักษณ์ที่ทรงเป็นพระประมุขของประเทศชาติ

จรวัดโหวอลประกอบวีดิทัศน์จ้อที่ ๓

ถวายราชสักการะพระบรมราชบุพการี พิธีแห่พระสุพรรณบัฏ ดวงพระราชสมภพ และพระราชลัญจกร วันที่ ๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปถวายราชสักการะ พระบรมราชานุสรณ์รัชกาลที่ ๕ ณ พระลานพระราชวังดุสิตจากนั้นเสด็จพระราชดำเนินไปถวายราชสักการะ ปฐมบรมราชานุสรณ์ ณ เชิงสะพานพระพุทธยอดฟ้า และเสด็จฯ ไปยังพระบรมมหาราชวังเพื่อทรง บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเชกพระมหากษัตริย์ที่ทรงรับบรมราชาภิเชกแล้วจะเสด็จพระราชดำเนินไปถวายราชสักการะพระบรมอัฐิพระบรมราชบุพการีมีพระบรมอัฐิพระมหากษัตริย์รัชกาลก่อน ๆ เป็นอาทิ เพื่อทรงแสดงความเคารพและแสดงออกซึ่งพระกตัญญูตาคคุณอีกครั้งหลังจากได้ถวายราชสักการะก่อนเริ่มการพระราชพิธี ณ หอพระธาตุมณเฑียร ไปแล้วครั้งหนึ่ง

จรวัดโหวอลประกอบวีดิทัศน์จ้อที่ ๔

การสรองพระมูรธาภิเชก วันที่ ๔ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชินี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง เข้าทางประตูวิเศษไชยศรี ในการมหาศุภมงคลการพระราชพิธีบรมราชาภิเชก และการพระราชพิธีเฉลิมพระราชมณเฑียร พุทธศักราช ๒๕๖๒

จรวีดิโวลอลประกอบวีดิทัศน์จอที่ ๕

เฉลิมพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย สถาปนาพระฐานันดรศักดิ์พระบรมวงศ์ เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่อาลักษณ์อ่านกระแสพระบรมราชโองการเฉลิมพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย และสถาปนาพระฐานันดรศักดิ์พระบรมวงศ์ รวม ๑๐ ฉบับ

จรวีดิโวลอลประกอบวีดิทัศน์จอที่ ๖ – ๗

เสด็จเลียบพระนคร โดยขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค (กลางวันและกลางคืน) เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเลียบพระนคร โดยขบวนพยุหยาตราทางสถลมารค เนื่องในการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

กระบวนพยุหยาตราสถลมารค หรือ กระบวนพยุหยาตราทางสถลมารค คือ การเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ไทย พระราชดำเนินไปในการต่าง ๆ ทางบก ทั้งเป็นการส่วนพระองค์และที่เป็นการพระราชพิธี ซึ่งได้ ประกอบการมาแต่โบราณตั้งแต่สมัยสุโขทัย และสืบทอดต่อมาในสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์ และได้มีมาจนปัจจุบัน

โซนที่ ๕ สืบสาน รักษา และต่อยอด : ประกอบด้วย

๑. วีดิทัศน์วีดิโอ สืบสาน รักษา และต่อยอด
๒. รูปภาพโครงการจำนวน ๑๐ โครงการพร้อมเนื้อหาข้อมูลวีดิทัศน์วีดิโอ สืบสาน รักษา และต่อยอด

ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปี ที่ในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ได้เสด็จตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบิดาและพระมารดามาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ยังก่อเกิดเป็นพระราชกรณียกิจที่คุณอาจจะทราบและยังไม่เคยทราบ วีดิทัศน์ประกอบไปด้วยพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านทั้ง ๑๐ โครงการ ได้แก่

๑. โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช
๒. โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณหนองอึ่ง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๓. โครงการพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านกุ่มบั้งชีรา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๔. โครงการเกษตรวิชญา
๕. โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่
๖. โครงการทุนการศึกษาพระราชทาน
๗. จิตอาสาพระราชทาน
๘. อ่างเก็บน้ำนฤดินทรจินดา
๙. โครงการการประยุกต์ทฤษฎีใหม่สู่ โคก หนอง นา โมเดล
๑๐. โครงการเครื่องช่วยหายใจและเครื่องมือแพทย์พระราชทาน

โซนที่ ๖ สายธารแห่งพระเมตตา : วีดิทัศน์วีดิโอ สายธารแห่งพระเมตตาประกอบด้วยเรื่องราวดังต่อไปนี้

๑. เรื่องราวของโรงพยาบาล สมเด็จพระยุพราช เล่าเรื่องราวโดย นายแพทย์ภูวดล กิตติวัฒนาสาร อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชสระแก้ว

๒. เรื่องราวของ ๑๓ หมูป่า เล่าเรื่องราวโดย พลตรี วุฒิชัย อิศระ รองเจ้ากรมการแพทย์ทหารบก

๓. เรื่องราวของโคกหนองนาโมเดล เล่าเรื่องราวโดย แสง ภูมิ ผู้นำต้นแบบประยุกต์ “โคก หนอง นา โมเดล”

๔. เรื่องราวประทับใจต่อพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่าเรื่องราวโดย สุนน มหิดล พนักงานเก็บค่าโดยสาร รถเมล์สาย ๕๑๑

๔. ศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร.^๗

ในการนี้ภายนอกอาคาร ศปร. ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้สาธิตบ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแหล่งสาธิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการสาธิตโครงการปาร์กซ์น้ำ รวมทั้งการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจถึงศาสตร์ของพระราชชาในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การประชุมสัมพันธเพื่อเปิดพระเกียรติพระมหากษัตริย์ และการเผยแพร่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ ภายนอก ศปร. ได้ดำเนินโครงการบรรยายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเผยแพร่และขยายผลองค์ความรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของทุกเพศ ทุกวัย พร้อมทั้งส่งเสริมความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ความพอเพียง การมีจิตสาธารณะ และการอนุรักษ์วัฒนธรรม อันดีของไทย โดยจัดทีมวิทยากร เดินทางไปเผยแพร่ บรรยาย ณ สถานศึกษา ในพื้นที่ กรุงเทพฯ ปริมณฑล และต่างจังหวัด เป็นจำนวน ไม่ต่ำกว่า ๒๐ แห่งต่อปี โดยมียอดเยาวชนที่เข้ามาศึกษาความรู้ เฉลี่ย ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ คน ต่อปี

ด้วยความมุ่งมั่นของ ศปร. ที่จะขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในกว้างขวางมากที่สุด จึงมีการพัฒนาและปรับปรุงนิทรรศการเพื่อความรู้ ความเข้าใจที่ถ่องแท้ และสามารถนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกระดับให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยที่ผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

^๗ กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. (สรุปผลการดำเนินการ ของ ศปร. ประจำปี ๒๕๖๕).

การเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ ๙๐๒ และ ๙๐๔ และศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร.

๑. สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของ ศปร. ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบ แนวทางการนำเสนอ รวมถึงเนื้อหา ของนิทรรศการฯ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการปรับปรุง หรือประเด็นที่ควรเพิ่มเติม เพื่อให้ ศปร. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพ สามารถเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น รวมจำนวน ๕ นาย ดังนี้

๑.๑ พล.อ. สุวิทย์ เกตุศรี	ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
๑.๒ พล.ท. ดำรงค์ คงเดช	รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
๑.๓ พล.ต. วิญญู วิจิตรวาทการ	ผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
๑.๔ พล.ต. ภิญโญ คัมภีร์พันธ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพไทยช่วยราชการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
๑.๕ พล.ต. อีรสาสน์ แสงแก้ว	ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพไทยช่วยราชการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง

๒. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายคลึงกับ ศปร. ในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับรูปแบบ แนวทางการนำเสนอ รวมถึงเนื้อหา ของนิทรรศการฯ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงแนวทางการปรับปรุง หรือประเด็นที่ควรเพิ่มเติม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาปรับแต่งแนวทางในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพ สามารถเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนได้ดียิ่งขึ้นต่อไป คือ นางกมลลณี สุขศรีวงศ์ ผู้อำนวยการกองศึกษาและขยายผลการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๓. สัมภาษณ์แบบกลุ่มจากตัวแทนเยาวชนสถานศึกษาที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ จำนวน ๒๐ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน (การจัดแสดงข้อมูล เนื้อหา วัสดุสิ่งของอุปกรณ์ที่จัดแสดง กิจกรรม และวิทยากร) ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการชมนิทรรศการฯ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๔. สัมภาษณ์ครูอาจารย์ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ จำนวน ๕ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน (การจัดแสดงข้อมูล เนื้อหา วัสดุสิ่งของ อุปกรณ์ที่จัดแสดง กิจกรรม และวิทยากร) เพื่อให้ ศปร. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพ สามารถเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น

ผลการดำเนินการของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคงที่ผ่านมา

การดำเนินงานของ ศปร. มีการเชื่อมโยงสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของ บก.ทท. มาเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย แผนงาน / โครงการ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ ค่าเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ และขั้นตอนระยะเวลาการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์ของหน่วยที่วางไว้ โดยเน้นหลักการอำนวยการประสานงาน การบริหารการปฏิบัติงานมุ่งสู่การเผยแพร่ และขับเคลื่อนองค์ความรู้ การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้บรรลุเป้าหมายของ ศปร. โดยที่ผ่านมามีการพัฒนาาระบบและสมรรถนะในการประสานความร่วมมือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถประมวล และเผยแพร่งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ โดยผลการดำเนินการ มีดังต่อไปนี้

๑. การจัดทำหนังสือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นการขับเคลื่อนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างยั่งยืนและมั่นคง โดยดำเนินการแจกจ่ายเป็นฐานข้อมูลหนังสือ QR CODE และความสมบูรณ์ของหนังสือ ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ สามารถแจกจ่ายได้ตามแผนการแจกจ่าย คือ ร้อยละ ๑๐๐

๒. การเดินทางติดตามผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้และการขยายผลความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน เพื่อติดตามผลการดำเนินการศูนย์การเรียนรู้ของประเทศเพื่อนบ้าน บูรณาการการฝึกอบรมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และการสร้างเครือข่ายและขยายศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อขยายผลความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือด้านความมั่นคง และความไว้วางใจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ ได้รับความสำเร็จจากการดำเนินงาน ร้อยละ ๑๐๐

๓. การฝึกอบรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสำหรับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือด้านความมั่นคง และความไว้วางใจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ ได้รับการเผยแพร่และขยายผลไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน ร้อยละ ๑๐๐

๔. งานตรวจเยี่ยมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพิเศษอื่น ๆ ของผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลที่มุ่งเน้นคุณภาพ ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ ความสำเร็จของการตรวจเยี่ยมฯ เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด ร้อยละ ๑๐๐ และหน่วยรับการตรวจเยี่ยมฯ มีความพึงพอใจในการรับนโยบาย แนวทางและคำแนะนำในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหา ร้อยละ ๑๐๐

๕. การจัดทำแผนการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความยั่งยืนและมั่นคง ซึ่งผลที่ได้จากการดำเนินการ คือ ความสำเร็จของแนวทางการบูรณาการงานระหว่างหน่วย ร้อยละ ๙๐

การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของ ศปร.

การดำเนินการประชาสัมพันธ์ของ ศปร. ตามแผนปฏิบัติราชการ ศปร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ แผนปฏิบัติราชการที่ ๑ เผยแพร่และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ต่อประชาชน หน่วยงาน และสถานศึกษาต่าง ๆ สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์หลากหลาย โดยกำหนดเป็นแผนงาน / โครงการ ดังต่อไปนี้

๑. งานโครงการจัดการประกวดผลงานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ การส่งเสริมยกย่องและเชิดชูเกียรติความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม และมุ่งขยายผลเครือข่ายปราชญ์ชุมชน และศูนย์การเรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๑.๑ ร้อยละของจำนวนผลงานที่ส่งเข้าประกวดฯ ครบทุกประเภท ร้อยละ ๑๐๐

๑.๒ ร้อยละของหน่วยงานที่เข้าร่วมการประกวดฯ และน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ร้อยละ ๑๐๐

๑.๓ ความพึงพอใจของหน่วยงานที่เข้าร่วมการประกวดฯ ร้อยละ ๙๕

๒. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจให้กับผู้เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน ศปร. ให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๒.๑ ร้อยละความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ที่ตอบสนองตามภารกิจของหน่วยงานได้ตามวัตถุประสงค์ร้อยละ ๙๐

๒.๒ ระดับความพึงพอใจในการเข้ารับบริการในหน่วย ศปร. ร้อยละ ๙๐

๓. งานจัดทำหนังสือ “คำพ่อสอน” พระบรมราชาวาทพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมสถาบันการศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน ศปร. ให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ อีกทั้งเรียนรู้ เข้าใจ และน้อมนำหลักการทรงงานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๓.๑ ร้อยละความสำเร็จของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ตอบสนองตามภารกิจของหน่วยงานได้ตามวัตถุประสงค์ ร้อยละ ๙๐

๓.๒ ร้อยละของการจัดทำหนังสือฯ ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และส่งมอบให้หน่วยงานสถาบันการศึกษาและผู้เข้าร่วมกิจกรรมศึกษาดูงาน ศปร. ร้อยละ ๙๐

๔. การประกวดวาดภาพพระบายสี “แต้มสี เต็มฝัน ด้วยพอเพียงที่เพียงพอ” โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๔.๑ ร้อยละความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ที่ตอบสนองตามภารกิจของหน่วยงานได้ตามวัตถุประสงค์ ร้อยละ ๙๐

๔.๒ ร้อยละของความสำเร็จของการจัดโครงการฯ บรรลุตามห้วงเวลาและเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ ๑๐๐

๔.๓ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ ๙๕

๕. งานจัดทำชุดองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ เพื่อให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๕.๑ ร้อยละความสำเร็จของการประชาสัมพันธ์ที่ตอบสนองตามภารกิจของหน่วยงานได้ตามวัตถุประสงค์ ร้อยละ ๙๐

๕.๒ ร้อยละของการจัดทำชุดองค์ความรู้ฯ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม และดำเนินการแจกจ่ายตามเป้าหมายได้สำเร็จ ร้อยละ ๑๐๐

๕.๓ ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ ร้อยละ ๙๕

๖. โครงการบรรยายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ ส่งเสริมผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ เพื่อให้ตระหนักรู้และเข้าใจถึงบทบาทและคุณค่าของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาติ รวมถึงการขยายเครือข่ายขับเคลื่อนองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๖.๑ ร้อยละของแผนงาน / กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานให้รองรับผู้มาศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ ๑๐๐

๖.๒ ผู้เข้ารับฟังการบรรยายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร้อยละ ๙๕

๖.๓ ผู้เข้ารับฟังการบรรยายมีความพึงพอใจในโครงการบรรยายฯ ร้อยละ ๙๕

๗. จัดหาวัสดุและสิ่งอุปกรณ์ศูนย์การเรียนรู้บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ศปร. โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์ คือ การขยายเครือข่ายขับเคลื่อนองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดตัวชี้วัดไว้คือ

๗.๑ ร้อยละของแผนงาน / กิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานให้รองรับผู้มาศึกษาดูงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ ๑๐๐

๗.๒ ความพึงพอใจของผู้เข้าเยี่ยมชมบ้านเศรษฐกิจพอเพียง โครงการสาธิตปารักษ์น้ำ และส่วนสาธิตการปลูกหญ้าแฝก ร้อยละ ๑๐๐

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพของ ศปร.

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาของ ศปร. ตามแผนปฏิบัติการ ศปร. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ทำให้พบปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องที่มีผลต่อการรับรู้ของ ศปร. จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. ตามกระบวนการ SWOT โดยได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (S : Strengths)	จุดอ่อน (W : Weaknesses)
<p>๑. ยุทธศาสตร์ (Strategy)</p> <p>ศปร. มีอำนาจหน้าที่ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคงและโครงการพิเศษอื่นๆ ของ กองบัญชาการกองทัพไทย รวมทั้งการบูรณาการ แผนงาน งานโครงการของเหล่าทัพ และ กองบัญชาการ ตำรวจตระเวนชายแดนทั้งภายในและภายนอก ประเทศ ให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริและ ยุทธศาสตร์ความมั่นคง มีผู้อำนวยการศูนย์ ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคงเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ</p>	<p>๑. ยุทธศาสตร์ (Strategy)</p> <p>- ไม่มี -</p>
<p>๒. โครงสร้าง (Structure)</p> <p>๒.๑ ศปร. มีการจัดโครงสร้างแบบอัตราเฉพาะ กิจที่สามารถปฏิบัติภารกิจให้สอดคล้องกับภารกิจหลัก</p> <p>๒.๒ ศปร. ประกอบด้วย กองแผน กองกลาง สำนักปฏิบัติการ (กองกิจการพลเรือนและ ประชาสัมพันธ์ กองปฏิบัติการ และกองกรรมวิธี สื่อสารและสารสนเทศ)</p> <p>๒.๓ ศปร. มีกองกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีหน้าที่วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และ กำกับดูแลการ ดำเนินงานด้านกิจการพลเรือนและ การประชาสัมพันธ์ งานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่ พระเกียรติคุณ และพระอัจฉริยภาพ เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีกอง</p>	<p>๒. โครงสร้าง (Structure)</p> <p>มีข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และการจัดส่วนราชการให้สอดคล้องกับ ภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่สามารถขยายอัตรา และงบประมาณได้</p>

ตารางที่ ๓ - ๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis) (ต่อ)

จุดแข็ง (S : Strengths)	จุดอ่อน (W : Weaknesses)
<p>ปฏิบัติการ มีหน้าที่วางแผน อำนวยการ กำกับดูแล การดำเนินการ พัฒนาและขยายผลการดำเนินการ โครงการอื่น เนื่องมาจากพระราชดำริอย่างเต็มขีดความสามารถ โดยการน้อมนำศาสตร์พระราชฯ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามพระราชปณิธานในการ “สืบสาน รักษา ต่อยอด</p> <p>๓. ระบบองค์กร (System)</p> <p>๓.๑ ศปร. มีการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และทำงานร่วมกันเป็นทีม</p> <p>๓.๒ มีความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนแผนงาน ทำให้สามารถตอบสนองนโยบายของหน่วยเหนือได้อย่างรวดเร็ว</p> <p>๓.๓ มีระบบการถ่ายทอดแผนปฏิบัติงานไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการจัดทำ คำรับรองการปฏิบัติราชการ ซึ่งถ่ายทอดตัวชี้วัดไปสู่กำลังพลทุกระดับทั่วทั้งองค์กร</p>	<p>๒. โครงสร้าง (Structure)</p> <p>มีข้อจำกัดในการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และการจัดส่วนราชการให้สอดคล้องกับภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่สามารถขยายอัตราและงบประมาณได้</p> <p>๓. ระบบองค์กร (System)</p> <p>๓.๑ การดำเนินการด้านเอกสารค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากมีขั้นตอนการดำเนินการ รวมถึงความไม่ถูกต้องของหนังสือ / เอกสารหลายขั้นตอน</p> <p>๓.๒ ศปร. ยังไม่มีระบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ทำให้งานส่วนใหญ่ยึดติดกับตัวบุคคล</p>
<p>๔. ทักษะของบุคลากร (Skill)</p> <p>ศปร. พัฒนาขีดความสามารถกำลังพลให้มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของหน่วย</p>	<p>๔. ทักษะของบุคลากร (Skill)</p> <p>การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้ผลลัพธ์เฉพาะบุคคล</p>
<p>๕. คุณค่าร่วมในองค์กร (Shared Value)</p> <p>กำลังพลของ ศปร. ยึดถือค่านิยมร่วมในการเป็นทหารอาชีพ จงรักภักดี กล้าหาญ ทำงานเป็นทีม นำไปสู่การเป็นองค์กรที่มี ประสิทธิภาพ</p>	<p>๕. คุณค่าร่วมในองค์กร (Shared Value)</p> <p>๕.๑ วัฒนธรรมองค์กรไม่เกื้อกูลต่อความเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์หรือนวัตกรรมได้ยาก</p> <p>๕.๒ แนวคิดในการทำงานอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนการทำงานให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล จึงอาจยังคงมีการสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็นอยู่บ้าง</p>

ตารางที่ ๓ - ๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis) (ต่อ)

จุดแข็ง (S : Strengths)	จุดอ่อน (W : Weaknesses)
<p>๖. บุคลากร (Staff)</p> <p>๖.๑ กำลังพลของ ศปร. มีความรู้ความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>๖.๒ กำลังพลของ ศปร. มีระเบียบวินัย รวมถึงมีความเสียสละ ทุ่มเทในการปฏิบัติงาน</p> <p>๖.๓ จัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลในด้านการเป็นวิทยากรมืออาชีพ</p>	<p>๖. บุคลากร (Staff)</p> <p>๖.๑ ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เนื่องจากขาดความชัดเจนของความเจริญ ก้าวหน้าในอาชีพ</p> <p>๖.๒ ขาดแคลนกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง รวมถึงการบรรจุกำลังพลบางส่วนไม่ตรงกับความสามารถ ทำให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร</p> <p>๖.๓ กำลังพลมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น</p>
<p>๗. รูปแบบการนำองค์กร (Style)</p> <p>๗.๑ ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้นำที่ดี ที่มีความรู้ความสามารถ และมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ</p> <p>๗.๒ มีการแบ่งมอบงานตามลำดับชั้นภายในหน่วย ทำให้ลดความซ้ำซ้อนของการปฏิบัติงาน</p> <p>๗.๓ ผู้บังคับบัญชามีความเอาใจใส่ดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งด้านสวัสดิการ รวมถึงความเป็นอยู่ ทำให้กำลังพลของ ศปร. มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน</p>	<p>๗. รูปแบบการนำองค์กร (Style)</p> <p>การบริหารงานของ ศปร. มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้กำลังพลสามารถออกความเห็น และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงทำให้ในบางครั้งอาจเกิดความล่าช้าส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจของ ผู้บังคับบัญชา</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๖

ตารางที่ ๓ - ๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST)

โอกาส (O : Opportunities)	อุปสรรค (T : Threats)
<p>๑. ผู้รับบริการ (Customer)</p> <p>๑.๑ ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีทัศนคติที่ดี และมีความเชื่อมั่นต่อ ศปร. ทั้งการพัฒนาชุมชน และช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน รวมถึงแสดงความต้องการที่จะสนับสนุนการดำเนินงานของ ศปร.</p> <p>๑.๒ ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับงาน และกิจกรรมต่าง ๆ ของ ศปร. ได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา</p>	<p>๑. ผู้รับบริการ (Customer)</p> <p>ระบบรับฟังความต้องการ / ความคาดหวังของประชาชนยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงสื่อที่มียังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีเท่าที่ควร</p>
<p>๒. สถานการณ์ด้านการเมือง (Politics)</p> <p>๒.๑ ศปร. มีกฎ ระเบียบ คำสั่ง ที่ชัดเจน ถูกต้อง มีความต่อเนื่องของหน่วย/องค์กร ทำให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย</p> <p>๒.๒ การบริหารจัดการในการตอบสนองนโยบายผู้บังคับบัญชาด้านการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์</p>	<p>๒. สถานการณ์ด้านการเมือง (Politics)</p> <p>สถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่แน่นอน บางครั้งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบาย อาจทำให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง</p>
<p>๓. สภาพสังคม (Society)</p> <p>๓.๑ ประเทศเพื่อนบ้านให้ความสำคัญกับ ศปร. ในการฝึกอบรมโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p> <p>๓.๒ พัฒนาองค์ความรู้ด้านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม</p> <p>๓.๓ มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน</p>	<p>๓. สภาพสังคม (Society)</p> <p>๓.๑ สังคมยังคงมีความขัดแย้ง โดยเฉพาะความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งมีความพยายามนำทหารเข้าไปเป็นเครื่องมือในการสร้างกระแสทำให้การปฏิบัติงานของหน่วย และการปฏิบัติตัวของกำลังพลทุกระดับ ต้องมีความระมัดระวัง เพิ่มขึ้น</p> <p>๓.๒ ระบบอุปถัมภ์ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารจัดการกำลังพล รวมถึงมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของกำลังพล</p>

ตารางที่ ๓ - ๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST) (ต่อ)

โอกาส (O : Opportunities)	อุปสรรค (T : Threats)
<p>๔. เทคโนโลยี (Technology)</p> <p>ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการระบบงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของกองทัพไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p>	<p>๔. เทคโนโลยี (Technology)</p> <p>๔.๑ การพัฒนากำลังพลและยุทธโศปกรณ์ของหน่วย ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอต่อการรับมือกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด</p> <p>๔.๒ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ส่งผลต่อการรักษาความปลอดภัยข้อมูล</p>
	<p>๕. สภาพแวดล้อม/สภาพเศรษฐกิจ (Environment/Economic)</p> <p>๕.๑ การจัดสรรงบประมาณ รัฐบาลยังคงให้ความสำคัญกับงานด้านเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศ</p> <p>๕.๒ การเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19)</p>

ที่มา : ประมวลผลโดยผู้วิจัย, ๒๕๖๖

สรุป

ศปร. เป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทย ในการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อความมั่นคงและยั่งยืนภายในปี ๒๕๗๐ และมุ่งสู่องค์กรดิจิทัลในปี ๒๕๘๐ อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการแผนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการเพื่อความมั่นคงและโครงการพิเศษอื่น ๆ ของกองบัญชาการกองทัพไทย เหล่าทัพ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หลักการทรงงาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามแนวทางพระราชดำริ ให้เป็นที่พึงของประชาชน โดยจัดให้มีโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ภายในอาคาร ห้อง ๙๐๑ ห้อง ๙๐๒ และห้อง ๙๐๔ ภายในเป็นการจัดให้ข้อมูล หลักคิด และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานและองค์กร

การศึกษา โรงเรียนทั่วประเทศ โดยจัดให้มีการแสดงนิทรรศการตลอดทั้งปี ตามวันและเวลาราชการ อีกทั้งภายนอกอาคาร ศปร. ยังได้จัดเป็นศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร. เพื่อเป็นแหล่งสาธิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างเกษตร ทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการสาธิตโครงการปักษ์น้ำ รวมทั้งการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชม และศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจถึงศาสตร์ของพระราชกษัตริย์ในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้สนใจสามารถเข้าเยี่ยมชมนิทรรศการ โดยไม่เสีย ค่าใช้จ่ายใด ๆ

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาการรับรู้ของศูนย์ประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการ กองทัพไทย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานให้ปวงชนชาวไทยมากกว่า ๔๐ ปี ถือเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ภายใต้การใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญา และความเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่แค่เรื่องเศรษฐกิจ แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการมีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักคิดและหลักปฏิบัติพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้จำกัดเพียงแต่เรื่องเศรษฐกิจ แต่เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ ๙๐๒ และ ๙๐๔ และศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร. รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดจากผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ

ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้าง การรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน

๑. ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของ ศปร. รวมจำนวน ๕ นาย เป็นการ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผลจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ในเรื่องของการนำเทคโนโลยี ที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ผู้บริหารได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดย พล.อ.สุวิทย์ เกตุศรี^๑ มีความเห็นว่า ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนได้เติบโตมาด้วยโลกยุคดิจิทัลนำทาง แม้ว่า ที่ผ่านมา ศปร. จะพัฒนาหรือเร่งพัฒนาให้ทันกับยุคปัจจุบันอย่างไร แต่การสร้างการรับรู้แบบเก่า จึงไม่สามารถตอบโจทย์ที่จะให้เยาวชนเกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิดและวิเคราะห์ได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีดีอย่างไร โดยสิ่งที่น่าสนใจซึ่งการพัฒนาต่อยอดจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง สอดคล้องกับ พล.ท.ดำรงค์ คงเดช^๒ ได้ให้ข้อมูลว่า รูปแบบการ นำเสนอฯ ของ ศปร. ในปัจจุบันอาจจะเหมาะกับระดับวัยผู้ใหญ่ หรือคนที่มีพื้นความรู้ หรือวัยวุฒิแล้ว แต่สำหรับเยาวชนซึ่งอาจไม่เคยทราบว่ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศไทยอย่างหาที่สุดมิได้ และ พล.ต.ธีรสาสน์ แสงแก้ว^๓ ได้ให้ความเห็นว่า การนำเสนอของ ศปร. ถึงแม้ว่าจะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมในการนำเสนอแล้วก็ตามแต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่เยาวชน รวมถึงบุคลากรที่มีส่วนในการ ขับเคลื่อนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัย ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis) ก็ทำให้พบจุดอ่อนด้านบุคลากรว่า ศปร.ขาดแคลนกำลังพลที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง รวมถึงการบรรจุกำลังพลบางส่วนไม่ตรงกับความสามารถ ทำให้การ ปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร และกำลังพลมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหาการเข้าถึงเยาวชน ปัจจุบัน ศปร. ดำเนินการโดยผ่านการประสานกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ แต่ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านว่า พบว่า บางโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้การตอบรับ^๔ และ การประชาสัมพันธ์กับประชาชน และเยาวชนทั่วไป ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงได้^๕ ดังนั้นการเข้าถึงกลุ่ม เยาวชนจึงต้องใช้ช่องทางหลายช่องทาง เช่น การสร้างผู้นำจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ และการสร้าง

^๑ พลเอก สุวิทย์ เกตุศรี, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่อง มาจาก พระราชดำริและความมั่นคง. สัมภาษณ์. ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๒ พลโท ดำรงค์ คงเดช, รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและความมั่นคง. สัมภาษณ์. ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๓ พล.ต.ธีรสาสน์ แสงแก้ว, ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพไทย ช่วยราชการ ศูนย์ ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. สัมภาษณ์. ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๔ พลตรี วิญญู วิจิตรวาทการ, ผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. สัมภาษณ์. ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

^๕ พล.ต.ภิญโญ คัมภีร์พันธ์, ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบัญชาการกองทัพไทย ช่วยราชการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. สัมภาษณ์. ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๖.

กลุ่มเป้าหมายเพื่อเข้าไปสอบถามและสื่อสารกับกลุ่มเยาวชนโดยตรง เพื่อให้สามารถเข้าไปสื่อสารและแบ่งปันความคิดเห็นกันได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อุปสรรค ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ การนำเสนอโครงการฯ ของ ศปร. จะดำเนินการภายในอาคารที่จัดแสดง รวมถึงภาคสนามนั้นเป็นพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ซึ่งการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบจะต้องให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัส จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม (พล.ต.ธีรสาสน์ แสงแก้ว, สัมภาษณ์, ๒๕๖๖) และควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้มีความเป็นเลิศ เช่น การจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัส จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม นำเกม หรือกิจกรรมที่แปลกใหม่ น่าสนใจ นอกเหนือจากการจัดแสดงแปลงสาธิตทางการเกษตรเพียงในรูปแบบเดิม การนำเสนอจะต้องสามารถสัมผัสได้มากกว่าการรับรู้โดยการนำชม (พล.ท.ดำรงค์ คงเดช, สัมภาษณ์, ๒๕๖๖)

๒. ผลจากการสัมภาษณ์ครูอาจารย์ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จำนวน ๕ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน (การจัดแสดงข้อมูล เนื้อหา วัสดุสิ่งของอุปกรณ์ที่จัดแสดง กิจกรรม และวิทยากร) เพื่อให้ ศปร. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีศักยภาพ สามารถเผยแพร่และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความภาคภูมิใจให้กับเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น สามารถสรุปได้ว่า ในมุมมองของอาจารย์จากโรงเรียนโดยการสุ่มตัวอย่าง พบว่า มีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก ในการนำเสนอ นิทรรศการของ ศปร. ทำให้นักเรียน และผู้ศึกษาดูงานรู้แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และตระหนักถึงการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ประหยัด อุดม ในยุคเศรษฐกิจปัจจุบันได้ ซึ่งในการนำเสนอมีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน เป็นโซนอย่างเหมาะสม ใช้งานง่าย และวิทยากรมีความสามารถในการบรรยายให้น่าสนใจ สื่อสารได้กระชับ และชัดเจน โดยพบข้อขัดข้องในส่วนของการจัดกลุ่มที่มีคนจำนวนมากในกลุ่มเดียว ซึ่งอาจจะต้องมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อความสะดวกและการเรียนรู้รอบด้าน โดยในการนี้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสถานที่ในการจำลองการปฏิบัติจริงให้แก่ผู้เข้าเยี่ยมชม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเข้าถึงอย่างแท้จริง รวมถึงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายคือ ศปร. ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงผู้รับบริการ ซึ่งควรมีการจัดหน่วยลงพื้นที่กับโรงเรียนที่มีความสนใจ หรือเปิดให้โรงเรียนแจ้งความจำนงค์ในการให้ ศปร. ได้เข้าถึงโรงเรียนเพื่อให้การอบรมกับนักเรียนถึงที่โรงเรียน โดยมีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST) พบว่า ศปร. มีอุปสรรคต่อผู้รับบริการ คือ ระบบรับฟังความต้องการ / ความคาดหวังของประชาชนยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงสื่อที่มียังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีเท่าที่ควร

๓. ผลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มจากตัวแทนเยาวชนสถานศึกษาที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จำนวน ๒๐ คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเหมาะสมของรูปแบบในการ

จัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน (การจัดแสดงข้อมูล เนื้อหา วัสดุสิ่งของอุปกรณ์ที่จัดแสดง กิจกรรม และวิทยาการ) ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการชม นิทรรศการฯ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มนักเรียน ตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเยี่ยมชมนิทรรศการของ ศปร. เป็นอย่างมาก และรูปแบบในการจัด นิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมและทันสมัยมาก และทำให้ทราบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการที่เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนิน ชีวิตประจำได้ แต่จากการสัมภาษณ์ทำให้พบข้อขัดข้องในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือในการนำเสนอ คือ เครื่องขยายเสียง ที่พบปัญหาการชำรุด อีกทั้งกลุ่มนักเรียนตัวอย่างมีความเห็นว่า เวลาในการเยี่ยมชม และนำเสนอมีเวลาน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถได้ทำการทดลองภาคสนามได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ศปร. ได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอ นิทรรศการ แต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา รวมถึงข้อจำกัดในเรื่องของ บริหารภายในของ ศปร. เช่น บุคลากร สถานที่ และงบประมาณ อีกทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามสื่อต่าง ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเยาวชน หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งควรมีการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร.

ศปร. เป็นหน่วยงานหลักของ บก.ทท. ในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย ศปร. ได้มีการจัดนิทรรศการภายในอาคาร คือ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ แบ่งออกเป็น “๑๕ โชนเทิดพระเกียรติศ ร.๙ นานาชาติแซ่ซ้องสรรเสริญ” นิทรรศการถาวรเฉลิม พระเกียรติห้อง ๙๐๒ แบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๒ ส่วน เป็นห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๔ แบ่งออกเป็น ๖ โชน เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้า เจ้าอยู่หัว และในส่วนของภายนอกอาคาร ศปร. ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้สาธิตบ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแหล่งสาธิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างเกษตร ทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการสาธิตโครงการปักษ์น้ำ รวมทั้งการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมและ ศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจถึงศาสตร์ของพระราชานโยบายต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น สิ่งที่น่าสนใจซึ่งการพัฒนาต่อยอด จะต้องได้รับแก้ไขอย่าง สม่าเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบวงจร ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น ทำให้พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ของเด็กและผู้ใหญ่นั้น แตกต่างกัน โดยพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเรียนรู้ตามสัญชาตญาณ จิตใต้สำนึก และเกิดจาก ความต้องการทางร่างกายของมนุษย์ความต้องการทางจิตใจ ซึ่งมนุษย์จะมีการเรียนรู้และพัฒนา

ตนเอง การพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจนั้น จะเริ่มต้นที่ประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว การคิด และใช้เหตุผล ซึ่งเป็นขั้นที่วัยรุ่นจะพัฒนาพฤติกรรมของตนเองในขั้นนี้ โดยจะสอดคล้องกับทฤษฎี เกี่ยวกับการรับรู้ ทำให้พบว่า กระบวนการสร้างการรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยและสิ่งที่ก่อให้เกิดภาพ การรับรู้ที่ส่งผลให้การรับรู้ที่บิดเบือนและไม่ตรงกับความเป็นจริง ปัจจัยเหล่านี้สามารถเกิดจาก ภายในผู้รับรู้ เป้าหมายของการรับรู้ และเนื้อหาสาระละเอียดของสถานการณ์ที่มีส่วนรับรู้ โดยต้อง อาศัยปัจจัยหลายอย่าง เข้าด้วยกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ (พล.อ.สุวิทย์ เกตุศรี. สัมภาษณ์. ๒๕๖๖) และศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำให้พบปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. สามารถสรุปได้ ๓ ประการได้แก่

๑. ปัจจัยด้านสร้างการรับรู้ คือ วัฒนธรรมองค์การ ภาวะผู้นำ การศึกษา การอบรม และการพัฒนาโครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี การประเมินผล การให้รางวัล กระบวนการ การจัดการ ความรู้ การสื่อสารความรู้ เช่น ภาวะผู้นำที่ดี ความศรัทธา วัฒนธรรมองค์การที่เชื่อมั่นต่อหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมส่งผลบวกต่อการผลิตสื่อสร้างสรรค์ในการนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ทุกหน่วยงาน

๒. ปัจจัยด้านผู้รับองค์ความรู้ คือ ปัจจัยขั้นพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ ระดับสติปัญญา การเลี้ยงดู พื้นฐานความครอบครัว หรือ การรับรู้ประโยชน์ ผลประโยชน์ หรือ การใช้งานหรือ การนำไปใช้ ปัจจัยทางอารมณ์ เสียง ขนาด และองค์ประกอบอื่น ๆ ของเป้าหมายที่สามารถกระทบ ต่อการรับรู้ได้ รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติ แรงจูงใจ ความสนใจ ประสบการณ์ที่ผ่านมา และ ความคาดหวัง

๓. ปัจจัยในด้านสังคมสังคมโลก และอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เช่น โลกของสื่อดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ที่เรียกว่า digital transformation โลกยุคใหม่ที่เทคโนโลยีคือวิถีชีวิต คือ หน้าจอสมาร์ตโฟนไม่ใช่แค่อุปกรณ์สื่อสารเท่านั้น แต่ตอนนี้ คือ Digital Sphere ยุคใหม่ของ สื่อดิจิทัล ซึ่งกว่าร้อยละ ๘๐ ของสื่อที่มนุษย์บริโภคกันอยู่ในปัจจุบัน จะเป็นในรูปแบบของสื่อดิจิทัล และจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระบบการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงการท่องเที่ยว การเยี่ยมชมนิทรรศการหรืออื่น ๆ อีกมากมาย

สรุปได้ว่า สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสร้างการรับรู้ทั้งสิ้น ยังไม่รวมถึง ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน ในยุคปัจจุบัน ดังนั้นในกระบวนการสร้างการรับรู้จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย และปัจจัยเหล่านี้ ก็ส่งผลต่อการรับรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เติบโตมาด้วยโลกของยุคดิจิทัลนำทาง ดังนั้น การสร้าง การรับรู้แบบยุคเก่าจึงไม่ตอบโจทย์ที่จะทำให้เยาวชนเกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิด วิเคราะห์ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีดีอย่างไร ใช้ได้กับคนทุกช่วงวัยจริงหรือ แต่หากว่าสื่อที่เราผลิต ไม่จูงใจตั้งแต่แรกต่อกลุ่มเยาวชนก็จะทำให้ไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งกลุ่มเยาวชนจะต้องมีความ สนใจและถูกใจตั้งแต่ครั้งแรก จึงจะทำให้เกิดแรงขับเราเรียกพฤติกรรมแบบนี้ว่า Behavior for Drive Theory ดังนั้น ศปร. จึงจะต้องมีการทบทวน และพยายามมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการสร้างการรับรู้บน พื้นฐานข้อจำกัดบางประการของหน่วยตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

การวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

จากการศึกษาเพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย พบปัจจัยหลายด้านจากกรณีศึกษางานวิจัย ได้แก่ ปัจจัยการวางรากฐานของความรู้ โดยใช้กลยุทธ์ในการสร้างอุดมการณ์ร่วมในการทำงาน และใช้ชุมชนที่แต่ละสถาบันรับผิดชอบ เป็นเป้าหมายหลักของการปฏิบัติงาน โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั่วประเทศเป็นการพัฒนาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมทั้งระบบอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป จากการศึกษาวิจัยของ ไพโรธ เลิศพิริยกุลม (๒๕๔๔) ปัจจัยการรับรู้และการแสดงความคิดเห็น จากการศึกษาวิจัยของ เถียรธิดา เหมพิพัฒน์ (๒๕๔๖) ปัจจัยภายใต้การเปลี่ยนแปลง พบว่าเงื่อนไขสำคัญที่สุดของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงมีอำนาจในการควบคุมดูแลจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของตนเอง อำนาจดังกล่าวนับเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ในรูปแบบบรรทัดฐานของหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อหรือพิธีกรรม ซึ่งเป็นผลเชื่อมโยงจากอิทธิพลของโลกทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชน ปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาวิจัยของ อรสุดา เจริญรัต (๒๕๔๖) ปัจจัยการบริหารจัดการ แบ่งเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป จากการศึกษาวิจัยของ สัญญา จารุจินดา (๒๕๕๑)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีได้อยู่บนเส้นทางที่ราบรื่นปราศจากอุปสรรคและปัญหาใด ๆ ตรงกันข้ามกลับพบว่า ยังมีอุปสรรคและปัญหานั้นการที่ทุกภาคส่วนงานจะต้องร่วมกันเรียนรู้เพื่อพัฒนาวิธีการต่อสู้และเอาชนะปัญหาเหล่านี้ ต่อไปรัฐในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเหล่านี้ สามารถส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพดังกล่าวได้โดยการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มากขึ้นพร้อม ๆ กับการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพัฒนาความเข้มแข็งของตนเองด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกัน ตามแต่สภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของทุนทางสังคม (Social Capital) ของชุมชนนั่นเอง

การวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑. จากการศึกษายุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล พบว่า มูลนิธิสยามกัมมาจล สนับสนุนให้ผู้บริหารและครุณ้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ สติปัญญาและคุณธรรม โดยมีเป้าหมายให้เกิด "ศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา" ด้วยตระหนักถึงความสำคัญใน "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" ว่าเป็น "เครื่องมือ" ที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรของประเทศ และได้มีการร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการจุดประกายและสร้างความต่อเนื่องของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยใช้กลยุทธ์ คือ กระบวนการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นปัจจัยในการดำเนินการ คือ

๑.๑ ความรู้ โดยจัดกระบวนการเสริมศักยภาพโรงเรียนโดยสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยง และเสริมกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธีการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน กระบวนการวิจัย ฯลฯ ที่เหมาะสมกับการเสริมศักยภาพของครูเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตร และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑.๒ เครือข่าย โดยสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายผู้บริหาร และครูใน การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ด้วยการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เข้าร่วมเรียนรู้ในตลาดนัดความรู้ภูมิภาค และตลาดนัดความรู้ประเทศ (ที่มูลนิธิสยามกัมมาจล จัดขึ้น)

๑.๓ สื่อสาร โดยการสนับสนุนสื่อและการผลิตสื่อในการขยายผลของโรงเรียน รวมถึงการจัดเวทีนำเสนอความรู้ เผยแพร่ในระดับนโยบาย และเผยแพร่ไปสู่ภาคยุทธศาสตร์และสังคมโดยรวม

๒. จากการศึกษาโครงการค่ายเยาวชนรุ่นงานสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) พบว่า สำนักงาน กปร. ได้มีการจัดโครงการค่ายเยาวชนรุ่นงานสืบสานพระราชดำริ (RDPB CAMP) เพื่อเป็นการขยายผลการเรียนรู้เกี่ยวกับแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่แก่เยาวชนจากสถาบัน การศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งจะได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ เป็นการได้รับความรู้เชิงบูรณาการผสมผสานกับการเรียนรู้จากพื้นที่จริง ทำให้การถ่ายทอดการเรียนรู้เป็นไปอย่างถูกต้อง อีกทั้งจะเป็นการจุดประกายความคิดที่จะสามารถนำผลสำเร็จของโครงการฯ ไปประยุกต์ปฏิบัติได้จริง ทั้งต่อการศึกษาและการดำรงชีวิตให้บังเกิดความมั่นคงและยั่งยืนในสังคม รวมถึงมีการติดตามประเมินผลสำเร็จของเยาวชนที่เคยผ่านการเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนรุ่นงานสืบสานพระราชดำริ (RDPB Camp) รุ่นที่ ๑-๙ โดยได้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ใน ๒ รูปแบบ คือ

๒.๑ การจัดทำวีดิทัศน์

๒.๒ การจัดทำหนังสือ สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน เพื่อบันทึกรอยทางของเหล่าต้นกล้า จาก RDPB Camp สู่วิถีตามรอยเท้าพ่อ โดยสำนักงาน กปร. เชื่อมั่นอย่างยิ่งว่า เรื่องราวจากคำบอกเล่าและประสบการณ์จริงของเยาวชนตัวอย่างที่ผ่านการคัดกรองเลือกเฟ้นให้ตรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะสะท้อนถึงเส้นทางเดินในชีวิตของพวกเขา ย้อนหลังไปนับแต่วันที่ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ RDPB Camp ในแต่ละรุ่น ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมาย ได้มีมิตรภาพที่ทั้งเหนียวแน่นและยืนยาวจากเพื่อนร่วมรุ่นหลากหลายสถาบันการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ ด้วยจิตใจที่มุ่งมั่นเข้มแข็งเปี่ยมแรงบันดาลใจที่ได้ซึมซับจากพระราชจริยาวัตรอันงดงามและทรงคุณ

อันประเสริฐของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร อย่างมีรู้เลื่อมคลาย กว่าจะเดินทางมาถึงจุดที่น่าชื่นใจในทุกวันนี้ได้ ถือเป็นผลสำเร็จที่น่าประทับใจ และควรค่าแก่การบันทึกไว้ เพื่อส่งต่อเป็นประกายความคิดและพลังใจสู่สังคมในวงกว้างต่อไป

และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงาน กปร. ทำให้ทราบว่า การจัดโครงการ ค่ายฯ ของ สำนักงาน กปร. นั้นได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยสร้างเพจเฟซบุ๊กนำเสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหว ตั้งแต่ก่อน ระหว่าง และหลัง โครงการจบลง เพื่อเป็นพื้นที่สร้างความเชื่อมโยงเยาวชน ครูอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการค่ายฯ และมีแนวคิดการสร้าง เครือข่ายเยาวชนคนค่ายฯ เชิญชวนชวนรุ่นพี่มาถ่ายทอดความรู้ให้แก่รุ่นน้อง ซึ่งกระบวนการดังกล่าว มีรายละเอียดครบแนวคิดเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริจาก ประสบการณ์ในพื้นที่จริง ลงมือปฏิบัติจริง พร้อมกับเสริมความรู้ด้านการใช้เครื่องมือในการสร้างสื่อ ถ่ายทอดสู่เยาวชน ให้สามารถเป็นผู้มีความรู้ตามแนวพระราชดำริ และสามารถสร้างสื่อเผยแพร่ได้ ซึ่งนอกจากสื่อที่ใช้จะมีความสำคัญแล้ว ต้องวิเคราะห์สื่อที่ใช้ให้เหมาะสมและตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ที่กำหนด สิ่งที่สำคัญไม่แพ้กันคือเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้ครีเอทีฟมาช่วย จัดทำสื่อ ทั้งนี้การได้รับประสบการณ์ การปฏิบัติใช้ชีวิตในพื้นที่ดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาฯ และศูนย์เรียนรู้ฯ ในห้วงเวลาและเนื้อหาที่ได้รับการออกแบบมา อย่างรอบคอบ จะช่วยให้เยาวชนได้เรียนรู้และจดจำสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบัน สำนักงาน กปร. พยายามวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย และวางกลยุทธ์ในการสื่อสารอย่างเป็นระบบ และใช้สื่อแบบ ผสมผสาน ผนวกกับการจัดกิจกรรม สร้างการมีส่วนร่วม โดยจะจัดนิทรรศการในเชิงรุกให้มากขึ้น ในส่วนงานการประชาสัมพันธ์นั้นอยู่ระหว่างการทบทวน และปรับแผนการประชาสัมพันธ์ ให้สอดคล้องการแผนปฏิบัตินโยบายของสำนักงาน กปร. ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) ของ สำนักงาน กปร.

๓. จากการศึกษาโครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่ เยาวชน ทำให้ทราบว่า โครงการฯ นี้เกิดจากความร่วมมือของ ๔ องค์กร ได้แก่ ๑. สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ๒. สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ๓. สำนักงานคณะกรรมการ พิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และ ๔. บริษัท ไทย เบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

๓.๑ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา สนับสนุนแนะนำการจัดทำองค์ความรู้ตามแนว พระราชดำริ ประสานงานเครือข่ายในการจัดทำองค์ความรู้และขยายผลไปยังกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ โครงการ

๓.๒ สำนักงาน กปร. กำหนดและกำกับการนำเสนอองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ เพื่อจัดทำสื่อการเรียนการสอน พร้อมทั้งสนับสนุนข้อมูลให้คำแนะนำในการจัดทำสื่อองค์ความรู้ตาม แนวพระราชดำริ

๓.๓ สพฐ. ทำหน้าที่ในการเผยแพร่สาระความรู้ตามแนวพระราชดำริไปสู่โรงเรียน ในสังกัด รวมถึงให้การสนับสนุนขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริโดยบูรณาการ กับกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปยังโรงเรียนที่อยู่ในเขตพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจาก พระราชดำริทั้ง ๖ แห่ง ศูนย์สาขา โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล และ โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ รวมถึง

กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอน พัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและนักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ

๓.๔ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) สนับสนุนการจัดทำสื่อองค์ความรู้ผลิตสื่อ อุปกรณ์ ในการเผยแพร่องค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมถึงสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการผลิตสื่อ อุปกรณ์สำหรับครูและนักเรียน พร้อมกับสนับสนุนการขยายผลองค์ความรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ เพื่อบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่ายที่ทำงานร่วมกันกับ บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) โดยผลิตสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัยสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเรียนรู้ได้ตามยุคสมัย บรรจุในรถยนต์ (Mobile Unit) ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ห่างไกลในพื้นที่ยากลำบากต่อการเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ โครงการฯ เป็นการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตแก่เด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ที่จะก้าวสู่การเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ รวมถึงการสืบสาน รักษา ต่อยอดแนวพระราชดำริการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สุขอย่างยั่งยืนต่อไป

แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของบัญชาการกองทัพไทย

จากการวิเคราะห์ถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. ปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลที่สรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า การสร้างการรับรู้ องค์ความรู้ และสถานะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หลัก ๆ ประกอบด้วย ค่านิยมและทัศนคติ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง ประสบการณ์ การสนใจ และ ความสนใจ การรับรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ ความสนใจและการเลือกข้อมูล การจัดการข้อมูล การตีความข้อมูล และการดึงข้อมูลกลับมา โดยกระบวนการของการรับรู้อาจพบว่ามีผลพลาดของการรับรู้ได้ เช่น ความอคติของบุคคล เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีของการรับรู้จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้มากขึ้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรู้ในองค์การได้

ในการนี้ ศปร. ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทย ในการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผ่านมามีโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ภายในอาคาร ห้อง ๕๐๑ ห้อง ๕๐๒ และห้อง ๕๐๔ และภายนอกอาคาร ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้สาคิตบ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานและองค์กรการศึกษา โรงเรียนทั่วประเทศ ดังนั้น การที่จะให้โครงการฯ เป็นเครื่องมือ

ในการสร้างการรับรู้ และทัศนคติที่ดีของเยาวชนไทย การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมุมมองพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเยาวชน ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในทุกระดับและทุกภาคส่วนของประเทศ โดยยึดในหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยดำเนินการด้วยความรอบรู้ และมีคุณธรรม โดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) จึงเป็นสิ่งที่ดี และมีความเหมาะสมเป็นอย่างมาก

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้หลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ๓ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ ๒ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ ๓ ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อบ่มเพาะให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์มีแนวทางดังต่อไปนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์

จากประเด็นยุทธศาสตร์ของ ศปร. ที่ได้กำหนดไว้ คือ การน้อมนำและส่งเสริมแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน และจากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕ ของ ศปร. ที่ได้กำหนดไว้ให้ เผยแพร่และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาระบบและสมรรถนะในการประสานความร่วมมือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งในและต่างประเทศ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง ในกรณีนี้ ศปร. ได้มีการจัดนิทรรศการฯ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่สามารถเข้าถึงเยาวชน และประชาชนทั่วไปได้เป็นอย่างดี ซึ่ง “เด็กและเยาวชน” นับเป็นอนาคตของชาติที่สำคัญ ดังนั้นการน้อมนำหลักพอเพียงของพระองค์ท่านมาปรับใช้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาข้างหน้า และการสะสมความดีนี้ ในอนาคตสังคมจะน่าอยู่ขึ้น ที่สำคัญภาครัฐต้องทำตัวเป็นต้นแบบ ทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้น ศปร. จึงควรให้ความสำคัญโดยกำหนดความมุ่งหมายในการเผยแพร่ และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโรงเรียน หรือสถาบันการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเข้าถึงเยาวชนแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

๒. ด้านบุคลากร

๒.๑ มุ่งเน้นการพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะวิทยากร ซึ่งนับว่าเป็นผู้สื่อสารที่สำคัญของ ศปร. โดยต้องมีการพัฒนาการนำเสนอของวิทยากรให้มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดเยาวชนมากกว่าซึ่งการนำเสนอในปัจจุบันเป็นหลักการและรูปแบบเกินไป เช่น การแต่งกายวิทยากร ตัวอย่างการบรรยายของ ชุนศึกโต ที่บรรยายประวัติศาสตร์ชาติให้กับเยาวชน เพื่อให้เกิดความ

น่าสนใจ สร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับฟังมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความประทับใจในการรับรู้จนสามารถนำไปเผยแพร่ต่อได้

๒.๒ การบรรจุกำลังพล จะต้องมีการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความสามารถ ตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ รวมถึงการคัดสรรกำลังพลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของโครงการต่าง ๆ ที่ ศปร. จัดขึ้นให้มีศักยภาพ และมีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

๒.๓ กำหนดให้กำลังพล ได้มีการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านวิธีการ และเครื่องมือในการสื่อสาร

๓.๑ กำหนดแนวทาง/รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเช่น การบริหารจัดการพื้นที่ บริหารจัดการน้ำ และบริหารจัดการพืชผล (ผลไม้ ๕ ระดับ) โดยแบ่งเป็น ๔ พื้นที่ ๆ ละ ๑ งาน บริหารจัดการน้ำ ๔ ระบบ คือ กังหันลม จักรกล (ปั่นจักรยาน) ระบบน้ำหยด และดึงน้ำจากทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่โคกหนองนา จากนั้นปรับปรุงดินให้เหมาะสมกับพืชผลที่ต้องใช้ความรู้ ทำให้ได้ผลผลิตที่สูงอย่างเป็นระบบโดยสามารถเก็บบริโภค เหลือจำหน่ายได้เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน/๓ เดือน/๖ เดือน ทำให้สามารถสรุปรายรับ - รายจ่าย ได้อย่างชัดเจน นำเสนอเป็นผลสัมฤทธิ์ จากการใช้หลักปรัชญา/ ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข คือ การนำเงื่อนไข - ความรู้ ต้องเกิดขึ้นก่อน ได้แก่ ข้อมูลการบริหารจัดการน้ำ ข้อมูลปรับปรุงดิน ความรู้ พันธุ์ไม้ ที่ให้ผลผลิตสูง ทั้งหมดเป็นองค์รวม ทำให้เกิดความมีเหตุผล ใช้พื้นที่เพียง ๑ งาน และผลผลิตที่ออกต่อเนื่องไม่ขาดทุน (ภูมิคุ้มกัน) จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ต้องเป็นความรู้ที่อ้างอิงได้ บูรณาการร่วมกันด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดเป็น นวัตกรรม (Unique - เอกลักษณ์) ของ ศปร. ทำให้เยาวชนได้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง เกิดความประทับใจ มีความคิดเป็นแนวร่วม และนำไปต่อยอดต่อไป

๓.๒ ปัจจุบัน ศปร. มีความพยายามใช้สื่อที่มีอยู่หลากหลายช่องทาง คือ นิทรรศการ ในที่ตั้ง นิทรรศการเชิงรุก ในรูปแบบของแอปพลิเคชันเทคโนโลยีของ AR , Virtual Reality Tour หรือ VR Tour, สารคดีเทิดพระเกียรติ, VDO Motion Inforgraphic ศาสตร์พระราชานี้ที่เผยแพร่บนช่องทางสถานีโทรทัศน์ไทยรัฐทีวี ช่อง ๓๒ You-tube Channel, FB, เว็บไซต์หน่วย และ Tik Tok ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เหมาะกับทุกวัย โดยที่สำคัญ คือ ข้อมูลที่ถูกต้อง นั่นคือ เครื่องมือที่ดีที่สุดที่ ศปร. ดำเนินการมาอย่างยาวนาน ดังนั้นองค์ประกอบของสื่อในยุคที่กลุ่มเยาวชนให้ความสนใจ จะเป็นในรูปแบบของ

๓.๒.๑ สื่อ ที่แสดงถึงผลงานจริง ๆ ไม่ใช่แค่คำพูด การเห็นภาพจริง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ ไม่ใช่โฆษณาชวนเชื่อ

๓.๒.๒ ข้อมูล ที่แท้จริง มีประโยชน์ สะท้อนให้เห็นผลประโยชน์ที่ได้รับ จะทำให้เกิดความศรัทธา และเชื่อมั่น

๓.๒.๓ ภาพ เข้าถึงได้มากกว่าคำบรรยาย การใช้ภาพที่ช่วยดึงดูดจะเป็นด่านแรก ที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกอยากเข้าไปกดติดตาม และอ่านข้อความหรือดูคลิปวิดีโออื่น ๆ ต่อไป

๓.๒.๔ วิดีโอ ถือว่าเป็นการสื่อสารที่ง่าย การสร้าง content ที่ดี จะได้รับความนิยม เพราะสามารถสื่อสารได้องค์ประกอบเหล่านี้ ถือว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในปัจจุบัน

๓.๓ ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมแข่งขัน ตอบคำถาม ได้ของรางวัล ให้กับเยาวชนที่มาเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แข่งขันเกมส์จากกิจกรรม, จัดจุดถ่ายรูปที่ระลึกที่เหมาะสมกับการเยี่ยมชม, การ Check-in Post และ Share ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ ที่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย คือ เยาวชนด้วยกัน ได้อย่างตรงเป้า

๔. ด้านการติดตามและประเมินผล ควรจัดให้มีทีมติดตามและประเมินผลตามโรงเรียน หรือคณะที่เข้าเยี่ยมชม เพื่อประเมินผลว่า โรงเรียน และเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริง

สรุป

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การวิเคราะห์ถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. ปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้ข้อมูลที่สรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า การสร้างการรับรู้ องค์ความรู้ และสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพ ดังต่อไปนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ ควรให้ความสำคัญโดยกำหนดความมุ่งหมายในการเผยแพร่ และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโรงเรียน หรือสถาบันการเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเข้าถึงเยาวชนแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

๒. ด้านบุคลากร มุ่งเน้นการพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะวิทยากร ซึ่งนับว่าเป็นผู้สื่อสารที่สำคัญของ ศปร. โดยต้องมีการพัฒนาการนำเสนอของวิทยากรให้มีความน่าสนใจ สร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับฟังมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดความประทับใจในการรับรู้จนสามารถนำไปเผยแพร่ต่อได้ รวมถึงการคัดสรรกำลังพลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของโครงการต่าง ๆ ที่ ศปร. จัดขึ้นให้มีศักยภาพ และมีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และกำหนดให้กำลังพล ได้มีการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านวิธีการ และเครื่องมือในการสื่อสาร กำหนดแนวทาง/รูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้เยาวชนรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่สำคัญ คือ ข้อมูลที่ถูกต้อง นั่นคือ เครื่องมือที่ดีที่สุดอีกประการหนึ่ง คือ ควรจัดให้มีกิจกรรมร่วมแข่งขัน ตอบคำถาม ได้ของรางวัล ให้กับเยาวชนที่มาเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แข่งขันเกมส์จากกิจกรรม, จัดจุดถ่ายรูปที่ระลึกที่เหมาะสมกับการเยี่ยมชม, การ Check-in Post และ Share ซึ่งถือได้ว่าเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ ที่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย คือ เยาวชนด้วยกัน ได้อย่างตรงเป้า

๔. ด้านการติดตามและประเมินผล ควรจัดให้มีทีมติดตามและประเมินผลตามโรงเรียน หรือคณะที่เข้าเยี่ยมชม

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย” เป็นการใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงพรรณนา (Description Analytical Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๒ ข้อ ประกอบด้วย ๑. เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา และ ๒. เพื่อนำไปพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กปร. ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง และ ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นหลัก โดยเมื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดระเบียบแล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประกอบกับแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจนกระทั่งได้แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งในบทที่ ๕ นี้จะนำเสนอ ๒ ประเด็น คือ สรุปผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์การวิจัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากผลการวิจัย ดังนี้

สรุป

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๑. ศปร. เป็นหน่วยงานหลักของ บก.ทท. ในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย ศปร. ได้มีการจัดนิทรรศการภายในอาคาร คือ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ แบ่งออกเป็น “๑๕ โชนเทิดพระเกียรติยศ ร.๙ นานาชาติแห่งสรรพเสรี” นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๒ แบ่งการจัดแสดงออกเป็น ๒ ส่วน เป็นห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๔ แบ่งออกเป็น ๖ โชนเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และ

ในส่วนของภายนอกอาคาร ศปร. ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้สาธิตบ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแหล่งสาธิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการสาธิตโครงการปารักษ์น้ำ รวมทั้งการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจถึงศาสตร์ของพระราชชาในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำให้พบปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. สามารถสรุปได้ ๓ ประการได้แก่ ๑. ปัจจัยด้านสร้างการรับรู้ ๒. ปัจจัยด้านผู้รับองค์ความรู้ และ ๓. ปัจจัยในด้านสังคมสังคมโลก และอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสร้างการรับรู้ทั้งสิ้น ยังไม่รวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนในยุคปัจจุบัน ดังนั้นในกระบวนการสร้างการรับรู้จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย และปัจจัยเหล่านี้ก็ส่งผลกระทบต่อการรับรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เติบโตมาด้วยโลกของยุคดิจิทัลนำทาง ดังนั้น การสร้างการรับรู้แบบยุคเก่าจึงไม่ตอบโจทย์ที่จะให้เยาวชนเกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิด วิเคราะห์ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีดีอย่างไร ใช้ได้กับคนทุกช่วงวัยจริงหรือ แต่หากว่าสื่อที่เราผลิตไม่จูงใจตั้งแต่แรกต่อกลุ่มเยาวชนก็จะทำให้ไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งกลุ่มเยาวชนจะต้องมีความสนใจและถูกใจตั้งแต่ครั้งแรก จึงจะทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนพฤติกรรมแบบนี้ว่า Behavior for Drive Theory ดังนั้น ศปร. จึงจะต้องมีการทบทวน และพยายามมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการสร้างการรับรู้บนพื้นฐานข้อจำกัดบางประการของหน่วยตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

๒. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๑ ๙๐๒ และ ๙๐๔ และศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร. รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดจากผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน

๒.๑ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของ ศปร. พบว่า ผู้บริหารได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนได้เติบโตมาด้วยโลกยุคดิจิทัลนำทาง แม้ว่าที่ผ่านมา ศปร. จะพัฒนาหรือเร่งพัฒนาให้ทันกับยุคปัจจุบันอย่างไร แต่การสร้างการรับรู้แบบเก่าจึงไม่สามารถตอบโจทย์ที่จะให้เยาวชนเกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิดและวิเคราะห์ได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีดีอย่างไร โดยสิ่งที่น่าสนใจซึ่งการพัฒนาต่อ ยอดจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งรูปแบบการนำเสนอฯ ของ ศปร. ในปัจจุบันอาจจะเหมาะกับระดับวัยผู้ใหญ่ หรือคนที่มีพื้นความรู้หรือวัยวุฒิแล้ว แต่สำหรับเยาวชนซึ่งอาจไม่เคยทราบว่ามีหลวงรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศไทยอย่างหาที่สุดมิได้ ถึงแม้ว่าการนำเสนอของ ศปร. จะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมในการนำเสนอแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่เยาวชน รวมถึงบุคลากรก็มีส่วนในการขับเคลื่อนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัย ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis) ก็ทำให้

พบจุดอ่อนด้านบุคลากรว่า ศปร. ขาดแคลนกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง รวมถึงการบรรจุกำลังพลบางส่วนไม่ตรงกับความสามารถ ทำให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร และกำลังพลมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหาการเข้าถึงเยาวชน ปัจจุบัน ศปร. ดำเนินการโดยผ่านการประสานกับโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ แต่ผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา พบว่า บางโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ให้การตอบรับ และการประชาสัมพันธ์กับประชาชน และเยาวชนทั่วไป ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนจึงต้องใช้ช่องทางหลายช่องทางเพื่อให้สามารถเข้าไปสื่อสาร และแบ่งปันความคิดเห็นกันได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

อุปสรรค ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ การนำเสนอโครงการฯ ของ ศปร. จะดำเนินการภายในอาคารที่จัดแสดง รวมถึงภาคสนามนั้นเป็นพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ซึ่งการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบจะต้องให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัส จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้มีความเป็นเลิศ เช่น การจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัส จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม นำเกม หรือกิจกรรมที่แปลกใหม่ น่าสนใจ นอกเหนือจากการจัดแสดงแปลงสาธิตทางการเกษตรเพียงในรูปแบบเดิม การนำเสนอจะต้องสามารถสัมผัสได้มากกว่าการรับรู้โดยการนำชม

๒.๒ ผลจากการสัมภาษณ์ครูอาจารย์ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ พบว่า รูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบันมีความเหมาะสม แต่พบข้อขัดข้องในส่วนของการจัดกลุ่มที่มีคนจำนวนมากในกลุ่มเดียว ซึ่งอาจจะต้องมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อความสะดวกและการเรียนรู้ อย่างรอบด้าน โดยในการนี้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสถานที่ในการจำลอง การปฏิบัติจริงให้แก่ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเข้าถึงอย่างแท้จริง รวมถึงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายคือ ศปร. ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงผู้รับบริการ ซึ่งควรมีการจัดหน่วยลงพื้นที่กับโรงเรียนที่มีความสนใจ หรือเปิดให้โรงเรียนแจ้งความจำนงค์ในการให้ ศปร. ได้เข้าถึงโรงเรียน เพื่อให้การอบรมกับนักเรียนถึงที่โรงเรียน โดยมีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST) พบว่า ศปร. มีอุปสรรคต่อผู้รับบริการ คือ ระบบรับฟังความต้องการ / ความคาดหวังของประชาชนยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงสื่อที่มียังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีเท่าที่ควร

๒.๓ ผลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มจากตัวแทนเยาวชนสถานศึกษาที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ พบว่า รูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน มีความเหมาะสม และทันสมัยมาก ทำให้ทราบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการที่เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่จากการสัมภาษณ์ทำให้พบข้อขัดข้องในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือในการนำเสนอ คือ เครื่องขยายเสียง ที่พบปัญหาการชำรุด อีกทั้งกลุ่มนักเรียนตัวอย่างมีความเห็นว่า เวลาในการเยี่ยมชมและนำเสนอมีเวลาน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถได้ทำการทดลองภาคสนามได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ศปร. ได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอธุรกรรม แต่ก็ไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา รวมถึงข้อจำกัดในเรื่องของบริหารภายในของ ศปร. เช่น บุคลากร สถานที่ และงบประมาณ อีกทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ตามสื่อต่าง ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเยาวชน หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้ สรุปได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและจากการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. ปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล ค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และโครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน ทำให้ได้ข้อมูลที่สรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า การสร้างการรับรู้ องค์ความรู้ และสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หลัก ๆ ประกอบด้วย ค่านิยมและทัศนคติ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง ประสบการณ์ การสนใจ และ ความสนใจ การรับรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน ได้แก่ ความสนใจและการเลือกข้อมูล การจัดการข้อมูล การตีความข้อมูล และการดึงข้อมูลกลับมา โดยกระบวนการของการรับรู้อาจพบว่ามีผลพลาดของการรับรู้ได้ เช่น ความอคติของบุคคล เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีของการรับรู้จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้มากขึ้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรู้ในองค์การได้

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้หลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ๓ ขั้น คือ ขั้นที่ ๑ ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ ๒ ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง และขั้นที่ ๓ ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อบ่มเพาะให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์มีแนวทางดังต่อไปนี้

๑. ด้านยุทธศาสตร์ การจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถเข้าถึงเยาวชน และประชาชนทั่วไปได้เป็นอย่างดี ซึ่ง “เด็กและเยาวชน” นับเป็นอนาคตของชาติที่สำคัญ ดังนั้นการน้อมนำหลักพอเพียงของพระองค์ท่านมาปรับใช้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาข้างหน้า และการสะสมความดีนี้ ในอนาคตสังคมจะน่าอยู่ขึ้น ที่สำคัญภาครัฐต้องทำตัวเป็นต้นแบบ ทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้น ศปร. จึงควรให้ความสำคัญโดยกำหนดความมุ่งหมายในการเผยแพร่ และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโรงเรียน หรือสถาบันการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเข้าถึงเยาวชนแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

๒. ด้านบุคลากร ศปร. ควรมุ่งเน้นการพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะวิทยากร ซึ่งนับว่าเป็นผู้สื่อสารที่สำคัญของ ศปร. โดยต้องมีการพัฒนาการนำเสนอของวิทยากรให้มีความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดเยาวชนมากกว่าซึ่งการนำเสนอในปัจจุบันเป็นหลักการและรูปแบบเกินไป เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ สร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับฟังมากยิ่งขึ้น รวมถึงการบรรจุกำลังพล จะต้องมีการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ รวมถึงการคัดสรรกำลังพลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของโครงการต่าง ๆ ที่ ศปร. จัดขึ้นให้มีศักยภาพ และมีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และกำหนดให้กำลังพล ได้มีการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

๓. ด้านวิธีการ และเครื่องมือในการสื่อสาร ศปร. ควรมีการกำหนดแนวทาง/รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงเกิดความประทับใจ มีความคิดเป็นแนวร่วม และนำไปต่อยอดต่อไป รวมถึงการให้มืองค์ประกอบของสื่อในยุคที่กลุ่มเยาวชนให้ความสนใจ จะเป็นในรูปแบบของ สื่อ ข้อมูล ภาพ และวิดีโอ องค์ประกอบเหล่านี้ ถือว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในปัจจุบัน อีกทั้งการจัดให้มีกิจกรรมร่วมแข่งขันตอบคำถาม ได้ของรางวัล ให้กับเยาวชนที่มาเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ที่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย คือ เยาวชนด้วยกัน ได้อย่างตรงเป้า

๔. ด้านการติดตามและประเมินผล ควรจัดให้มีทีมติดตามและประเมินผลตามโรงเรียน หรือคณะที่เข้าเยี่ยมชม เพื่อประเมินผลว่า โรงเรียน และเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ ศปร. ควรมีการร่วมมือกระทรวงศึกษาธิการ ให้เพิ่มเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาบังคับของหลักสูตรการเรียนการสอน ในสถานศึกษาทุกระดับ ให้การดูงานฯ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐาน

๑.๒ ศปร. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน เช่น Facebook TikTok หรือ Application ต่าง ๆ ที่เยาวชนให้ความสนใจ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมที่ ศปร. จัดขึ้น รวมถึงจัดกิจกรรมออกนอกพื้นที่ไปตามโรงเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้เยาวชนให้ความสนใจมากขึ้น

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

๒.๑ ศปร. ควรเพิ่มกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ หรือรูปแบบการจัดนิทรรศการให้น่าสนใจ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจ ตรงกับต้องการของเยาวชนในปัจจุบันมากที่สุด อาจอยู่ในรูปแบบของเกมประกอบการนำชม เป็นต้น

๒.๒ ศปร. ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ ของหน่วยให้มีความหลากหลาย เพื่อเป็นการเชิญชวนประชาชน และกลุ่มเยาวชนให้เข้ามาศึกษาหาความรู้ และดำเนินการทำเป็นคลิปวิดีโอสั้นผ่านช่องทาง youtube เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของ ศปร. โดยอาจเชิญศิลปินที่มีชื่อเสียงมาเป็นพิธีกรเป็นต้น

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดนิทรรศการให้ตอบสนองต่อความสนใจของเยาวชนให้มากขึ้น โดยเป็นการเก็บสถิติผู้มาใช้บริการ และวิเคราะห์ความต้องการให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กันยา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : บำรุงสารสน. ๒๕๕๘. หน้า ๔๒ - ๕๐.
- เกษม วัฒนชัย. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕. หน้า ๕ - ๖.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๖. หน้า ๖๖.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๕. หน้า ๑๐.
- ปรียานุช ธรรมปิยา. วิกฤตเศรษฐกิจ ๒๕๕๐ กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕. หน้า ๑๑ - ๓๐.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. การวัดด้านจิตพิสัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๓. หน้า ๑๗๐ - ๑๗๓.
- วิเชียร วิทยอดม. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : ธีระเฟลมและไซเท็กซ์ จำกัด, ๒๕๕๗. หน้า ๕๖ - ๖๐.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, มูลนิธิ. ตามรอยพระราชดำริสู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง, ๒๕๕๕. หน้า ๑.
- แสงเดือน ทวีสิน. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยเส็ง, ๒๕๔๕.
- อุทุมพร ทองอุไทย. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้. กรุงเทพฯ : รวมสาสน, ๒๕๕๓.

วารสารและหนังสือพิมพ์

- เกษม วัฒนชัย. “เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”, วารสารผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๔๙ – มีนาคม ๒๕๕๐. หน้า ๑๕๓ - ๑๕๖.
- ณัฐพงศ์ ทองภักดี. “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ความเป็นมาและความหมาย”, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์. ปีที่ ๔๗ ฉบับที่/๒๕๕๐. หน้า ๑๑ - ๑๕.
- อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ”, วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ๔๘(๑), ๒๕๕๔. หน้า ๒ - ๓.

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

- เกษม วัฒนชัย. “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารพัฒนาองค์กร”. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๕, หน้า ๕ - ๖.
- เจียรดา เหมพิพัฒน์. .ความคิดเห็นของนักศึกษาศาสนาบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ๒๕๕๖.
- ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. “การน้อมนำพระราชดำริทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติในสถาบันราชภัฏ”. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, ๒๕๕๔.
- สัญญา จารุจินดา. “แนวทางการบริหารจัดการในการน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. การศึกษาอิสระ, ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๑.
- อรสุดา เจริญรัตน์. “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงสังคมไทย”. ชุดโครงการเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้าน ๒๕๕๖.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- กปร., สำนักงาน. “สืบสานพระราชดำริสู่ความยั่งยืน” ชุดบันทึกแห่งความภูมิใจกล้าเติบโตใหญ่ตามรอยเท้าพ่อ. ๒๕๖๓. หน้า ๕ - ๗.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.). “แผนปฏิบัติการราชการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๕”. หน้า ๔.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.). “เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยายนิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๑”.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.). “เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยายนิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๒”.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.). “เอกสารประกอบการฝึกอบรมสำหรับผู้บรรยายนิทรรศการถาวร ห้อง ๙๐๔”.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- กองบัญชาการกองทัพไทย. ศปร. “สรุปผลการดำเนินการ ของ ศปร. ประจำปี ๒๕๖๕ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.rdpscc.rtarf.mi.th/plan-rdps.html>, ๒๕๖๖.

- “โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.scbfoundation.com/project>, ๒๕๖๕.
- “เด็กและเยาวชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.hfocus.org/content/2016/12/13159>, ๒๕๖๕.
- “ทฤษฎีการรับรู้”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.km.nida.ac.th/th/images/PDF/research/paradeere164.pdf>, ๒๕๖๕.
- มาลี บุญศิริพันธ์. “คณะกรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mzky/~edisp/uatucm392772.pdf>, ๒๕๖๕.
- “เศรษฐกิจพอเพียง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sufficiencyeconomy.panyathai.or.th>, ๒๕๖๕.
- “เศรษฐกิจพอเพียง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.tsdf.nida.ac.th/th/philosophy/work-tactic/detail.aspx?d=19>, ๒๕๖๕.
- “เศรษฐกิจพอเพียง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.chaipat.or.th/site_content/item/1309-2010-06-03-09-50-07.html, ๒๕๖๕.
- “ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.rdpscc.rtarf.mi.th/vision.html>, ๒๕๖๖.
- “สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงานกปร.)”. (ออนไลน์) , เข้าถึงได้จาก : <http://www.dgr.go.th/skr/th/about/386>, ๒๕๖๖.
- “4 องค์กรจับมือขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.edunewssiam.com/th/articles/269130>, ๒๕๖๖.

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ** : พลตรี ทรงธรรม จันทร์เหยี่ยว
- วัน เดือน ปี เกิด** : ๒๓ สิงหาคม ๒๕๑๐
- ประวัติการศึกษา** : มัธยมปลาย โรงเรียนนครสวรรค์ (พ.ศ.๒๕๒๗)
: ปริญญาตรี โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (พ.ศ.๒๕๓๓)
- หลักสูตรทางทหาร** : หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่า ช. รุ่นที่ ๖๐
: หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่า ช. รุ่นที่ ๓๖
: หลักสูตรเสนาธิการทหารบก รุ่นที่ ๗๗
- ประวัติการทำงานโดยย่อ** : ผู้อำนวยการกองกิจการพลเรือนและประชาสัมพันธ์
สำนักปฏิบัติการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
: ผู้อำนวยการกองกลาง ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
: ผู้อำนวยการกองกรรมวิธีข้อมูลสื่อสารและสารสนเทศ
สำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
: ผู้อำนวยการกองแผนและโครงการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
: ผู้อำนวยการกองปฏิบัติการ สำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
: รองผู้อำนวยการสำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
- ตำแหน่งปัจจุบัน** : ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมศาสตร์

เรื่อง	แนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน ของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความ มั่นคง กองบัญชาการกองทัพไทย
ผู้วิจัย	พล.ต.ทรงธรรม จันทร์เหี้ยม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริและความมั่นคง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยในประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการรักษาความสงบภายในประเทศ และการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มุ่งเน้นการน้อมนำและเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงแนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ คือ ปรัชญา 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ภูมิคุ้มกัน 4) เงื่อนไขความรู้ และ 5) เงื่อนไขคุณธรรม อีกทั้งการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มาใช้แก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็น และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น

ในการนี้จะเห็นได้ว่า “เด็กและเยาวชน” นับเป็นอนาคตของชาติที่สำคัญ ซึ่งทุกคนต่างตระหนักถึงความสำคัญในข้อนี้ แต่ในปัจจุบันโลกาภิวัตน์ได้นำมาซึ่งกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม แม้โลกาภิวัตน์จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ก้าวหน้าในทางกลับกันก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ถูกมองว่าเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคมและชุมชน มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ทะเลาะวิวาท ต้มเหล้า เสพสารเสพติด ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีความกล้าในเรื่องทางเพศที่ไม่ถูกต้อง และมีค่านิยมที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการน้อมนำหลักพอเพียงมาปรับใช้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อม รับมือกับปัญหาข้างหน้า และการสะสมความดีนี้ ในอนาคตสังคมจะน่าอยู่ขึ้น ที่สำคัญภาครัฐต้องทำตัวเป็นต้นแบบ ทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) ได้จัดให้มีโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ภายในอาคาร ห้อง 901 ห้อง 902 และห้อง 904 ภายในเป็นการจัดให้ข้อมูล หลักคิด และปฏิบัติในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับองค์ความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานและองค์กรการศึกษา โรงเรียนทั่วประเทศ โดยจัดให้มีการแสดงนิทรรศการตลอดทั้งปี ตามวันและเวลาราชการ จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. รวมถึงโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในลักษณะเดียวกัน ในการสร้างการรับรู้ และทัศนคติที่ดีของเยาวชนไทย การให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมุมมองพฤติกรรมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเยาวชน ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมุ่งหวังให้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นสารสนเทศให้กับหน่วยงานเกี่ยวข้อง ในการวางแผนให้เกิดการขับเคลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่า เข้าใจ และสามารถน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง สามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน อันจะก่อให้เกิดความสุข และประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา
2. เพื่อนำไปพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินโครงการนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติ ศปร. ทั้งจากเว็บไซต์ หนังสือมีมติมีเดีย โครงการประกวดสื่อสร้างสรรค์ต่างๆ รวมทั้งการนำเสนอนิทรรศการ และการบรรยาย รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รวบรวมจากเอกสารวิชาการ เอกสารทางราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการปฏิบัติงานของหน่วยงานในโครงการพระราชดำริที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงพรรณนา (Description Analytical Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดเพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บริหาร กปร. ในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ ดำเนินการโดยศึกษาจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ และสังเคราะห์ข้อมูลทฤษฎี หลักการต่าง ๆ

3. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลแบบรายงานวิจัยเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ แนวคิดรูปแบบกลยุทธ์การจัดการศึกษาจากการวิจัย

ผลการวิจัย

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของ ศปร. รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาสรุปได้ดังนี้

1. ศปร. เป็นหน่วยงานหลักของ บก.ทท. ในการเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ โดย ศปร. ได้มีการจัดนิทรรศการภายในอาคาร คือ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง 901 แบ่งออกเป็น “15 โชนเทิดพระเกียรติยศ ร.9 นานาชาติแห่งสรรพเสรีญ” นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง ๙๐๒ แบ่งการจัดแสดงออกเป็น 2 ส่วน เป็นห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และ นิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง 904 แบ่งออกเป็น 6 โชนเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และในส่วนของภายนอกอาคาร ศปร. ได้จัดทำศูนย์การเรียนรู้สาคิตบ้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแหล่งสาธิตการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เห็นเป็นรูปธรรมอย่างเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” และการสาธิตโครงการปักษ์น้ำ รวมทั้งการสาธิตการปลูกหญ้าแฝก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเข้ามาเยี่ยมชมและศึกษาดูงาน เกิดความรู้ความเข้าใจถึงศาสตร์ของพระราชชาในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทำให้พบปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. สามารถสรุปได้ 3 ประการได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสร้างการรับรู้ 2) ปัจจัยด้านผู้รับองค์ความรู้ และ 3) ปัจจัยในด้านสังคมสังคมโลก และอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ คือ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การสร้างการรับรู้ทั้งสิ้น ยังไม่รวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนในยุคปัจจุบัน ดังนั้นในกระบวนการสร้างการรับรู้จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ด้วย และปัจจัยเหล่านี้ก็ส่งผลต่อการรับรู้โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เติบโตมาด้วยโลกของยุคดิจิทัลนำทาง ดังนั้น การสร้างการรับรู้แบบยุคเก่าจึงไม่ตอบโจทย์ที่จะให้เยาวชนเกิดการ

รับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิด วิเคราะห์ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีดีอย่างไร ใช้ได้กับคนทุกช่วงวัยจริงหรือ แต่หากว่าสื่อที่เราผลิตไม่จูงใจตั้งแต่แรกต่อกลุ่มเยาวชนก็จะทำให้ไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งกลุ่มเยาวชนจะต้องมีความสนใจและถูกใจตั้งแต่ครั้งแรก จึงจะทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนพฤติกรรมแบบนี้ว่า Behavior for Drive Theory ดังนั้น ศปร. จึงจะต้องมีการทบทวน และพยายามมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการสร้างการรับรู้บนพื้นฐานข้อจำกัดบางประการของหน่วยตลอดเวลาและสม่ำเสมอ

2. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคข้อขัดข้องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงของ ศปร. ในส่วนของนิทรรศการถาวรเฉลิมพระเกียรติห้อง 901 902 และ 904 และศูนย์การเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศปร. รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) แบบปลายเปิดจากผู้บริหารงานระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนกับอาจารย์ที่มาเยี่ยมชมของโครงการฯ ซึ่งมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชน

2.1 ผลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของ ศปร. พบว่า ผู้บริหารได้ให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนได้เติบโตมาด้วยโลกยุคดิจิทัลนำทาง แม้ว่าที่ผ่านมา ศปร. จะพัฒนาหรือเร่งพัฒนาให้ทันกับยุคปัจจุบันอย่างไร แต่การสร้างการรับรู้แบบเก่าจึงไม่สามารถตอบโจทย์ที่จะให้เยาวชนเกิดการรับรู้ เกิดแรงจูงใจในการคิดและวิเคราะห์ได้ว่า หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีดีอย่างไร โดยสิ่งที่นำมาซึ่งการพัฒนาต่อยอดจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง ซึ่งรูปแบบการนำเสนอฯ ของ ศปร. ในปัจจุบันอาจจะเหมาะกับระดับวัยผู้ใหญ่ หรือคนที่มีพื้นความรู้ หรือวัยวุฒิแล้ว แต่สำหรับเยาวชนซึ่งอาจไม่เคยทราบว่า ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อประเทศไทยอย่างหาที่สุดมิได้ ถึงแม้ว่าการนำเสนอของ ศปร. จะมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาร่วมในการนำเสนอแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่เยาวชน รวมถึงบุคลากรก็มีส่วนในการขับเคลื่อนรูปแบบการนำเสนอให้มีความทันสมัย ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ ศปร. (SWOT Analysis) ก็ทำให้พบจุดอ่อนด้านบุคลากรว่า ศปร. ขาดแคลนกำลังพลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง รวมถึงการบรรจุกำลังพลบางส่วนไม่ตรงกับความสามารถ ทำให้การปฏิบัติงาน มีประสิทธิภาพไม่เท่าที่ควร และกำลังพลมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น และปัญหาการเข้าถึงเยาวชน และอุปสรรค ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ การนำเสนอโครงการฯ ของ ศปร. จะดำเนินการภายในอาคารที่จัดแสดง รวมถึงภาคสนามนั้นเป็นพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ซึ่งการจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบจะต้องให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรม และควรดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้มีความเป็นเลิศ เช่น การจัดทำศูนย์การเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้ผู้เข้าเยี่ยมชมฯ สามารถสัมผัส จับต้องได้อย่างเป็นรูปธรรม นำเกม หรือกิจกรรมที่แปลกใหม่น่าสนใจ นอกเหนือจากการจัดแสดงแปลงสาธิตทางการเกษตรเพียงในรูปแบบเดิม การนำเสนอจะต้องสามารถสัมผัสได้มากกว่าการรับรู้โดยการนำชม

2.2 ผลจากการสัมภาษณ์ครูอาจารย์ที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ พบว่า รูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบันมีความเหมาะสม แต่พบข้อขัดข้องในส่วนของการจัดกลุ่มที่มีคนจำนวนมากในกลุ่มเดียว ซึ่งอาจจะต้องมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อความสะดวกและการเรียนรู้

รอบด้าน โดยในการนี้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสถานที่ในการจำลองการปฏิบัติจริงให้แก่ผู้เข้าเยี่ยมชมเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเข้าถึงอย่างแท้จริง รวมถึงควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงเยาวชนอย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายคือ ศปร. ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงผู้รับบริการ ซึ่งควรมีการจัดหน่วยลงพื้นที่กับโรงเรียนที่มีความสนใจ หรือเปิดให้โรงเรียนแจ้งความจำนงค์ในการให้ ศปร. ได้เข้าถึงโรงเรียนเพื่อให้การอบรมกับนักเรียนถึงที่โรงเรียน โดยมีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดการรับรู้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะสอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (C - PEST) พบว่า ศปร. มีอุปสรรคต่อผู้รับบริการ คือ ระบบรับฟังความต้องการ / ความคาดหวังของประชาชนยังไม่สมบูรณ์ รวมถึงสื่อที่มียังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้ดีเท่าที่ควร

2.3 ผลจากการสัมภาษณ์แบบกลุ่มจากตัวแทนเยาวชนสถานศึกษาที่เข้าเยี่ยมชมนิทรรศการฯ พบว่า รูปแบบในการจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ในปัจจุบัน มีความเหมาะสม และทันสมัยมาก ทำให้ทราบว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการที่เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำได้ แต่จากการสัมภาษณ์ทำให้พบข้อขัดข้องในส่วนของอุปกรณ์ เครื่องมือในการนำเสนอ คือ เครื่องขยายเสียง ที่พบปัญหาการชำรุด อีกทั้งกลุ่มนักเรียนตัวอย่างมีความเห็นว่า เวลาในการเยี่ยมชมและนำเสนอมีเวลาน้อยเกินไป ทำให้ไม่สามารถได้ทำการทดลองภาคสนามได้อย่างครบถ้วน และผลการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปได้ว่า ในปัจจุบัน ศปร. ได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอนิทรรศการ แต่ก็ยังไม่ทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา รวมถึงข้อจำกัดในเรื่องของบริหารภายในของ ศปร. เช่น บุคลากร สถานที่ และงบประมาณ อีกทั้งการขาดการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ตามสื่อต่าง ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มเยาวชน หรือประชาชนทั่วไป ซึ่งควรมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการรับรู้ให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการปรับปรุงแบบกิจกรรมในการนำเสนอให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่การยอมรับและสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติได้ สรุปได้ดังนี้

จากการวิเคราะห์ถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้องจากการดำเนินงานและการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อเยาวชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินโครงการของ ศปร. ปัจจัยสำคัญและแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จ รวมถึงปัจจัยเพื่อหาแนวทางที่ส่งผลต่อความสำเร็จจากการดำเนินโครงการของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ โครงการพัฒนาเยาวชนโดยการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล ค่ายเยาวชนรู้งานสืบสานพระราชดำริ ของคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และโครงการความร่วมมือเพื่อขยายผลองค์ความรู้ตามแนวพระราชดำริสู่เยาวชน ทำให้ได้ข้อมูลที่สรุปไปในทิศทางเดียวกันว่า การสร้างการรับรู้ องค์ความรู้ และสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้ของเยาวชนเป็นอย่างมาก และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้หลัก ๆ ประกอบด้วย ค่านิยมและทัศนคติ บุคลิกภาพ ความคาดหวัง ประสบการณ์ การสนใจ และ ความสนใจ การรับรู้เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอน

ได้แก่ ความสนใจและการเลือกข้อมูล การจัดการข้อมูล การตีความข้อมูล และการดึงข้อมูลกลับมา โดยกระบวนการของการรับรู้อาจพบว่ามีผลผลิตของการรับรู้ได้ เช่น ความอคติของบุคคล เป็นต้น ซึ่งทฤษฎีของการรับรู้จะช่วยให้เราเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ของการรับรู้มากขึ้น และสามารถใช้ประโยชน์จากการรับรู้ในองค์การได้

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ให้เป็นแนวทางการพัฒนาการรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อเยาวชนของศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคงกองบัญชาการกองทัพไทย โดยใช้หลักการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ชั้นที่ 2 ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง และชั้นที่ 3 ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อบ่มเพาะให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย โดยผลที่ได้จากการวิเคราะห์มีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ด้านยุทธศาสตร์ การจัดนิทรรศการฯ ของ ศปร. ถือได้ว่า เป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถเข้าถึงเยาวชน และประชาชนทั่วไปได้เป็นอย่างดี ซึ่ง “เด็กและเยาวชน” นับเป็นอนาคตของชาติที่สำคัญ ดังนั้นการน้อมนำหลักพอเพียงของพระองค์ท่านมาปรับใช้ จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกัน รู้จักเตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาข้างหน้า และการสะสมความดีนี้ ในอนาคตสังคมจะนำอยู่ขึ้นที่สำคัญภาครัฐต้องทำตัวเป็นต้นแบบ ทำตัวให้เป็นเยี่ยงอย่าง และให้การสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้น ศปร. จึงควรให้ความสำคัญโดยกำหนดความมุ่งหมายในการเผยแพร่ และขับเคลื่อนองค์ความรู้การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านโรงเรียน หรือสถาบันการเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเข้าถึงเยาวชนแบบเชิงรุก เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไป

2. ด้านบุคลากร ศปร. ควรมุ่งเน้นการพัฒนากำลังพลที่ปฏิบัติงาน โดยเฉพาะวิทยากร ซึ่งนับว่าเป็นผู้สื่อสารที่สำคัญของ ศปร. โดยต้องมีการพัฒนาการนำเสนอของวิทยากรให้มีความน่าสนใจ เพื่อดึงดูดเยาวชนมากกว่าซึ่งการนำเสนอในปัจจุบันเป็นหลักการและรูปแบบเกินไป เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ สร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้รับฟังมากยิ่งขึ้น รวมถึงการบรรจุกำลังพล จะต้องมีการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ ความสามารถตรงกับสายงานที่ปฏิบัติ รวมถึงการคัดสรรกำลังพลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของโครงการต่าง ๆ ที่ ศปร. จัดขึ้นให้มีศักยภาพ และมีความเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และกำหนดให้กำลังพล ได้มีการเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านวิธีการ และเครื่องมือในการสื่อสาร ศปร. ควรมีการกำหนดแนวทาง/รูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนรับรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง เกิดความประทับใจ มีความคิดเป็นแนวร่วม และนำไปต่อยอดต่อไป รวมถึงการให้มืองค์ประกอบของสื่อในยุคที่กลุ่มเยาวชนให้ความสนใจ จะเป็นในรูปแบบของ สื่อ ข้อมูล ภาพ และวิดีโอ องค์ประกอบเหล่านี้ ถือว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในปัจจุบัน อีกทั้งการจัดให้มีกิจกรรมร่วมแข่งขัน ตอบคำถาม ได้ของรางวัล

ให้กับเยาวชนที่มาเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยประชาสัมพันธ์ ที่สามารถเข้าถึงเป้าหมาย คือ เยาวชนด้วยกัน ได้อย่างตรงเป้า

4. ด้านการติดตามและประเมินผล ควรจัดให้มีทีมติดตามและประเมินผลตามโรงเรียน หรือคณะที่เข้าเยี่ยมชม เพื่อประเมินผลว่า โรงเรียน และเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ศปร. ควรเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการ เพิ่มเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาบังคับของหลักสูตรการเรียนการสอน ในสถานศึกษาทุกระดับ ให้การดำเนินงาน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน เพื่อให้เยาวชนมีความรู้พื้นฐาน

1.2 ศปร. ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ ที่ทันสมัยในปัจจุบัน เช่น Facbook TikTok หรือ Application ต่าง ๆ ที่เยาวชนให้ความสนใจ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมที่ ศปร. จัดขึ้น รวมถึงจัดกิจกรรมออกนอกพื้นที่ไปตามโรงเรียนเพื่อประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้เยาวชน ให้ความสนใจมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

2.1 ศปร. ควรเพิ่มกิจกรรมที่มีความน่าสนใจ หรือรูปแบบการจัดนิทรรศการให้น่าสนใจ เพื่อให้ดึงดูดความสนใจ ตรงกับต้องการของเยาวชนในปัจจุบันมากที่สุด อาจอยู่ในรูปแบบของเกมประกอบการนำชม เป็นต้น

2.2 ศปร. ควรมีการพัฒนาเว็บไซต์ ของหน่วยให้มีความหลากหลาย เพื่อเป็นการเชิญชวนประชาชน และกลุ่มเยาวชนให้เข้ามาศึกษาหาความรู้ และดำเนินการทำเป็นคลิปวิดีโอสั้น ผ่านช่องทาง youtube เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของ ศปร. โดยอาจเชิญศิลปินที่มีชื่อเสียงมาเป็นพิธีเซ้นเตอร์

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดนิทรรศการให้ตอบสนองต่อความสนใจของเยาวชนให้มากขึ้น โดยเป็นการเก็บสถิติผู้มาใช้บริการ และวิเคราะห์ความต้องการให้เกิดความเหมาะสมต่อไป